

T.C.

**BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU ANABİLİM DALI**

**SORUŞTURMANIN GİZLİLİĞİNİN İHLALİ
SUÇUNUN BASIN YOLUYLA İŞLENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Nour Abdul Razek ALMASSRI

BURSA – 2019

T.C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU ANABİLİM DALI

**SORUŞTURMANIN GİZLİLİĞİNİN İHLALİ
SUÇUNUN BASIN YOLUYLA İŞLENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Nour Abdul Razek ALMASSRI

Danışman:

Doç. Dr. Zeynel T. KANGAL

BURSA – 2019

TEZ ONAY SAYFASI

T. C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

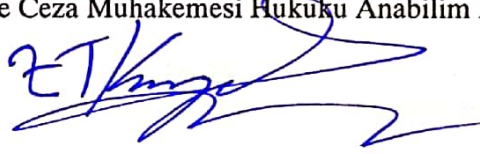
Kamu Hukuku Anabilim Dalı'nda, 701680010 numaralı Nour A. H. ALMASSRI'nin hazırlandığı "SORUŞTURMANIN GİZLİLİĞİNİN İHLALİ SUÇUNUN BASIN YOLUYLA İŞLENMESİ" konulu Yüksek Lisans Çalışması ile ilgili tez savunma sınavı, 10/09/2019 günü 10:00 - 11:00 saatleri arasında yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin/çalışmasının ..başarılı... (başarılı / başarısız) olduğuna ..oybirliği... (oybirliği / oy çokluğu) ile karar verilmiştir.

Üye (Tez Danışmanı ve Sınav Komisyonu
Başkanı)

Dr. Öğr. Üyesi Zeynel T. KANGAL

Bursa Uludağ Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Serdar TALAS

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Sercan REÇBER

Bursa Uludağ Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Milletlerarası Hukuk Anabilim Dalı

10/09/2019

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS/DOKTORA İNTİHAL YAZILIM RAPORU

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tarih: 01/09/2019

Tez Başlığı / Konusu: SORUŞTURMANIN GİZLİLİĞİNİN İHLALİ SUÇUNUN BASIN YOLUYLA İŞLENMESİ

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 137 sayfalık kısmına ilişkin, 01/09/2019 tarihinde şahsım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından (Turnitin)* aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 20 'dir.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kaynakça hariç
- 2- Alıntılar hariç/dahil
- 3- 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Özgünlük Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Tarih ve İmza

02.09.2019
Nour Al Massri

Adı Soyadı: Nour Al Massri
Öğrenci No: 701680016
Anabilim Dalı: Kamu Hukuku
Programı: Kamu Hukuku
Statüsü: Y.Lisans Doktora

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Zeynel T. KANGAL

* Turnitin programına Bursa Uludağ Üniversitesi Kütüphane web sayfasından ulaşılabilir.

Yemin Metni

Yüksek Lisans / Doktora tezi olarak sunduğum “Soruşturmanın Gizliliğinin İhlali Suçunun Basın Yoluyla İşlenmesi” başlıklı çalışmanın bilimsel araştırma, yazma ve etik kurallarına uygun olarak tarafımdan yazıldığına ve tezde yapılan bütün alıntıların kaynaklarının usulüne uygun olarak gösterildiğine, tezimde intihal ürünü cümle veya paragraflar bulunmadığına şerefim üzerine yemin ederim.

Tarih ve İmza

02.09.2019

Adı Soyadı	:Nour AL MASSRI
Öğrenci No	:701680010
Anabilim Dalı	:Kamu Hukuku
Statüsü	:Yüksek Lisans

ÖZET

Yazar Adı ve Soyadı : Nour AL MASSRI

Üniversite : Bursa Uludağ Üniversitesi

Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü

Anabilim Dalı : Kamu Hukuku

Tezin Niteliği : Yüksek Lisans

Tezi Sayfa Sayısı : viii + 137

Mezuniyet Tarihi : / 09/ 2019

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Zeynel T. KANGAL

SORUŞTURMANIN GİZLİLİĞİNİN İHLALİ SUÇUNUN BASIN YOLUYLA İŞLENMESİ

Günümüzde teknolojideki ilerlemeler ve kitle iletişim araçlarının gelişmesi soruşturmanın gizliliğine basın yoluyla müdahaleyi kuşkusuz arttırmıştır. Bu itibarla hem basın özgürlüğünün sağlanması hem de soruşturmanın gizliliğine müdahalelerin önlenmesi adına basın özgürlüğüne hukuki yollarla sınırlamalar getirmek büyük önem arz etmektedir. Ceza muhakemesi soruşturma ve kovuşturma olmak üzere iki evreden oluşmaktadır. Soruşturma evresindeki işlemlerin içeriği gizlidir. Kovuşturma evresinin ise halka açıklık esas alınarak yürütülmesi gerekir. Bundan hareketle, basının yapacağı adli haberler bakımından basın özgürlüğünün düzenlenmesi ve sınırlandırılması, ceza muhakemesinin amacına ulaşabilmesi için önem arz etmektedir. Birinci bölümde, çalışma konumuz olan suç tipinin daha iyi bir şekilde sunulabilmesi için öncelikle “basın”, “basın özgürlüğü” ve “basın suçu” kavramlarına ilişkin genel bilgiler verilmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde, 5237 sayılı Kanununun 285. maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen gizliliğin aleni şekilde ihlali ve ikinci fıkrada düzenlenen soruşturma evresinde gizli kalması gereken işlemlerin gizliliğinin ihlali olmak üzere iki farklı suç tipi aynı başlık altında incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler:

Basın, Basın suçu, Basın özgürlüğü, İfade özgürlüğü, Soruşturma gizliliği, TCK m. 285 , AİHS m. 5/4, Kovuşturma evresi ve duruşma.

ABSTRACT

Name and Surname : Nour AL MASSRI

University : Bursa Uludağ University

Institution : Social Science Institution

Field : Public Law

Degree Awarded : Master

Page Number : viii + 137

Degree Date : / 09 / 2019

Supervisor : Associate Professor Zeynel T. KANGAL

COMMITTING THE CRIME OF VIOLATING THE CONFIDENTIALITY OF INVESTIGATION

Nowadays the advancement in technology and the development of mass media have undoubtedly increased the intervention of the investigation through the press. In this respect, it is of great importance to bring legal restrictions to press freedom in order to ensure proper uses of the freedom of the press and to prevent interventions to the confidentiality of the criminal investigation. Criminal procedure consists of two phases: investigation and prosecution. The content of the proceedings in the investigation phase is confidential. The prosecution phase should be carried out on the basis of public disclosure. Therefore, the regulation and limitation of the freedom of press in terms of reporting of cases by the press is important for the achievement of the purpose of criminal procedure. In the first chapter in order to present the title of our research in a convenient way, firstly, we explain the general information about the concepts of “press”, “freedom of press” and “crime of press”. In the second chapter of this study, two different types of crimes are examined under the same heading: public violation of the confidentiality of the first paragraph of Article 285 of the Law No. 5237 (Turkish Penal Code) of the Turkish Republic.

Keywords:

Bress, Crime of press, Freedom of press, Freedom of speech, Confidential investigation, TCL Art. 285, ECHR Art. 5/4, Serve proceedings stage and trial.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
KISALTMALAR.....	viii
GİRİŞ.....	1

BİRNCİ BÖLÜM

GENEL BİLGİLER

BASIN SUÇUYLA İLİŞKİLİ KAVRAMLAR

I. BASIN KAVRAMI.....	3
II. BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ KAVRAMI.....	5
A. BASIN ÖZGÜRLÜĞÜNÜN UNSURLARI.....	7
B. İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ İLE BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ ARASINDAKİ İLİŞKİ.....	13
C. BASIN ÖZGÜRLÜĞÜNÜN DÜZENLENMESİ VE SINIRLANDIRMASI.....	15
III. ÖZGÜRLÜK İLE HAK ARASINDAKİ FARK.....	24
IV. İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ İLE DÜŞÜNCE ÖZGÜRLÜĞÜ ARASINDAKİ FARK.....	25
V. ULUSLARARASI SÖZLEŞMELERDE BASIN ÖZGÜRLÜĞÜNÜN HUKUKİ TEMELİ.....	26
A. BM İNSAN HAKLARI EVRENSEL BEYANNAMESİ 1948.....	26
B. BM ULUSLARARASI MEDENİ ve SİYASİ HAKLAR SÖZLEŞMESİ 1966.....	27
C. AVRUPA İNSAN HAKLARI SÖZLEŞMESİ MADDE 10.....	29
VI. BASIN SUÇU KAVRAMI.....	30
VII. BASIN SUÇUNUN NİTELİĞİ.....	31
VIII. BASIN SUÇUNUN TÜRLERİ.....	32
A. BASILMIŞ ESERİN İÇERİĞİNE İLİŞKİN SUÇLAR.....	33
B. BASIN DÜZENÜNE KAEŞİ SUÇLAR.....	34

İKİNCİ BÖLÜM
SORUŞTURMANIN GİZLİLİĞİNİN İHLALİ SUÇUNUN BASIN
YOLUYLA İŞLENMESİ

I. GENEL OLARAK.....	35
II. KORUNAN HUKUKİ DEĞER.....	38
III. SUÇUN UNSURLARI.....	41
A. TİPKİLİK.....	41
1. SUÇ TİPİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ.....	41
2. SUÇUN MADDİ UNSURLARI.....	43
a) FAİL.....	43
b) MAĞDUR.....	49
c) SUÇUN KONUSU.....	51
d) HAREKET.....	60
e) NİTELİKLİ UNSURLAR.....	64
3. SUÇUN MANEVİ UNSURU.....	66
B. HUKUKA AYKIRILIK UNSURU.....	68
IV. KUSUR.....	77
V. SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜM ŞEKİLLERİ.....	79
A. TEŞEBBÜS.....	79
B. İŞTİRAK.....	81
C. İÇTİMA.....	86
VI. YAPTIRIM.....	95
VII. MUHAKEMEYE İLİŞKİN KURALLAR.....	100
SONUÇ.....	104
KAYNAKÇA.....	111

KISALTMALAR

a.g.e.	:Adı geçen eser
a.g.m.	:Adı geçen makale
AIHM	:Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AIHS	:Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
AYMK	:Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Kararları
Bkz.	:Bakınız
BM	:Birleşmiş Milletler
C.	:Cilt
CMK	:Ceza Muhakemesi Kanunu
D.	:Daire
E.	:Esas
EDT	:Editör
GÜHFD	:Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
İHEB	:İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi
İÜHFM	:İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
K.	:Karar
m.	:Madde
MSHS	:Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi
MÜHFHAD	:Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi
No.	:Numara
RG	:Resmi Gazete
s.	:Sayfa
S.	:Sayı
T.	:Tarih
TBB	:Türkiye Barolar Birliği
TCK	:Türk Ceza Kanunu
Vb.	:Ve benzeri
Vs.	:Ve saire

GİRİŞ

Çalışmanın konusu; Türk Ceza Kanunu'nda düzenlenen soruşturmanın gizliliğini ihlal suçunun basın yoluyla işlenmesidir. Suçun basın yoluyla işlenmesi öncelikle basın özgürlüğü kavramının açıklanmasını ve sınırlarının çizilmesini gerektirmektedir. Bu kapsamda basın, basın özgürlüğü ve basın suçları gibi kavramlar açıklanacak, içerik ve sınırları üzerinde durulacaktır. Bunun ardından Türk Ceza Kanun'u düzenlemesi kapsamında soruşturmanın gizliliğini ihlal suçu incelenecek ve son olarak da suçun basın yoluyla işlenmesinde özellik arz eden durumlar üzerinde durulacaktır.

Çalışmanın amacı; Basın özgürlüğü aynı zamanda halkın haber alma hakkıyla alakalıdır. Soruşturmanın gizliliğinin ihlali suçu basın özgürlüğü ve haber alma hakkını kısıtlayan bir hukuki düzenlemedir. Çalışma, hangi durumlarda basın özgürlüğünün, hangi durumlarda soruşturmanın gizliliğinin korunacağı sorusuna teorik açıdan bir cevap bulmayı amaçlamaktadır. Çalışmanın amacı soruşturmanın gizliliğini ihlal suçunun basın yoluyla işlenmesi halinin açıklanmasıdır.

Çalışmanın soruları; basın Kavramı nedir? Basın Özgürlüğü Kavramı nedir? Basın Suçları ve Unsurları nelerdir? Türk Ceza Kanunu İlgili Hükümleri? Soruşturma gizliliği nedir? Soruşturmanın gizliliğini ihlal suçunun soyut tehlike suçu mu yoksa somut tehlike suçu mu olduğunun tespiti? Soruşturmanın gizliliğini ihlal suçunun basın yoluyla işlenmesi durumunda eser sahibi yerine yayımcı veya basımcı olarak tüzel kişinin sorumluluğuna gidilmesi halinde bu tüzel kişi hakkında kanunda öngörülen güvenlik tedbirlerin uygulanacak mıdır? İnceleme konusu suç bağlı hareketli mi serbest hareketli midir? Mağdur ve vekili ile suçtan zarar gören kişinin soruşturmanın tarafı olarak kabul edilecek midir? İnceleme konusu suç tipinde bu suçun konusu olan karar veya işlemlerin üçüncü kişilere haber verilmesi halinde suçun fiil unsurunu gerçekleştirir midir? Basılmış eserler yoluyla işlenen suçlarda fail kimdir? İnceleme konusu suçunun mağduru kimdir? Toplumunu oluşturan herkes midir? Öyle ise CMK'nın 73. ve 234. maddesindeki mağdura tanınan haklar toplumun tümü tarafından kullanılacak mıdır? İnceleme konusu suç özgü suç mu? İnceleme konusu suça iştirak eden kişi fail olarak kabul edilir mi? Soruşturmanın gizliliğine basın yoluyla müdahaleyi arttırmasına rağmen, uygulamada açılan davalardaki suç sayısına bu durum yansımamanın sebebi nedir?

Çalışmanın metodolojisi; çalışmanın yaklaşımı 2005 tarihli 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ışığında literatür, analitik yaklaşımdır.

Bu çalışmada soruşturmanın gizliliğinin ihlali suçunun basın yoluyla işlenmesi, iki bölüm altında incelenmiştir. “Genel Bilgiler” başlıklı ilk bölümde, “basın” ve “basın özgürlüğü” kavramları açıklanmış ve basın suçuyla ilgili hukuki düzenlemelere yer verilmiştir. Bu bağlamda TCK’daki ilgili düzenlemelerin incelenmesiyle yetinilmemiş; mamafih basın suçuna ilişkin uluslararası sözleşmelerin düzenlemeleri de ele alınmıştır. Bunun yanı sıra uluslararası sözleşmelerde basın özgürlüğünün hukuki temeline de değinilmiştir. Bu bağlamda incelenen sözleşmeler; BM İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi 1948, BM Uluslararası Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi 1966, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’dir. Bu çerçevede özgürlük ile hak arasındaki fark ve ifade özgürlüğü ile düşünce özgürlüğü arasındaki fark da açıklığa kavuşturulmuştur.

“Türk Ceza Hukukunda Soruşturmanın Gizliliğinin İhlali Suçunun Basın Yoluyla İşlenmesi” başlıklı ikinci bölümde ise¹, TCK’daki ilgili düzenlemeyle korunmak istenen hukuki değer tartışılmıştır. Soruşturmanın gizliliğini ihlali suçunun unsurları ise tipiklik ve hukuka aykırılık unsuru olarak iki bölüm hâlinde üzerinde durulmuştur. 6352 sayılı Kanun’un söz konusu suç bakımından getirdiği yenilikler, maddi unsurlardan özellikle fiil bahsinde ele alınmıştır. Daha sonra, “Suçun Özel Görünüm Şekilleri” başlığı altında teşebbüs, iştirak ve içtima kurumlarının Soruşturmanın gizliliğini ihlali suçu bakımından özellik arz eden yönleri özen göstererek öne çıkarılmıştır. Son olarak, Soruşturmanın gizliliğini ihlali suçunda, suç failleri hakkında yürütülecek muhakeme ile uygulanacak yaptırımlar incelenmiştir.

¹ Soruşturmanın gizliliğini ihlal suçlarını, birbirinden farklı suç tipleri olmalarına rağmen ikinci bölümde, tek bir başlık altında ele almamızın nedeni, suç teşkil eden fiillerin soruşturma evresinin gizliliğinin ihlaline ilişkin olmasıdır.

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL BİLGİLER

BASIN SUÇUYLA İLİŞKİLİ KAVRAMLAR

I. BASIN KAVRAMI

Basın, Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük'te en genel anlamıyla “*Gazete, dergi gibi belirli zamanlarda çıkan yazılı yayınların bütünü, matbuat, bu tür iş yerlerinde görevli kimselerin tümü*” olarak tanımlanmaktadır². Literatürde basın geniş ve dar olmak üzere çeşitli şekillerde tanımlanmıştır.

Basın kavramı, günlük hayatta, yalnızca belirli zaman aralıklarıyla yayımlanan gazete ve dergi gibi basılmış eserleri ifade etmek üzere kullanılmaktadır³. Bu tanım, basının içerisinde sadece yazılı eserler bulunmadığı için, basının dar anlamıdır. Nitekim geniş manada basın ise kitap, gazete, dergi, radyo ve televizyon gibi kamuya yönelik yayımlanmak üzere her türlü basım araçları ile basılan ve basılarak çoğaltılan kitle iletişim araçlarını ifade etmektedir⁴.

Basın ile özdeş olarak kullanılan “kitle iletişim”⁵, “medya” kavramları ise, iletişim, insanlar arası haberleşme ve bu yolda kullanan araçlardır. Bu çerçevede ve Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlükte iletişim, “*Duygu, düşünce veya bilgilerin akla gelebilecek her türlü yolla başkalarına aktarılması, haberleşme; telefon, telgraf, televizyon, radyo vb. araçlardan yararlanarak yürütülen bilgi alışverişi*”⁶ olarak tanımlanmaktadır. Kitle iletişim araçları ise; birtakım kaynaklardan elde edilen bilgi ve

² (http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5352cb1639c897.18373597) (Son Erişim Tarihi:26.12.2018).

³ Ahmet Kılıçoğlu, *Şeref, Haysiyet ve Özel Yaşama Basın Yoluyla Saldırılarından Hukuksal Sorumluluk*, Ankara, 2013, s. 20.

⁴ Yaşar Salihpaşaoğlu, *Türkiye’de Basın Özgürlüğü*, Ankara, Seçkin, 2007, s. 23. İlhan Üzülmöz, “Suçsuzluk Karinesi ve Basın Özgürlüğü”, Prof. Dr. Fahiman Tekil’in Anısına Armağan içinde, (Yayına hazırlayanlar: Murat Yusuf Akın & Oğuz Caner), Beta Basım, İstanbul, 2003, s. 933.

⁵ 1940’ların başında *Harold D. Lasswell* siyasal erk ve propaganda üstüne yaptığı çalışmalarda ilk kez “kitle iletişimi” kavramını kullanmıştır (Erol Mutlu, *İletişim Sözlüğü*, Ankara, Ayraç Yayınları, 2008, 5. Baskı, s.178).

⁶ (http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5352cb1639c897.18373597) (Son Erişim Tarihi:29.12.2018).

haberlerin kamuya yönelik duyurulması amacıyla kullanılan araçlardır⁷. Bu araçlar gazete, dergi, kitap gibi basılı yayınlar; radyo, televizyon, sinema filmleri, ses, plak, görüntü bantları, bilgisayar ve internet gibi iletişim sağlayan tüm araçlardır⁸. Bu bağlamda “Kitle iletişimi”, “kitle iletişim araçları” ile sağlanmaktadır diyebiliriz.

Medya, Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük’te “*İletişim ortamı, iletişim araçları*”⁹ olarak tanımlanmaktadır. Medya, kitle iletişimin içerisinde kullanılan bir kısım araçları ifade etmektedir. Bu nedenle, çok geniş bir kapsamı bulunan “kitle iletişim” kavramı kısıtlanarak yalnızca “medya” kavramına indirgenemez^{10,11}.

Basın, gerek uluslararası hukukta gerekse ulusal mevzuatlarda kitle iletişim araçlarından biri olarak düzenlenmiştir. Türk mevzuatında da 5187 sayılı Basın Kanunu’nun 1. maddesinde, kanunun amacının “*basın özgürlüğünü ve bu özgürlüğün kullanımını düzenlemek*” olduğu, kapsamının ise “*basılmış eserlerin basımı ve yayımı*” olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla basın kavramı genel olarak belirli aralıklarla yayınlanan gazete, kitap, dergi gibi yazılı yayınları karşılamak üzere kullanılmaktadır. Nitekim Basın Kanunu, sadece basılmış eserlerle ilgili düzenlemeler öngörmüş bulunmaktadır.

Aynı şekilde 1982 Anayasası’ndaki düzenlemelere baktığımız zaman görüyoruz ki, “basın kavramı”nın içerisinde sadece gazete, dergi ve kitap gibi süreli ve süresiz yazılı yayınlar ele alınmaktadır. Mamafih 1982 Anayasası’nın basın özgürlüğünü düzenleyen 28. maddesinde ise, basının hür olduğu ve sansür edilemeyeceği, basımevi kurmanın izin ve teminat yatırma şartına bağlanamayacağı belirtilerek devletin basın ve haber alma hürriyetlerini sağlamak için gerekli tedbirleri alacağı hüküm altına alınmıştır.

Fark edilmelidir ki, 1982 Anayasası’nda yazılı basının yanında da radyo ve televizyonu ayrı tutan düzenlemesi ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 10. maddesi arasında paralellik bulunmaktadır. Nitekim basın ile ilgili düzenlemeler Anayasa’daki

⁷ (http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5352cb1639c897.18373597) (Son Erişim Tarihi:30.12.2018).

⁸ Salihpaşaoğlu, a.g.e., s. 23.

⁹ (http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5352cb1639c897.18373597) (Son Erişim Tarihi: 30.12.2018).

¹⁰ Dilara Yüzer, 1982 Anayasasına Göre Basın Özgürlüğü Karşısında Kişilik Hakkı ve Korunması, Ankara, 2013, S. 20; Barış Günaydın, “5187 Sayılı Yeni Basın Kanunu”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 57, 2005, s. 322.

¹¹ Hilal Tuğba Yavuz, İfade Hürriyeti Bağlamında Türkiye’de Basın Özgürlüğü, (Yüksek Lisans Tezi), Kırıkkale, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2015, s. 29.

“*Kişinin Hak ve Ödevleri*” başlığı altında 28. maddede düzenlenmekteyken, radyo ve televizyon gibi kitle iletişim araçlarında ile ilgili düzenlemeler “*Yürütme*” başlığı altında 133. maddede yer almaktadır¹².

II. BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ KAVRAMI

Türk Dil Kurumu’nun sözlüğünde, basın özgürlüğü kavramı “*görüş ve düşünceleri basın ve yayın yoluyla açıklayabilme ve yayabilme hakkı*”¹³ olarak tanımlamıştır.

Basın özgürlüğü fikir, düşünce ve haberleri çoğaltıcı araçlar (basım araçları) ile engellenmeden açıklayabilmek özgürlüğü şeklinde tanımlanmaktadır. Bu tanıma göre basın özgürlüğü, düşünce ve haberleri özgürce toplayıp eleştirip ve yorum yaparak çoğaltabilme ve bunların hepsini serbest olarak yayımlayıp dağıtabilme haklarını kapsamaktadır¹⁴.

Basın özgürlüğü asıl itibariyle fikirlerin basın aracılığıyla ifade edilmesi anlamına gelmekle birlikte, basın yayın faaliyetlerinden kaynaklanan etkenlerle basın özgürlüğünün içeriğini de kapsar hale gelmektedir¹⁵. Anayasanın 26. maddesinin başlığı “*düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti*” olarak düzenlenmiştir. Dolayısıyla basın aracılığıyla düşünce açıklama özgürlüğünün kapsadığı hakları zikretmekte fayda vardır: a) Bilgi edinme hakkı b) Edinilen bilgiyi yayma hakkı c) Eleştirme ve yorumlama hakkı d) Eser yaratma hakkı.

Basın özgürlüğü iki boyuttan ibarettir. Birincisi basın araçlarını kullananların, yani açıklama yapan basın mensublarının oluşturduğu bireysel boyuttur. İkincisi ise haber

¹² Bilal Kartal, “Basın Yayın Yoluyla Kişilik Haklarına Saldırı ve Hukuki Sorumluluk”, Yargıtay Dergisi, c. XXIII, S. 1-2, Ocak-Nisan 1997, s. 109. (<http://www.yargitay.gov.tr/belgeler/site/dergi/yrgergi/OcakNisan1997/OcakNisan1997/assets/basichtml/page108.html>) (Son Erişim Tarihi: 31.12.2018).

¹³ (http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c2c63f9770340.22170928) (Son Erişim Tarihi:02.01.2019).

¹⁴ Sulhi Dönmezer, Köksal Bayraktar, *Basın Hukuku*, İstanbul, Beta, 2016, s. 49.

¹⁵ Çetin Özek, *Türk Basın Hukuku*, İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1978, s. 34.

alma ve bilgi edinme özgürlüğünü kapsayan kamusal boyuttur. Kamusal boyutun güvence altında bulunması ise bireysel boyutun serbestçe işlemesine bağlıdır¹⁶.

İnsan Hakları Evrensel Bildirisi basın özgürlüğünü ifade özgürlüğü kapsamı içinde kabul ederek 19. maddesinde herkesin düşünce ve ifade özgürlüğüne sahip olduğunu belirtmiştir. Bu hak, bir sınırlamayla karşılaşmadan bir düşünceye sahip olmayı, haber ve düşünceleri basın-yayın araçlarıyla ülke sınırlarına bağlı olmadan ulaştırmayı ve bu düşünceyi arama ve elde etme haklarını içermektedir.

AİHS de basın özgürlüğünü bağımsız bir özgürlük olarak kabul etmemiştir. Sözleşme'nin ifade özgürlüğünü düzenleyen 10. maddesine göre; *“Herkes ifade özgürlüğüne sahiptir. Bu hak düşünce özgürlüğü ile kamu otoritelerinin müdahalesi ve ülke sınırları söz konusu olmaksızın haber veya fikir alma ve verme özgürlüğünü de içermektedir. Bu madde, devletlerin radyo, televizyon ve sinema işletmelerini bir izin rejimine bağlı tutmalarına engel değildir”*¹⁷. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi basın yoluyla düşünceyi açıklama ve haberleşme özgürlüğünün ihlaline ilk kez, Sunday Times¹⁸ davasında karar vermiştir. Bu davada ortaya çıkan sakat doğumlardan ötürü bir ilaç firması aleyhine tazminat davaları açılmıştır. Bu esnada Sunday Times gazetesinin yaptığı yayını engelleyen İngiliz mahkemesi kararının 10. maddeyi ihlal ettiğine karar vermiştir¹⁹.

Ancak 1982 Anayasası, İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'nden ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nden farklı bir şekilde basın özgürlüğünü, fikir ve düşünceyi açıklama özgürlüğünden farklı bir özgürlük olarak düzenlemiştir. 1982 Anayasası'nın ilk hâlinde “Kişinin Hakları ve Ödevleri” başlığını taşıyan İkinci Bölümde, “Basın ve yayımla ilgili hükümler” başlığındaki bu özgürlük *“Basın hürdür, sansür edilemez. Basımevi kurmak izin alma ve mali teminat yatırma şartına bağlanamaz. Kanunla*

¹⁶ Reyhan Sunay, *Avrupa Sözleşmesinde ve Türk Anayasasında İfade Hürriyetinin Muhtevası ve Sınırları*, Ankara, 2001, s. 134. (<http://www.libertedownload.com/ldt/ifade-hurriyeti/ifade-hurriyetininmuhtevasi-ve-sinirlari.pdf>) (Son Erişim Tarihi: 04.01.2019).

¹⁷ Salihpaşaoğlu, a.g.e., s. 90.

¹⁸ Sunday Times/Birleşik Krallık (No.1), T. 26.4.1979, Başvuru No: 6538/74. Kararın Türkçe çevirisi için bkz: Vahit Bıçak, *Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında İfade Özgürlüğü*, Ankara, Liberal Düşünce Topluluğu, 2002, s. 47-86.

¹⁹ Durmuş Tezcan, *Avrupa'da Düşünce Özgürlüğü: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 10. Maddesine İlişkin İçtihat*, İzmir, Etki Yayıncılık, 2002, s. 9.

yasaklanmış olan herhangi bir dilde yayım yapılamaz. Devlet, basın ve haber alma hürriyetlerini sağlayacak tedbirleri alır”. şeklinde düzenlenmekteydi²⁰.

A. BASIN ÖZGÜRLÜĞÜNÜN UNSURLARI

Basın özgürlüğü, fikir, haber, bilgi ve düşüncelerin çeşitli araçlar yoluyla serbestçe açıklanabilmesi ayrıca açıklanan bu fikir ,bilgi ve düşüncelere ek olarak özgürce eleştiri ve yorumda bulunabilme hakkını ifade etmenin yanı sıra bunları herhangi bir baskı ve müdahale olmaksızın yayımlayıp dağıtabilme hakkını da ifade eder²¹. Bu özgürlüğün unsurları; bilgi edinme hakkı, yorumlama ve eleştiri hakkı, yayma hakkı ve eser oluşturma hakkı olarak sayılmıştır²². Dolayısıyla basın özgürlüğü, haber, düşünce ve bilgilerin elde edilmesinden yayımlanmasına kadar tüm süreci kapsamaktadır. Başka bir deyişle basın özgürlüğünün varlığı için bilgi edinme hakkının, yorumlama ve eleştiri hakkının, yayma hakkının ve eser oluşturma hakkının koruma altına alınmasının zorunlu olduğu söylenebilir²³.

1. Bilgi Edinme Hakkı

Basın özgürlüğü kapsamındaki hakların en başında, haber ve düşüncelerin serbestçe toplanmasını ve vatandaşlara ulaştırılmasını, buna bağlı olarak bireyin bilgiye ulaşmasını sağlayan bilgi edinme hakkı gelmektedir²⁴. Bu hak, tanımı yapılırken ikiye ayrılır. Bilgi edinme hakkı dar anlamda idarede bulunan her türlü resmi veriye erişim hakkı şeklinde ifade edilirken ,geniş anlamda ise kişilerin herhangi bir devlet müdahalesi olmaksızın seçimleri doğrultusunda veya basın ve diğer haberleşme kaynaklarının sağlamış olduğu imkanlarla her türlü bilgiyi elde edebilmesi, devlet müdahalesi olmaksızın tüm özel

²⁰ Salihpaşaoğlu, a.g.e., s. 94.

²¹ Sulhi Dönmezer, *Basın ve Hukuk*, 4. Baskı, İstanbul, Sulhi Garan Matbaası, 1976, s. 41.

²² Basın özgürlüğünün kapsamı 5187 Sayılı Basın Kanunu md. 3'te içerdiği haklar ortaya konularak belirlenmiş bulunmaktadır. “*Basın özgür olduğu, Bu özgürlüğün; bilgi edinme, yayma, eleştirme, yorumlama ve eser yaratma haklarını içerdiği, basın özgürlüğünün kullanılmasının ancak demokratik bir toplumun gereklerine uygun olarak; başkalarının şöhret ve haklarının, toplum sağlığının ve ahlâkının, millî güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği ve toprak bütünlüğünün korunması, Devlet sırlarının açıklanmasının veya suç işlenmesinin önlenmesi, yargı gücünün otorite ve tarafsızlığının sağlanması amacıyla sınırlanabileceği hüküm altına alınmıştır.*”

²³ Salihpaşaoğlu, a.g.e., s. 90.

²⁴ Ancak bilgi edinme hakkının doktrinde değişik tanımları mevcuttur. Örneğin *Bayraktar*, bilgi edinme hakkını, herkesin her türlü bilgi ve belgeden yararlanabilmek için serbestçe yetkili makamlara başvurması, bilgi ve belgelere en kısa zamanda erişmesi olarak tanımlamıştır (Köksal Bayraktar, “Bilgi Edinme Hakkı ve Sır Kavramı”, İstanbul, Kazancı Hukuk, *İşletme ve Maliye Bilimler Dergisi*, Ekim 2004, S. 3, s. 8).

kaynaklardaki bilgiye ulaşabilmesi ve devletin elinde bulundurduğu kamuyu ilgilendiren her türlü veriye erişebilmesi şeklinde tanımlandığı görülecektir²⁵.

Bilgi Edinme Hakkı Kanunu'nun 1. maddesinde, kanunun amacının “*demokratik ve şeffaf yönetimin gereği olan eşitlik, tarafsızlık ve açıklık ilkelerine uygun olarak kişilerin bilgi edinme hakkını kullanmalarına ilişkin esas ve usulleri düzenlemek*” olduğu, 2. maddesinde ise kapsamının, “*kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının faaliyetleri*” olduğu düzenlenmiştir.

Bilgi edinme hakkı 07.05.2010 tarih ve 5982 sayılı Anayasa değişikliğinden önce Anayasa'da açıkça düzenlenmezse de düşünciyi açıklama ve yayma özgürlüğünün düzenlendiği 26. maddede ve basın özgürlüğünün düzenlendiği 28. maddede dolaylı olarak anayasal teminat kapsamındaydı. Ancak 5982 sayılı Anayasa değişikliği ile Anayasa'nın “*dilekçe hakkı*” başlıklı 74. maddesi “*dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı*” şeklinde değiştirilerek “*herkes bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkına sahiptir*” hükmü eklenmiştir. Ne var ki daha önce dolaylı olarak bazı hak ve özgürlükler ile anayasal koruma altında olan bilgi edinme hakkı, yapılan bu değişiklik sayesinde Anayasa tarafından doğrudan koruma altına alınmıştır²⁶.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 10. maddesindeki düzenlemeye göre; ifade özgürlüğünün bir unsurunun da haber veya fikirlerin serbestçe alınması, edinilmesi olduğu anlaşılmaktadır. Söz konusu bireylerin ifade özgürlüğü kapsamında bilgi alabilmeleri için, başkalarının da bilgi vermelerinin ve yaymalarının önünde herhangi bir sınırlama olmaması gerektiği sonucu ortaya çıkmaktadır²⁷.

2. Yorumlama ve Eleştiri Hakkı

Basın özgürlüğünün kapsadığı önemli unsurlardan biri de, basın mensubunun edindiği bilgileri, aktaracağı haberleri serbestçe yorumlama ve eleştirebilme hakkıdır.

²⁵ Loukis G. Loucaides, “The Right to Information”, Essays on The Developing Law of Human Rights , 1995, Volume 39, (3-31) 'den aktaran Cavidan Soykan, “Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihatlarında Bilgi Edinme Hakkı”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt: 56, Sayı: 2, 2007, s. 65. (<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/266/2401.pdf>) (Son Erişim Tarihi:10.01.2019).

²⁶ Ali Akkurt, *Basın Özgürlüğünün Kapsamı ve Sınırları*, (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2014, s. 85.

²⁷ Soykan, a.g.e., s. 66.

Türk Dil Kurumu'nun sözlüğünde, yorum: “Bir yazının veya bir sözün, anlaşılması güç yönlerini açıklayarak aydınlığa kavuşturma, bir olayı belli bir görüşe göre açıklama, değerlendirme”²⁸ şeklinde tanımlanmıştır. Eleştiri ise, “bir insanı, bir eseri, bir konuyu doğru ve yanlış yanlarını bulup göstermek amacıyla inceleme işi” olarak tanımlanmaktadır. Yorum ve eleştiri basın özgürlüğü çerçevesinde değerlendirilen etkili unsurlardır. Öte yandan eleştiri ile yorumlama birbirinden ayrılamaz. Çünkü yorumlama ve eleştiri birbirleriyle bağlantılı kavramlardır. Her iki faaliyet de subjektif niteliktedir ve her eleştiri aynı zamanda bir yorumlama faaliyetidir²⁹.

Basın özgürlüğü çerçevesindeki en önemli unsurlardan bir tanesi olan bilgi ve düşünceleri yorumlama ve eleştiri hakkı, haber ve bilgilere ilişkin inançların ve değerlerin serbestçe ifade edilebilmesi anlamına gelmektedir.

Anayasa'nın 26. maddesinde herkesin düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Yorumlama ve eleştiri hakkı Anayasa'nın 26. maddesi çerçevesinde düşünceyi açıklama ve yayma hakkının bir parçasını teşkil etmektedir³⁰.

Düşünce, haber ve bilgilerle ilgili yorum ve eleştirilerin, eleştirilen kişinin haklarına ve özgürlüklerine zarar vermemesi gerekir. Ancak siyasetçiler ve normal vatandaşların eleştirilmeleri farklı sonuçlar ortaya çıkarmaktadır. Hem AİHM'e hem de iç hukuk uygulamalarımıza göre siyasetçiler daha hoşgörülü olmalıdır. AİHM Lingens/Avusturya kararında; eleştirinin sınırlarını bir kararında belirtirken normal vatandaşlar ile siyasetçilere yönelen eleştirilerin algılanmasındaki farkı belirtmiş, siyasetçilere yapılan eleştirilerin daha kapsamlı olacağını vurgulamıştır³¹. AİHM Casstells /İspanya kararında kişileri ve siyasetçileri eleştirmenin hükümeti eleştirmekten farklı olduğunu, hükümeti eleştirme sınırının kişileri ve siyasetçileri eleştirmeye göre daha fazla hoşgörü gerektirdiğini belirtmiştir³².

²⁸ (http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c3d931060de07.65299808) (Son Erişim Tarihi:15.01.2019).

²⁹ Akkurt, *Basın Özgürlüğünün Kapsamı ve Sınırları*, s. 90.

³⁰ Yüzer, a.g.e., s. 52.

³¹ Osman Doğru, *İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi İçtihatları*, C. II, İstanbul, Legal Yayınları, 2004, s. 55.

³² Vahit Bıçak, *Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarında İfade Özgürlüğü*, Liberal Düşünce Topluluğu Avrupa Komisyonu, 2002, s. 135.

AİHM, yorum ve eleştiri hakkı konusunda somut olayların özelliklerini dikkate alarak farklı durumlar açısından içtihatlar geliştirmiştir. Mahkeme, Lingens/Avusturya kararında³³, demokratik bir toplumun olmazsa olmaz unsurlarından çoğulculuk, hoşgörü ve açık fikirlilik ilkelerinin basın söz konusu olduğunda özel bir öneme sahip olduğunu belirtmiştir. Basının, "*başkalarının itibarlarını korumak*" gibi çizilmiş sınırları aşmaması gerekmektedir birlikte, kamunun menfaatinin bulunduğu diğer alanlarda olduğu gibi, siyasi meselelerde de haber ve fikirleri iletme, yine basına düşen bir görevdir. Sadece basının bu tür haber ve fikirleri iletme görevi yoktur; halkın da bunları edinme hakkı vardır. Bu bağlamda Mahkeme tarafından, Viyana Üst Mahkemesi'nin kararındaki geçen, basının görevinin haber vermek olduğu, bunların yorumunun öncelikle okuyuculara bırakılmalı, şeklindeki görüşü kabul edilmemektedir. Halkın, siyasi liderlerin fikir ve tavırlarını keşfetmesi ve bu konularda bir fikir oluşturması açısından basın özgürlüğünün sadece haber verme değil eleştiri ve yorum hakkını da kapsadığı belirtilerek, yorum ve eleştiri hakkının önemi vurgulanmıştır. Kararda ayrıca, bir siyasetçiye yönelik yapılan eleştirilerin kabul edilebilir sınırlarının, özel bir şahsa yönelik eleştiri sınırına göre daha geniş olması gerektiği belirtilmiştir. Bir siyasetçi, özel şahıstan farklı olarak, her sözünü ve eylemini bilerek ve kaçınılmaz bir biçimde, gazetecilerin ve halkın yakın denetimine açar; bu nedenle daha geniş bir hoşgörü göstermek zorundadır. Siyasetçilere yönelik ifadelerin sınırlandırılmasında, onların itibarının korunmasına yönelik gereklilik ile siyasal tartışma özgürlüğünün demokratik toplumda sağlamış olduğu kamu yararı karşılaştırılarak karar verilmelidir.

3. Yayma Hakkı

Basın özgürlüğü bilgi, haber edinme, bunları yorumlama, eleştirme hakkından sonra elde edilen düşünce, haber ve bilgileri basım, yayım ve dağıtım hakkı ile tamamlanmaktadır. Bununla beraber basının ulaşma hakkı kapsamında serbestçe edindiği haber, düşünce ve bilgilerin sadece basılması basın özgürlüğü için yeterli olmayıp basılan eserlerin serbestçe dağıtılabilmesi de gerekmektedir³⁴.

³³ Lingens/Avusturya, T. 08.07.1986, Başvuru No: 9815/82. Kararın Türkçe çevirisi için bkz. Vahit Bıçak, *Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında İfade Özgürlüğü*, Ankara, Liberal Düşünce Topluluğu, 2002, s. 115.

³⁴ Fahrettin Korkmaz, *Tarihsel Süreçte Türkiye'de Basın Özgürlüğü*, Ankara, Bizim Büro Basımevi, 2005, s. 15.

Yazılı basına ilişkin basılmış eser kavramı dışında önemli olan diğer bir kavram da “yayım” kavramıdır³⁵. Basılmış eser, yayımlanmak üzere her türlü basım araçları ile basılan veya diğer araçlarla çoğaltılan yazı, resim ve benzeri eserler ile haber ajansı yayınlarını ifade eder. Ancak basılmış eser kavramına Türk Anayasası’nda yer verilmemiştir. Ancak onun yerine AY md. 28 ve 29’da süreli ve süresiz yayınlar kavramı kullanılmıştır³⁶. Bu doğrultuda yayım hakkı, düşünceyi açıklama ve yayma özgürlüğünün basılmış eserlerin yayımlanması yoluyla kullanılması işlevini yerine getirir.

Haber, düşünce ve bilgileri çoğaltabilme ve yayımlama hakkına bir takım mali yükümlülükler getirilerek demokratik rejimlerle bağdaşmayan bir durumun ortaya çıkmasına sebebiyet vermektedir. Matbaa kurmak için süreli ve süresiz yayım izni alınması ve mali teminat şartına bağlanması mali imkanları geniş olan kişiler ile dar olan kişiler arasında bir ayrışmaya sebebiyet verir. Bu durum basını dolaylı yoldan siyasal rejimin baskısı ve denetimi altına sokar³⁷. 1982 Anayasası’nın 28/1. maddesinde yer alan “*basımevi kurmak izin alma ve mali teminat yatırma şartına bağlanamaz.*” şeklindeki düzenlemesiyle güvence altına alınmıştır. Bununla birlikte 29/1. maddesinde yer alan “*süreli veya süresiz yayın önceden izin alma ve mali teminat yatırma şartına bağlanamaz.*” şeklindeki düzenlemeleriyle basımevlerinin izinsiz ve herhangi bir mali teminat göstermeksizin kurulabileceği ifade edilmiştir.

Düşünce ve bilgileri basıp dağıtma hakkı niteliğinde olan haber, bu düşünce ve bilgilerin veyahut yapılan yorum ve eleştirilerin herhangi bir ön denetim olmaksızın

³⁵ 5187 sayılı Basın Kanunu’nun 2. maddesinin b bendinde, 5680 sayılı Basın Kanunu’nun 3/2. maddesinden farklı olarak “yayın” kavramı yerine “yayım” kavramı kullanılmış ve yayım kavramı, “*basılmış eserin herhangi bir şekilde kamuya sunulması*” şeklinde tanımlanmıştır. “Yayın” fikir, haber ya da en genel ifadesiyle bilginin başkalarının algılayabileceği şekilde bir araç üzerinde somutlaşmış halidir. Yayın bir kitap, gazete, el ilanı, cd vs. olabileceği gibi radyo ve televizyonda duyduğumuz ya da işittiğimiz iletiler de olabilir. Yayın ve neşriyat sözcükleri eş anlamlıdır. “Yayım” ise yayını hazırlama, dağıtma, iletme, yayma işidir. Yayım ve neşir sözcükleri aynı anlamda kullanılmaktadır. “Yayım” faaliyetin adıdır; “yayın” ise bu faaliyetin konusunu teşkil eden şeydir. Türkçe’de “yayınlamak” diye bir sözcük yoktur (Halit Yılmaz, *İdarenin Görsel-İşitsel İletişim Alanındaki İşlevi*, Ankara, İmaj Yayıncılık, 2006, s. 3). Dolayısıyla 5187 sayılı Basın Kanunu’nda yapılan bu değişiklik, kelimelerin ifade ettikleri anlamlar itibarıyla yerinde bir düzenlemedir.

³⁶ Dönmezer, Bayraktar, Basın Hukuku, s. 277.

³⁷ Münci Kapani, *Kamu Hürriyetleri*, 7. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2013, s. 237.

basılıp yayımlanabilmesini zorunlu kılar³⁸. Bahsi geçen bu duruma basının ön denetime tabi olmaması yani sansür yasağı denmektedir³⁹.

Nitekim AY md. 28 basının sansürünü yasaklamıştır. Sansür, her türlü yayının denetime bağlı olarak yayımlanması olarak ifade edilirken, bu durum ifade özgürlüğünden basın özgürlüğüne kadar bir çok özgürlüğe kilit vurmuştur . Tekelleşmenin bir sonucu olarak da sansür uygulaması basında yer edinecektir⁴⁰. Zira basını hakimiyetinde bulunduran kişi veya gruplar görüşlerini yansıtmayan bilgi ve haberleri yayımlamayacak ve sansür uygulayacaktır⁴¹.

4. Eser Yaratma Hakkı

Eser, “emek sonucu ortaya konan ürün, yapıttır”⁴². Yaratmak ise “zeka, düşünce ve hayal gücünden yararlanarak o zamana kadar görülmeyen bir şey ortaya koymak, yapmak”⁴³ şeklinde tanımlanmaktadır. Eser yaratma ise; “yazar, ressam, şair, karikatürist veya heykeltıraşın kendi sanat alanıyla ilgili olarak sanatsal yaratıda bulunma yeteneğini kullanarak o alanda yeni bir şey ortaya koymasındır”⁴⁴.

Eser yaratma hakkı 5187 sayılı Basın Kanunu’nun 3. maddesinde açıkça basın özgürlüğünün içerdiği haklar arasında yer almaktadır. Ayrıca Anayasa’nın “Bilim ve Sanat Hürriyeti” başlıklı 27. maddesinde “herkes, bilim ve sanatı serbestçe öğrenme ve öğretme, açıklama, yayma ve bu alanlarda her türlü araştırma hakkına sahiptir.” denilmek suretiyle bu hak, Basın Kanunu’nda basın özgürlüğü içerisinde bulunduğu Anayasal ve yasal korumayı basın yoluyla ifade edilmese bile sağlamıştır⁴⁵. Daha çok sanat ve bilim hürriyeti kapsamında değerlendirilen eser yaratma hakkının basın

³⁸ Sunay, a.g.e., s. 163.

³⁹ Alpay Kabacalı, *Başlangıçtan Günümüze Türkiye’de Basın Sansürü*, 1. Baskı, İstanbul, Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, 1990, s. 8.

⁴⁰ Ahmet Danışman, *Basın Özgürlüğünün Sağlanması Önlemleri* (Devletin Basın Karşısındaki Aktif Tutumu), Ankara Üniversitesi Basın-Yayın Yüksek Okulu Yayınları No:1, 1982, s. 11.

⁴¹ Şebnem Karaman, *Basın Özgürlüğünün Bir Sınırı Olarak Kişilik Hakkı*, (yüksek lisans tezi), Ankara, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2018, s. 28.

⁴² (http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c3d931060de07.65299808) (Son Erişim Tarihi:26.01.2019).

⁴³ (http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c3d931060de07.65299808) (Son Erişim Tarihi:26.01.2019).

⁴⁴ Yüzer, a.g.e., s. 53.

⁴⁵ Yüzer, a.g.e., s. 53.

özgürlüğü ile ilişkisi meydana getirilen eserin, basın yoluyla dışa vurulması ve çoğaltılması durumunda ortaya çıkmaktadır⁴⁶.

Düşüncüyü açıklama özgürlüğünü ve özel olarak basın özgürlüğünü düzenleyen uluslararası hak bildiri ve anlaşmalarında da, konu aynı genişlik ve kapsamda ele alınmaktadır. Örneğin, İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi'nin 19. maddesinde araştırma, elde etme ve yayma hakkından bahsedilmektedir. Aynı şekilde, insan hakları ile ilgili Roma Sözleşmesi'nin 10. maddesi de düşünce ve basın özgürlüğünü kapsamlı olarak düzenlemektedir. Kaldı ki anayasalar, düşüncüyü açıklama özgürlüğünü, düşüncenin yayılması hakkını kapsar bir biçimde anlamaktadırlar. Bu durumda düşüncenin yayılması, diğer düşüncelere oranla daha geniş bir yandaş sağlamak hedefine yönelik olduğuna göre düşünce açıklamasının başka düşünceleri tenkit etme hakkını kapsayacağı da doğaldır. Düşüncüyü açıklama özgürlüğünü diğer düşünceleri eleştirme, inceleme hakkını da kapsadığının kabulü, özellikle siyasal eleştirilerde hakkın sınırını tespit etmek bakımından önem arz etmektedir⁴⁷.

Eser yaratma hakkı, niteliği gereği sınırsız bir haktır. Ama basın özgürlüğü kapsamındaki eser oluşturma hakkının bazı sınırları vardır. Çünkü eserin kamuya sunulması da gerekmektedir⁴⁸. O yüzden eser adı ar ve hayâ duygularını zedeleyici, bayağı, kişilerin şeref ve haysiyetlerini zedeleyici, özel hayatlarını ifşa edici olması durumunda basın özgürlüğü kapsamındaki eser oluşturmaktan bahsedemeyiz⁴⁹. Oluşturma hakkı içinde bir eser ya da ürünün oluşturulmasında bu eserin basın yoluyla çoğaltılması halinde basın özgürlüğüyle ilgili sınırlamalar göz önünde bulundurulur.

B. İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ İLE BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ ARASINDAKİ İLİŞKİ

İfade özgürlüğünden beslenen ve ifade özgürlüğünün kapsamı içerisinde yer alan özgürlüklerden birisi de basın özgürlüğüdür. Buna karşın basın özgürlüğünün ifade özgürlüğüne göre daha ayrıcalıklı ve özel bir alan olarak değerlendirilip değerlendirilmemesi konusu tartışılmaktadır.

⁴⁶ Ali Akkurt, *Basın Özgürlüğünün Kapsamı ve Sınırları*, Ankara, Adalet Yayınevi, 2014, s. 109.

⁴⁷ Çetin Özek, *Türk Basın Hukuku*, İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1978, s. 38.

⁴⁸ Salihpaşaoğlu, a.g.e., s. 41.

⁴⁹ Özek, *Basın Hukuku*, s. 37.

Basın özgürlüğü, doğası gereği düşünce ve ifade özgürlüğü ile çok yakın bir ilişki içerisinde bulunmaktadır. Zira basın, bir düşüncenin ifade edilmesi noktasında ortaya çıkmaktadır. Kademeli bir biçimde önce düşünce özgürlüğü, bunun bütünleyicisi olarak ifade özgürlüğü ve nihayet ifadenin dış dünyaya yansıtılması noktasında basın özgürlüğü söz konusu olmaktadır. Bu sebeple basın özgürlüğü incelenirken öncelikle basın özgürlüğünün düşünce ve ifade özgürlüğü ile bağlantısı değerlendirilmelidir.

Birinci görüşe göre; basın özgürlüğü, düşünceleri açıklama özgürlüğü kapsamında değerlendirilmelidir. Basın gerek düşüncenin oluşturulması, gerekse düşüncelerin açıklanması aşamaları açısından bir araç niteliğindedir. Dolayısıyla basın özgürlüğü ve düşünceleri açıklama özgürlüğü özdeş kavramlardır⁵⁰. Buna göre basın özgürlüğü düşüncelerin basın aracılığıyla serbestçe açıklanması olduğuna göre, basın özgürlüğü düşünceleri açıklama özgürlüğünün bir şekli ve ayrılmaz bir parçasıdır⁵¹.

Diğer bir görüşe göre ise, her ne kadar basın özgürlüğünün kaynağını ifade özgürlüğü oluştursa da, bu özgürlük çeşitlerinin her birinin, kendine özgü yapıları ve sorunları vardır. Bu nedenle basın özgürlüğü ve ifade özgürlüğünün ayrı maddelerde ve birbirlerinden farklı şekilde düzenlenmeleri gerekmektedir. Bu durum teknik ve yapısal zorunlulukların yanında, farklı fonksiyonları ifa etmelerinden de kaynaklanmaktadır⁵². *Lichtenberg*'e göre de basın özgürlüğüne ilişkin argümanlar ifade özgürlüğü için ileri sürülebilir olsa da, bireyler ve küçük çaplı yayım faaliyetleri için söz konusu olan ifade özgürlüğünü savunmak üzere ileri sürülen argümanlar, kitle medyası için söz konusu olan benzer özgürlükleri de zorunlu olarak desteklemek durumunda değildir⁵³.

Son olarak basın ve ifade özgürlüğü birbirini tamamlayan kavramlardır. Bu nedenle basın özgürlüğünü ifade özgürlüğünün bir parçası olarak değerlendirilmektedir.

C. BASIN ÖZGÜRLÜĞÜNÜN DÜZENLENMESİ VE SINIRLANDIRMASI

Özgürlük kavramının nerede başlayıp nerede bittiğinin iyi belirlenmesi gerekir. Ayrıca özgürlük kavramının sınırlarının nerede başlayıp nerede bittiği de ayrı bir tartışma

⁵⁰ Çetin Özek, *Basın Özgürlüğünden Bilgi Edinme Hakkına*, İstanbul, Alfa Yayınevi, 1999, s. 204.

⁵¹ Kılıçoğlu, a.g.e., s. 124.

⁵² Sunay, a.g.e., s. 171.

⁵³ Halit Yılmaz, *İdarenin Görsel-İşitsel İletişim Alanındaki İşlevi*, Ankara, İmaj Yayıncılık, 2006, s. 9.

olarak ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla diğer özgürlüklerin de sınırlarının ihlal edilip edilmediğine dikkat edilmelidir.

Toplum hayatında temel hak ve özgürlüğün sınırlanması gereklidir⁵⁴. Hiçbir zaman, hiçbir toplumda sınırsız özgürlüğün olamayacağı, sınırsız özgürlüğün anarşi doğuracağı ve sonuçta hürriyetsizlik yaratacağı, çok fazla açıklamayı gerektirmeyen bir gerçektir⁵⁵. Hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına özgürlükler arası çatışma ortaya çıkarsa ihtiyaç duyulmaktadır. Hak ve özgürlüklerin birbiriyle çatışmak zorunda kaldığı durumlarda ikincil durumda bulunan özgürlüğün hangi şekil, esas ve ilkeler kapsamında arka planda kalacağı temel olarak kanuni düzenlemeler ile belirlenmektedir. Ancak kanuni düzenlemelerin yanında yargı kararları da sınırlamalar konusunda yol göstericidir⁵⁶.

Gerek 1982 Anayasası'nda gerek Basın Kanunu'nda ve gerekse Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AIHS)'nde basın özgürlüğünün sınırları yer almaktadır. Bu sınırlamalar başlıklar halinde incelenecektir.

1. 1982 Anayasası'nda ve 5187 Sayılı Basın Kanunu'nda Belirlenen Sınırlar

Basın özgürlüğüne getirilen sınırlara baktığımızda 1982 Anayasası'nda basın özgürlüğünü düzenleyen 28. madde hükmü basın özgürlüğünün dayanağı olan düşüncüyü açıklama ve yayma özgürlüğünün düzenlendiği 26. maddeye ve bilim ve sanat hakkının düzenlendiği 27. maddeye atıf yaptığı için bu maddeler hep birlikte incelenmelidir.

AY md. 26/2 şu şekildedir; *“Bu hürriyetlerin kullanılması, millî güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği, Cumhuriyetin temel nitelikleri ve Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün korunması, suçların önlenmesi, suçluların cezalandırılması, Devlet sırrı olarak usulünce belirtilmiş bilgilerin açıklanmaması, başkalarının şöhret veya haklarının, özel ve aile hayatlarının yahut kanunun öngördüğü meslek sırlarının korunması veya yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilmesi amaçlarıyla sınırlanabilir”*.

⁵⁴ Kemal Gözler, "Anayasa Değişikliğinin Temel Hak ve Hürriyetlerin Sınırlandırılması Bakımından Getirdikleri ve Götürdükleri: Anayasanın 13'üncü Maddesinin Yeni Şekli Hakkında Bir İnceleme", *Ankara Barosu Dergisi*, 2001/4, s. 59 (<http://www.anayasa.gen.tr/madde13.pdf>)

⁵⁵ Münci Kapani, *Kamu Hürriyetleri*, 7. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2003, s. 217.

⁵⁶ Karaman, a.g.e., s. 34.

Basın özgürlüğünün sınırları belirlenirken devletin güvenliği, toplumun huzuru ve bireylerin mutluluğu dikkate alınmalıdır. Eğer basın özgürlüğünü sınırsız olarak kabul edersek siyasi otoriteyi tehdit altında bırakmış oluruz. Bu yüzden demokratik ülkelerde basın özgürlüğünün sınırlanması ve bu sınırlarında açıkça belirlenmesi gerekir⁵⁷.

Basın özgürlüğünün sınırlanmasında temel hak ve özgürlüklerin sınırlanmasındaki ilkeler olan hakkın özüne, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve laik cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine uyarak kanunla yapılacak sınırlamaların (AY md. 13) 26. ve 27. maddelerdeki sınırlama sebepleriyle birlikte uygulanması gerekir.

2. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde Belirlenen Sınırlar

Basın özgürlüğüne yönelik düzenlemeleri içeren Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 10. maddesinin 1. fıkrasında hakkın norm alanı belirlendikten sonra maddenin 2. fıkrasında hakkın sınırlanabileceği durumlar gösterilmiş; diğer bir ifadeyle hakka uygulanacak sınırlamaların hangi durumlarda meşru sayılabileceği belirtilmiştir. Bu özgürlüklerin kullanılması görev ve sorumluluk yüklediğinden demokratik bir toplumda alınması gereken zorunlu önlemler ulusal güvenliğin, toprak bütünlüğünün ya da kamu emniyetinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi sağlığın, ahlakın, başkalarının şöhret ve haklarının korunması ya da yargının gücünün, otorite ve tarafsızlığının sağlanması amacıyla yasada öngörülen bazı şekil koşullarına, sınırlamalara ve yaptırımlara bağlanabilir⁵⁸.

AIHS 10. maddesi şu şekildedir; *“Herkesin ifade özgürlüğü hakkına sahiptir. Bu hak, kamu makamlarının müdahalesi olmaksızın ve ülke sınırları gözetilmeksizin, kanaat özgürlüğünü ve haber ve görüş alma ve de verme özgürlüğünü de kapsar. Bu madde, Devletlerin radyo, televizyon ve sinema işletmelerini bir izin rejimine tabi tutmalarına engel değildir. Görev ve sorumluluklar da yükleyen bu özgürlüklerin kullanılması, yasayla öngörülen ve demokratik bir toplumda ulusal güvenliğin, toprak bütünlüğünün veya kamu güvenliğinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın, başkalarının şöhret ve haklarının korunması, gizli bilgilerin yayılmasının önlenmesi veya yargı erkinin yetki ve tarafsızlığının güvence altına alınması için*

⁵⁷ Ahmet Öztürk, “Basın Özgürlüğü Kuramları”, *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, S. 5, Yıl 1997, s. 83.

⁵⁸ Baykan, a.g.e. , s. 70.

gerekli olan bazı formaliteler, koşullar, sınırlamalar veya yaptırımlara tabi tutulabilir.” Şeklinde belirtilmiştir.

Sonuç olarak gerek ulusal mevzuat gerek uluslararası mevzuat dikkatle incelendiği zaman kişi hakları ile devletin ve toplumun korunmasına yönelik olarak basın özgürlüğünün sınırlanması üç başlık altında incelenebilir. Bunlar; “*başkalarının şöhret ve haklarının korunması*”, “*devletin ve toplumun korunması*” ve “*ahlâkın korunması*”dır.

a. Başkalarının Şöhret ve Haklarının Korunması

AİHS'nin 10/2. maddesinde belirtilen sınırlama nedenlerinden bir tanesi de başkalarının şöhret ve haklarının korunmasıdır. Aynı Zamanda 1982 Anayasası'nın 26/2. maddesine göre, “*Bu hürriyetlerin kullanılması, ...başkalarının şöhret veya haklarının, özel ve aile hayatlarının korunması*” amaçlarıyla sınırlanabilir. Ayrıca basın yoluyla kişilik haklarını ihlal edici nitelikteki fiiller 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun “şerefe karşı suçlar” ve “özel hayata ve hayatın gizli alanına karşı suçlar” başlığı altında cezai yaptırıma bağlanmıştır.

Basın özgürlüğünün sınırını oluşturan kişilik haklarının konusunu oluşturan değerler, maddi (hayat, sağlık, vücut bütünlüğü) ve manevi bütünlüğe ilişkin değerler (şeref ve haysiyet, özel hayat, isim, resim) ile iktisadi bütünlüğe (mesleki ve ticari) ilişkin değerler olmak üzere üçe ayrılmaktadır⁵⁹. Basın özgürlüğünün en önemli sınırını oluşturan ve basın tarafından sıkça ihlal edilen kişilik değerleri ise manevi değerler olup maddi ve iktisadi bütünlüğe ilişkin değerler korudukları hususlar itibariyle basın özgürlüğü için genellikle uygulamada bir sınır oluşturmamaktadırlar⁶⁰. Basın aracılığıyla kişilik haklarının ihlali, daha çok basın yoluyla kişilerin şeref ve haysiyetlerine ve özel hayatlarına saldırı şeklinde gerçekleşmektedir⁶¹.

1) Şeref ve Haysiyetin Korunması

Basın özgürlüğünün sınırını oluşturan en önemli hususlardan bir tanesi şeref ve haysiyetin korunmasıdır. 1982 Anayasası'nın 26/2. maddesine göre, “*Bu hürriyetlerin*

⁵⁹ Mehmet Ayan, Nurşen Ayan, *Kişiler Hukuku*, 3. baskı, Konya, Mimoza Yayınları, 2011, s. 57; Akkurt, *Basın Özgürlüğünün Kapsamı ve Sınırları*, s. 213; Jale Akipek, Turgut Akıntürk, *Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku*, 6. Baskı, İstanbul, Beta Yayınevi, 2007, s. 340.

⁶⁰ Salihpaşaoğlu, a.g.e., s. 44.

⁶¹ Kılıçoğlu, a.g.e., s. 36.

kullanılması, ...başkalarının şöhret veya haklarının, özel ve aile hayatlarının korunması” amaçlarıyla sınırlanabilir. Şeref kavramı *“Başkasının, birine gösterdiği saygının dayandığı kişisel değer”*⁶² anlamına gelmektedir. Haysiyet ise, bir kimsenin sahip olduğu *“değer, saygınlık ve itibar”*⁶³ anlamlarını taşımaktadır. Bu bağlamda şeref ve haysiyet kişiye toplum tarafından yüklenen manevi değerlerin tamamını ihtiva etmektedir.

Genel olarak şeref ve haysiyet, kişinin doğuştan sahip olduğu ve toplumsal yaşamda edindiği erdemlerdendir. İnsanın şeref ve haysiyetini, davranışları, yaşam tarzı ve mesleki yeterliliği gibi unsurlar belirler⁶⁴. Böylece şeref ve haysiyet bir kişinin toplum tarafından nesnel olarak değerlendirilmesi sonucu elde ettiği tüm manevi değerlerin toplamıdır⁶⁵.

Öğretide şeref ve haysiyet genellikle içsel ve dışsal şeref ve haysiyet olarak da sınıflandırmaktadır. Bu ayrıma göre içsel şeref ve haysiyet, kişinin benliğine karşı duyduğu saygı ve verdiği değerden kaynaklanmaktadır. Buna karşılık dışsal şeref ve haysiyet, kişiye toplum tarafından yüklenen değer, duyulan saygı ve bu duygular karşısında kişide oluşan kaygılar ve duygulara uygun hareket etme dürtüsünden oluşmaktadır⁶⁶.

Kişinin şeref ve haysiyetine yönelik saldırılar çeşitli şekillerde ortaya çıkabilir⁶⁷; sözle, yazıyla, resimle veya başka bir şekilde de haysiyetin ihlali ortaya çıkabilir. Ancak basın yoluyla şeref ve haysiyetin ihlalinden söz edebilmek için, saldırının basılmış eserler yoluyla yapılması gerekmektedir⁶⁸.

Basın yoluyla kişilerin şeref ve haysiyetlerine yönelik saldırılardan dolayı basın özgürlüğü sınırlandırılmaktadır. Buna göre Anayasa ve Basın Kanunu yanında şeref ve haysiyet kavramı TCK ile de korunmuştur. Şerefe karşı suçlar bölümünde suç sayılan fiiller belirlenmiştir. Bu çerçevede, 5237 sayılı TCK'nın 125. maddesi *“Bir kimseye onur,*

⁶² (http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c3d931060de07.65299808) (Son Erişim Tarihi:14.05.2019).

⁶³ (http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c3d931060de07.65299808) (Son Erişim Tarihi:14.05.2019).

⁶⁴ Abdulkadir Arpacı, *Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler)*, 2.baskı., İstanbul, Beta Yayınevi, 2000, s. 133. Aydın Zevkliler, Mehmet Beşir Acabey, K. Emre Gökyayla, *Medeni Hukuk*, 6. baskı. , Ankara, Seçkin Yayıncılık, 1999, s. 456.

⁶⁵ Kılıçoğlu, a.g.e., s. 87.

⁶⁶ Zevkliler, Acabey, Gökyayla, a.g.e., s. 456. Mustafa Dural, Tufan Ögüz, *Kişiler Hukuku*, C. II, 12. baskı, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2012, s.1127. Kemal Oğuzman, Özer Seliçi, Saibe Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler)*, 17. baskı, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2018, s. 175.

⁶⁷ Zevkliler, Acabey, Gökyayla, a.g.e., s. 459.

⁶⁸ Salihpaşaoğlu, a.g.e., s. 45.

şeref ve saygınlığını rencide edebilecek nitelikte somut bir fiil veya olgu isnat eden veya sövmek suretiyle bir kimsenin onur, şeref ve saygınlığına saldıran kişi, ...cezalandırılır” şeklinde hakaret suçunu düzenlemiştir.

2) Özel Hayatın Gizliliği ve Korunması

Basın özgürlüğünün kişinin özel hayatı nedeniyle sınırlandırılması, basın özgürlüğünün sınırlarından olan “başkalarının şöhret ve haklarının korunması” kapsamı içerisinde yer verilmektedir. Ayrıca basın özgürlüğünün bir sınırı olarak özel hayat hakkına geçmeden önce genel bakış olarak özel hayatın gizliliği hakkına değinmekte fayda vardır⁶⁹.

Özel hayatın gizliliği, “*kişinin sadece kendisi için saklı tuttuğu ve başkalarının bilgisinden uzak kalmasını istediği yaşam görünümleri*” şeklinde tanımlanmaktadır⁷⁰. Bununla birlikte Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatları çerçevesinde özel hayat; her bireyin özgür olarak kişiliğini oluşturabildiği ve geliştirebildiği, hem diğer insanlarla hem de dış dünya ile ilişki içinde olan bir alanı kapsayan, mahremiyetten daha geniş bir kavram olarak tanımlanmıştır⁷¹. Avrupa Konseyi Parlamenterler Danışma Meclisi’nin 1970 tarihli ve 428 sayılı kararında ise, özel hayatın gizliliği kavramı, *Özel, aile ve ev hayatı, fizikî ve moral bütünlük, onur ve saygınlık, kişinin yanlış tanıtılmasından kaçınılması, ilgisiz ve utandırıcı gerçeklerin açıklanmaması, özel fotoğrafların izinsiz yayımlanmaması, özel iletişimin kötüye kullanılmalarına karşı korunması, sır olarak verilen veya alınan bilgilerin açıklanmasının engellenmesi*” olarak tanımlanmıştır⁷².

“Üç alan teorisi”ne göre, genel olarak kişilerin özel hayatı üç kısımdan oluşmaktadır. Bu kısımları kişilerin ortak hayat alanı (kamuya açık hayat alanı), dar anlamda özel yaşam alanı ve sır alanı (gizli hayat alanı) şeklindedir⁷³.

⁶⁹ Metin Karaburun, Basın Özgürlüğünün Sınırları Bağlamında “Özel Yaşam” Sorunu, (Yüksek Lisans Tezi), Erzurum, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Anabilim Dalı, 2018, s. 57.

⁷⁰ Ergun Özsunay, *Gerçek Kişilerin Hukuki Durumu*, 3. baskı, İstanbul, Sulhi Garan Matbaası, 1977, s. 135.

⁷¹ Ivana Roagna, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Kapsamında Özel Hayata ve Aile Hayatına Saygı Gösterilmesi Hakkının Korunması, Avrupa Konseyi Strazburg, 2012, s. 12. Aktaran Karaman, a.g.e., s. 47).

⁷² Salihpaşaoğlu, a.g.e., s. 58.

⁷³ Batuhan Aktaş, İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi ve Yargıtay Kararları Açısından Özel Hayatın Gizliliğini İhlal Suçu, İstanbul, Der Yayınları, 2017, s. 134.

Ortak hayat alanı; sosyal hayat içerisinde yaşayan ve bu sosyal hayatın gerekliliği olarak başkalarıyla da etkileşim ve iletişim içerisinde bulunan bir insanın, başkalarının öğrenmesinden ve gözlemlerinden saklamadığı alanı ifade eder⁷⁴.

Özel hayat alanı; sosyal hayat içerisinde bulunan ve aile, akraba ve arkadaş gibi daha dar bir alandan oluşan. Ancak gizli hayata dahil olmayan ve bunlardan başka birilerinin bilgisinden saklanan alandır⁷⁵.

Sır alanı (gizli alanı); kişinin güvendiği kişilerle paylaştığı ve başkalarının bilgisinden sakladığı özel hayatın alanından daha dar bir alanı ifade eder⁷⁶.

Kural olarak, özel hayat alanı ve gizli alan hukuken özel hayatın gizliliği çerçevesinde korunur ve basın bu alana izinsiz müdahale etmesi engellenir. Kural bu olmakla beraber istisnaen kanunda belirlenmiş hallerde özel hayatın gizliliği ihlal edilebilir⁷⁷.

Hukukun genel kuralı olarak istisnalar dar yorumlanır. Buna binaen özel hayatın gizliliği ve korunması esas olup, buna yapılacak müdahalelerin kanunda açıkça belirli olması lazımdır.

Özel hayatın gizliliğinin kanundaki yerine baktığımız zaman görüyoruz ki öncelikle 1982 Anayasası'ndaki düzenleme incelenmelidir. 1982 Anayasası'nın "*Kişinin Hakları ve Ödevleri*" başlığı altında 20/1. fıkrasında özel hayatın gizliliği bir insan hakkı olarak düzenlenmektedir. Madde metninde "*Herkesin, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahip olduğu, özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamayacağı*" belirtilmiş olup, hakkın dokunulmazlığı Anayasa ile tanınmış ve güvence altına alınmış bir haktır.

Ulusal düzenlemelere ek olarak uluslararası belgelerdeki düzenlemeler incelendiği zaman, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 12. maddesinde özel hayatın gizliliği hakkının düzenlendiği görülmektedir. Madde metninde "*Hiç kimsenin özel hayatı, ailesi,*

⁷⁴ Güçlü Akyürek, *Özel Hayatın Gizliliğini İhlal Suçu* (Doktora Tezi), İstanbul, Galatasaray Üniversitesi, 2011, s. 8.

⁷⁵ Serap Helvacı, *Türk ve İsviçre Hukuklarında Kişilik Hakkını Koruyucu Davalar*, İstanbul, Beta Yayınevi, 2001, s. 62.

⁷⁶ Mehmet Ayan, Nurşen Ayan, *Kişiler Hukuku*, 3. baskı, Konya, Mimoza Yayınları, 2011, s. 61.

⁷⁷ Ahmet Kılıçoğlu, "Kişilik Haklarına Basın Yoluyla Saldırıların Bakımından Medeni ve Borçlar Kanunumuzda Yapılan Değişiklikler", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 3, 1990, s. 381.

meskeni veya yazışması hususlarında keyfi karışmalara, şeref ve şöhretine karşı tecavüzlere maruz bırakılmayacağı, herkesin bu karışma ve tecavüzlere karşı kanun ile korunmaya hakkı bulunduğu” hususu düzenlenmiştir. Özel hayat keyfi müdahalelere ya da tecavüzlere karşı yasalarca korunma hakkı vardır. Yani dokunulmaz kılınmış ve ihlal halinde kanun ile korunma sağlanacağı düzenlenmiştir⁷⁸.

b. Devletin ve Toplumun Korunması

Devletin ve toplumun korunması için belirlenen sınırlama sebepleri kanuni düzenlemeler bakımından paralellik arz etmektedir. Kanundaki düzenlemelere göre sınırlama sebepleri mili güvenlik, kamu düzeni, toprak bütünlüğünün korunması, devlet sınırlarının açıklanması ve suç işlenmesinin önlenmesi olarak kabul edilir. Mili güvenlik kavramı gerek uluslararası gerekse iç hukukta bulunmakta ve Anayasalarda özgürlüklerin sınırlanma nedenleri arasındadır. Milli güvenliği kısaca bir ülkenin iç ve dış tehlikeden korunabilmesi olarak tanımlayabiliriz⁷⁹.

Milli Güvenlik Kurulu ve Milli Güvenlik Genel Sekreterliği Kanunu'nun 2. maddesinde;

“Milli güvenliğin, devletin anayasal düzeninin, milli varlığının, bütünlüğünün, milletlerarası alanda siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik dahil bütün menfaatlerinin ve ahdi hukukunun her türlü dış ve iç tehditlere karşı korunması ve kollanmasını ifade ettiği; devletin Milli Güvenlik Siyasetinin; milli güvenliğin sağlanması ve milli hedeflere ulaşılması amacı ile Milli Güvenlik Kurulunun belirlediği görüşler dahilinde, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen iç, dış ve savunma hareket tarzlarına ait esasları kapsayan siyaseti, ifade ettiği” belirtilerek tanımlanmıştır.

Doktrindeki tanımlara bakıldığında milli güvenlik kavramı, *“toplumun kurulu düzeninin bütünü ile ve yüksek seviyede dışarıdan ve içeriden gelebilecek tehdit ve müdahalelerden masun tutulması”* ve *“Devlet ve ülkenin, savaşta ve barışta iç ve dış tehlikelerden*

⁷⁸ Karaman, a.g.e., s. 48.

⁷⁹ Hasan Tunç, “2001 Yılı Anayasa Değişiklikleri Çerçevesinde Milli Güvenlik Ve İnsan Hakları İlişkisi”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (GÜHFD)*, Cilt 3, Sayı 1 -2, Haziran-Aralık 1999, s. 9. (http://webftp.gazi.edu.tr/hukuk/dergi/3_8.pdf) (Son Erişim Tarihi:18.02.2019).

korunması; yurt ölçüsünde beliren iç ve dış tehlikelere karşı devlet tüzel kişiliğinin savunma ve güvenlik altına alınması” şeklinde tanımlanmıştır⁸⁰.

Bu tanımlardan da anlaşılacağı gibi mili güvenlik genel bakış açısıyla ifade edilmiş, unsuru iç ve dış tehditlerden korunmak olarak açıklanmış ve kanun metinleri buna göre hazırlanmıştır. Mili güvenlikten dolayı basın özgürlüğüne sınırlama getirmek için bu tehlike tüm ülke için geçerli bir tehlike olmalı ve getirilen sınırlama devlet tüzel kişiliğini koruma amacıyla getirilmelidir⁸¹.

Kamu düzenini sağlamak da devletin ve toplumun korunması amacıyla basın özgürlüğünün sınırlanması nedenlerindedir. Kamu düzeni de tıpkı mili güvenlik gibi çok geniş ve kesin tanımının yapılması bakımından güç bir konudur. Genellikle belli bir yerde, belli bir zamanda, kamu yararını, kamu vicdanı ve genel ahlaki ilgilendiren konular kamu düzeni içerisinde kabul edilmektedir⁸².

Basın özgürlüğünün suç işlenmesinin önlenmesi amacıyla sınırlandırılmasındaki amaç toplumun huzurunu sağlamaktır. Basının çoğulcu topluma olan katkısı düşünüldüğü zaman, demokratik toplumlar tarafından suç aracı olmasının engellenmesi istenmektedir .

Basın özgürlüğünün sınırlanmasında basının ülkenin güvenliğinin tehlikeye sokacak yayınlar yapması, askeri, resmi ve devlet sırlarının açıklanması, gizli olarak yapılan meclis tartışmalarına ait olan haberlerin yapılması, meşru siyasi iktidara karşı isyan ve ihtilale götürecektir terörizmi, suçu ve suçluları övme ve suç işlemeye yöneltecek savaş ve ırkçılığı destekleyen haberler ve yayınlar yapması yasaklanmıştır⁸³.

İfade özgürlüğü demokratik toplumların temeli olduğu gibi diğer özgürlüklerin gelişmesine katkı sunar. Bu yüzden basın özgürlüğü siyasi iktidarın icraatları hakkında toplumu fikir sahibi yapmakta ve ülkenin sorunlarını düşünüp eleştirme imkanı sağlar. Çoğulcu demokrasilerde bireylerin temel hak ve özgürlüklerini benimsemeyen devletler bu hakkın kullanım alanını daraltırlar. Terör konusunda da sorun yaşayan ülkeler ifade

⁸⁰ Lütfi Duran, “Sosyal Hareketler ve Milli Güvenlik”, İktisat ve Maliye, Cilt.17 Sayı:4, Temmuz 1970, s.170.’den Aktaran, Hasan Tunç, “Türkiye’de Kavram Ve Kurul Olarak Milli Güvenlik”, Prof. Dr. Erdal Onar’a Armağan, Ankara 2013, s. 837.

⁸¹ Hediye Çolakkol, *2001 Anayasa Değişiklikleri Bağlamında 1982 Anayasası’nda Temel Hak Ve Özgürlüklerin Sınırlanması*, Edirne, 2010, s. 44.

⁸² Ahmet Gündüz Ökçün, *Devletler Hususi Hukukunun Kaynakları ve Kamu Düzeni*, Ankara 1997, s. 9.

⁸³ Dönmezer, a.g.e., s. 99.

özgürlüğünü kısıtlamak isterler. Bu yüzden devletin ve toplumun korunması için mili güvenlik ve kamu düzeni gerekçesiyle basın faaliyetlerinin sınırlanmasında denge gözetilmelidir⁸⁴.

Basın haber verirken, kullanmak istediği bilgiler devlet sırrı niteliğinde olabilir ve bu durumda bunlarla ilgili yayın yapamaz. Devlete ait her bilgi devlet sırrı değildir. Asıl önemli olan bilgilerin gizlilik alanının yasal bir biçimde belirtilmesidir⁸⁵.

c. Ahlâkın Korunması

Ahlâk kavramı, “bir toplum içinde kişilerin uymak zorunda oldukları davranış biçimleri ve kuralları”⁸⁶. Diğer bir deyişle, toplumsal ilişki ve etkileşimler sonucunda oluşan değer yargılarına göre, yapılması veya yapılmaması gerekeni düzenleyen; kişilerin toplumsal davranışlarını ve ikili ilişkilerini değerlendirmeyi sağlayan sosyal düzen kuralı ahlakıdır⁸⁷. Anayasa Mahkemesi’nin tanımına göre “genel ahlak” kavramı “belli bir zamanda belli bir toplumun büyük çoğunluğunca benimsenmiş olan ahlak kurallarıyla ilgili kolayca anlaşılabilir bir anlam taşımaktadır.”⁸⁸. Anayasa Mahkemesi’nin tanımından anlaşılacağı üzere ahlakın en genel özellikleri; birincisi zaman unsurudur ve değişken olmasıdır. İkinci unsur, ahlak kurallarının toplumun büyük çoğunluğu tarafından kabul görmesidir. Üçüncü unsur ise, göreceli olmasıdır.

Belirttiğimiz üzere; ahlaki değer zamana, yere ve kişiye göre değişkenlik göstermektedir. Yani nisbi ve soyut kurallardır. Bu nedenle genel ahlakın korunması amacıyla basın özgürlüğü alanında yapılacak olan sınırlamaların açık ve somut bir şekilde düzenlenmesi gerekmektedir⁸⁹.

1982 anayasasında basın özgürlüğüne yer veren hükümler arasında “genel ahlak” kavramı kullanılmış ve bu bahisle genel ahlaka aykırı yayın yapan basın araçlarının toplatılabileceği , basın organlarının ise kapatılabileceği öngörülmüştür. Türkiye’de

⁸⁴ Özden Çankaya , Melike Batur Yamaner, *Kitle İletişim Özgürlüğü*, Turhan Kitabevi, Ankara, 2006, s. 103.

⁸⁵ Sunay, a.g.e., s. 171.

⁸⁶ (http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c3d931060de07.65299808) (Son Erişim Tarihi:20.02.2019).

⁸⁷ Karaburun, a.g.e., S. 54. Derya Ateş, *Borçlar Hukuku Sözleşmelerinde Genel Ahlaka Aykırılık*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006, s. 131.

⁸⁸ AYMK, T. 28.1.1964, E. 1963/128, K. 1964/8 (RG, T. 17.4.1964, S. 11685).

⁸⁹ Akkurt, *Basın Özgürlüğünün Kapsamı ve Sınırları*, s. 204.

yayımlanan süreli yayınların mahkeme kararıyla geçici olarak kapatılması sebeplerinden birisi olarak düzenlenmiştir (AY m. 28/9). Nitekim AİHS'nin basın özgürlüğünü konu alan 10. maddesinin 2. fıkrasında da ahlak terimi, ifade ve basın özgürlüğü için genel nitelikte bir sınırlama nedeni olarak kabul edilmiştir⁹⁰.

III. ÖZGÜRLÜK İLE HAK ARASINDAKİ FARK

Hak ve özgürlük mücadelesine girilmesi gereken bir durum oluşması halinde toplumsal birliği, iletişimi, bilgilenmeyi ve haberleşmeyi sağlamak için kitlesel iletişimin var olması şarttır. İlerleyen teknoloji ile günümüzdeki kitle iletişim araçları çok çeşitli olsa da günümüze kadar yaşanan tarihsel süreçte en çok kullanılan kitle iletişim aracı yazılı basın olmuştur.

Bu iki karışıklık ve örtüşme açısından hak ve özgürlük kavramlarını birbirinden ayırmak gerekir. Hak tanımına bakacak olursak TDK Güncel Türkçe Sözlük'te: "1. Adalet 2. Adaletin, hukukun gerektirdiği veya birine ayırdığı şey, kazanç 3. Dava veya iddiada gerçeğe uygunluk, doğruluk 4. Verilmiş emekten doğan manevi yetki 5. Pay 6. Emek karşılığı ücret 7. Doğru, gerçek". anlamları yer almaktadır. Hukuktaki hak tanımına bakacak olursak; birincisi irade, ikincisi menfaat, üçüncüsü ise irade ve menfaat unsurlarının bir sentezini yapar.

Özgürlük tanımı TDK Güncel Türkçe Sözlük'te: 1. isim Herhangi bir kısıtlamaya, zorlamaya bağlı olmaksızın düşünme veya davranma, herhangi bir şarta bağlı olmama durumu, serbestî 2. Her türlü dış etkiden bağımsız olarak insanın kendi iradesine, kendi düşüncesine dayanarak karar vermesi durumu, hürriyet.

Arapça'da, dilimizde de kullanılan "hürriyet" sözcüğüyle dile getirilen özgürlük, biri diğerinden kaynaklanan iki anlamı dile getirir:

1. Hürriyet, köleliğin karşıtıdır. Bu anlamda hürriyet, akıllı bir kimsenin kendi işleriyle ilgili olarak bizzat yaptıklarının, başka birisinin kabulü ne bağlı olmaması demektir.

⁹⁰ Ferhat Yıldız, *Türk Anayasa Hukukunda Basın Özgürlüğü*, Ankara, 2013, s. 47.

2. Kullanım sırasında mecaz yoluyla birinciden kay naklanan anlamıyla hürriyet, ‘kişinin kendisi ve işleriyle ilgili olarak herhangi bir karşı çıkan olmaksızın dilediği gibi davranabilmesi’ demektir. Bu anlamıyla hürriyetin karşıtı, alıkoyma ve kısıtlamadır.

Sonuç olarak, özgürlüğün genel haklar ve tüm hakların temeli olduğu sonucuna varılmaktadır⁹¹. Nitekim özgürlük, hukuki metinlerde mutlak bir hak olmazsa özgürlüğe değmez. Haklar, bireylerin istek ve taleplerine göre yararları vardır. Bu haklar etkilerini ortaya koymadan önce, seçim özgürlüğünü temsil eder, yani birey yürümek veya bundan kaçınmak hakkına sahiptir⁹².

IV. İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ İLE DÜŞÜNCE ÖZGÜRLÜĞÜ ARASINDAKİ FARK

Düşünme, kişinin kendi içinde gerçekleştirdiği rastlantısal veya sistematik bir zihinsel süreçtir. Düşünme hürriyeti ise bir insanı aklî muhakemesi sonucu, başkalarından farklı şekilde bir fikri yorumlama serbestisidir.

Düşünce özgürlüğü, düşünceyi ifade etme ve görüşlerine saygı duyulması hakkı bir başkasının özgürlüğüne müdahale etmediği sürece herhangi bir sınırlama kabul etmez. Bununla birlikte düşünce özgürlüğü iç alemden başlayıp uygulanmaya geçilmesi arasındaki süreci kapsar.

İfade özgürlüğü, coğrafi sınırlara bakılmaksızın tüm görüşlerin başkalarına aktarılması veya tüm kanallardan ve araçlardan bu görüş ve fikirlerin alınması hakkıdır. İfade özgürlüğü sosyal ve politik olarak insan kişiliğinin oluşumuna temel bir giriş olup insanın kişisel çabayla oluşturduğu düşünceye veya değerine inanılan ve reddedilen bilgilerin oluşumundan ibarettir.

⁹¹ AbdulAziz Salman, *Yargı ve Anayasal Yargı Alanındaki İfade Özgürlüğünün Anayasal Korunması*, İskenderiye, Üniversite Yayınevi, 2010, s. 23.

⁹² Mohamed Talbany, *Filistin Mevzuatında Suçlaştırma ve Açıklık Arasında İfade Özgürlüğü*, Gazze, Al - Azhar Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 2014, s. 10.

V. ULUSLARARASI SÖZLEŞMELERDE BASIN ÖZGÜRLÜĞÜNÜN HUKUKİ TEMELİ

Genel olarak insan haklarının korunması ve özellikle basın özgürlüğü konusu, özellikle İkinci Dünya Savaşı'nın ermesinden sonra ve halkların bağımsızlığından sonra, Birleşmiş Milletler sistemi çerçevesinde uluslararası alanda en önemli konulardan biridir. Bu kapsamda temel insan hakları arasında yer alan basın özgürlüğünün korunması amacıyla menşeyini İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nden alan çeşitli sözleşmeler kabul edilmiştir. Bu başlık altında basın özgürlüğünün İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamında nasıl düzenlendiği incelenecektir⁹³.

A. BM İNSAN HAKLARI EVRENSEL BEYANNAMESİ 1948

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 10 Aralık 1948 tarihinde kabul edilen Evrensel İnsan Hakları Beyannamesi, en önemli uluslararası belgelerden biri olarak kabul edilmektedir. Beyanname'de ifade özgürlüğü ve bununla ilişkili hakların bazıları açıkça vurgulanmıştır.

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 19. maddesi, *“her ferdin fikir ve ifade özgürlüğüne hakkı vardır. Bu hak fikirlerinden dolayı rahatsız edilmemek, memleket sınırları söz konusu olmaksızın bilgi ve fikirleri her vasıta ile aramak, elde etmek ve yayma hakkını gerektirir.”* şeklinde düzenlenerek, ifade özgürlüğü ile bağlı olarak basın özgürlüğünü de açıkça bir şekilde güvence altına almıştır⁹⁴. Ayrıca, bu maddedeki yer alan *“her vasıta ile”* ibaresinin basın özgürlüğü ile beraber diğer kitle iletişim araçlarını da kapsadığı anlaşılabilir. Nitekim İHEB'nin 19. maddesi ile basın özgürlüğünün yanı sıra diğer kitle iletişim araçlarını da içeren kitle iletişim özgürlüğü de güvence altına alınmıştır⁹⁵.

⁹³ Suat Kamber, *İfade Özgürlüğü*, Başbakanlık İnsan Hakları Başkanlığı (Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi), Ankara, 2012, s. 4.

⁹⁴ Fikret Yazıcı, *İfade Özgürlüğü ve Avrupa Birliği Medya Politikasına Uyum Çerçevesinde Televizyon Programlarının Sınıflandırılması Sorunu*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008, s. 36.

⁹⁵ Kayıhan İçel, Yener Ünver, *Kitle İletişim Hukuku*, İstanbul, Beta, 2009, s. 32

İHEB'nin 19. maddesinde, ifade ve basın özgürlüğünün sınırlandırılmasına ilişkin her hangi bir özel hüküme yer verilmemiştir. Unutulmamalıdır ki genel bir sınırlama hükmü olarak düzenlenen İHEB'nin 29/2. maddesinin, “herkes, haklarının ve hürriyetlerinin gereğince tanınması ve bunlara saygı gösterilmesi amacıyla ve ancak demokratik bir toplumda ahlakın, kamu düzeninin ve genel refahın haklı gereklerini yerine getirmek maksadıyla kanunla belirlenmiş sınırlamalara tabi tutulabilir.” şeklindeki hükmü ile, Beyanname’de yer alan temel hak ve özgürlüklerin hangi usul ve sebeplere bağlı olarak sınırlanabileceği belirlenmiştir⁹⁶.

İHEB’nde düzenlenen ve güvence altına alınan ifade özgürlüğü, beyannamede imzası olan ülkeler tarafından belirlenen çerçevede kendi iç hukuklarında özellikle Anayasalarında ve yasalarında düzenlenerek iç hukuklarının bir parçası olmuştur⁹⁷.

B. BM ULUSLARARASI MEDENİ ve SİYASİ HAKLAR SÖZLEŞMESİ

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 16 Aralık 1966 tarihinde kabul edilen ve 23 Mart 1976 tarihinde yürürlüğe giren çok taraflı bir sözleşme olarak nitelendirilmiş olan Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Sözleşme (MSHS), ancak Türkiye tarafından 18 Haziran 2003 tarihinde onaylanmıştır⁹⁸.

Belirtmemiz gerekir ki, Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi, daha önce İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi’nde yer alan medeni ve siyasal hakları sözleşmesinde daha ayrıntılı bir şekilde düzenlemiş olup ayrıca İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi’ne göre bir farklılık getirip bu Sözleşmeye taraf devletlerin, bu Sözleşmece güvence altına alınan ve korunan hak ve özgürlüklere saygı gösterip göstermediği konusunda denetleme mekanizması getirmiştir⁹⁹. Bu denetleme mekanizması sayesinde Sözleşmeye taraf devletler bakımından bu Sözleşme, hukuken bağlayıcı nitelik kazanmıştır¹⁰⁰.

⁹⁶ Kasım Karagöz, *İfade Özgürlüğü ve İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi Kararlarında Sınırlandırılması Sorunu*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2004, s. 42.

⁹⁷ Zeki Yıldırım, *İfade ve Basın Özgürlüğü Bağlamında Terörizmin Propagandası Suçu*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2014, s. 26.

⁹⁸ RG, Tarih. 18.06.2003, Sayı. 25142.

⁹⁹ Özden Çankaya, Melike Batur Yamaner, *Kitle İletişim Özgürlüğü*, Turhan Kitabevi, Ankara, 2006, s. 14

¹⁰⁰ Karagöz, *İfade Özgürlüğü ve İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi Kararlarında Sınırlandırılması Sorunu*, a.g.e., s. 42.

Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'nin 19. maddesine göre; *“herkesin, bir müdahale ile karşılaşmaksızın fikirlere sahip olma hakkı vardır. Herkes ifade özgürlüğü hakkına sahiptir; bu hak bir kimsenin ülke hudutlarıyla sınırlanmaksızın sözlü, yazılı veya basılı veya sanatsal ürün şeklinde veya kendi tercih ettiği başka bir iletişim vasıtasıyla her türlü bilgi ve düşünceyi arama, edinme ve ulaştırma özgürlüğünü de içerir) herkes, kimse karşılaşmaksızın istediği düşünceyi savunma hakkına sahiptir.”* Böylece ifade özgürlüğünün kapsamını belirlemiştir.

Yukarıda zikredilen maddede basın özgürlüğü açık seçik biçimde düzenlenmemiş olsa da, ifade özgürlüğü başlığı altında sonuç olarak güvence altına alınmıştır. Zira Anayasa'nın 26. maddesinde açık bir şekilde şu ifadeler yer verilmiştir, *“herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hürriyetine sahiptir”* denilmektedir¹⁰¹.

Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'nin 19/3. Maddesine göre; *“...Bu maddenin ikinci fıkrasında öngörülen hakların kullanılması, özel bazı görev ve sorumlulukları da beraberinde getirir. Dolayısıyla bazı sınırlamalar da konulabilir; ancak bu sınırlamaların yasalarda öngörülmüş olan; başkalarının haklarına ve toplumda sahip oldukları şöhrete saygı bakımından; ulusal güvenliğin, kamu düzeninin ya da kamu sağlığı ve ahlakının korunması bakımından gerekli olması zorunludur.”*

C. AVRUPA İNSAN HAKLARI SÖZLEŞMESİ

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi 4 Kasım 1950 tarihinde kabul edilmiş ve 3 Eylül 1953 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Ancak Türkiye sözleşmeyi 18 Mayıs 1954 tarihinde onaylamıştır.

AİHS'nin 10. maddesinin 1. fıkrasının, *“herkes, görüşlerini açıklama ve anlatım özgürlüğüne sahiptir. Bu hak kanaat özgürlüğünü, kamu otoritelerinin müdahalesi ve ülke sınırları söz konusu olmaksızın haber ve fikir almak ve vermek özgürlüğünü de içerir. Bu madde devletlerin radyo, televizyon ve sinema işletmelerini bir izin rejimine tabi tutmalarına engel değildir.”* şeklindeki hükmü ile basın özgürlüğü açıkça

¹⁰¹ Çankaya, Yamaner, a.g.e., s. 10.

düzenlenmemekle birlikte ifade özgürlüğü çerçevesinde koruma altına alınmıştır. Sözleşme, ifade özgürlüğü açısından herkesin görüş ve kanaatlerinin açıklanması konusunda hiçbir şekilde sınırlanmamakta, bununla birlikte kişisel, sanatsal, siyasi, ticari bütün görüş ve kanaat açıklamalarını korumaktadır¹⁰².

AİHS'nin 10. maddesinin birinci fıkrasında ifade özgürlüğünün düzenlendiği ifade edildikten sonra ikinci fıkrasında bu ifadenin ve dolayısıyla basın özgürlüğünün sınırının neler olduğu, hangi amaçlarla sınırlanabileceği gösterilmiştir. Bu sınırlamalar şu şekilde sıralanmıştır;

- Zorunlu tedbirler niteliğinde olarak, ulusal güvenliğin, toprak bütünlüğünün veya kamu güvenliğinin korunması,
- Asayişsizliğin veya suç işlenmesinin önlenmesi,
- Genel sağliğin ve ahlakın, başkalarının ün ve haklarının korunması,
- Gizli kalması gereken haberlerin yayılmasına engel olunması veya yargı gücünün otorite ve tarafsızlığının sağlanması.

Basın özgürlüğü AİHS'nin ifade özgürlüğünü güvence altına alan 10. maddesi kapsamında kabul edilmiştir. Nitekim Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de basın özgürlüğüne ilişkin başvuruları AİHS'nin 10. maddesi kapsamında değerlendirerek, vermiş olduğu birçok kararında basın özgürlüğünün kapsamı, içeriği ve sınırları konusunda içtihatlar geliştirmiştir. AİHM'nin basın özgürlüğünün kapsamı ve sınırları konusunda vermiş olduğu kararlar doğrultusunda oluşan içtihatlar tezde ayrıntılı şekilde incelenmiştir.

VI. BASIN SUÇU KAVRAMI

Bilindiği üzere; yasa koyucunun basın suçu kavramını görevlerinden biri olmadığı için belirtmemesi uygun olmuştur. kavramın belirtilmesi bir içtihad işlevidir. Dolayısıyla basın kanunumuz, basın suçları bakımından belirli bir tanım getirmemiştir.

¹⁰² Yazıcı, a.g.e., s. 38.

Öte yandan Türk yasa koyucusu 2012 tarihli 6352 sayılı Türk ceza kanununda basın suçlarına yer vermemiştir. Ancak farklı ülkelerdeki yasama organı basına ilgi duyup basın özgürlüğünü de vurgulamaktadırlar. Üstelik gazetecilik mesleğini düzenleyen mevzuat vardır. Basın yasasının 1881’de geçtiği Fransız yasama meclisi bu konuda öncülük yapmış, önceki yasanın “askeri itaatsizliğe tahrik” suçu haricinde basın suçlarının çoğunu içermiştir¹⁰³.

Basın suçları kavramını kullanmamıza rağmen, böyle bir suçun gerçek anlamıyla olmamasına inanmaktayız. Çünkü bu suçlar esasında başka herhangi bir araçla işlenmesi mümkün olan suçlardır, basının araç olarak kullandığı suçlardır. Başka bir deyişle, basın suçu diye ayrı bir kategori yoktur. Basına da suç işlemek yönünden bir araç olarak rastlamaktayız.

Topluma aktarabilecek haberlerin veya toplumsal konuların basın ve yayın organlarının kullanılmasıyla aktarılmasında, haber ve yayın organlarının bu haber ve konuları toplumlara hızlı ve etkili bir şekilde aktarması ve yayınlanmasını sağlayacağından dolayı, basın ve yayın organları hem çok fazla önem taşır hem de çok fazla tehlikeyi kendi içerisinde barındırır.

Ayrıca basın suçunda bazı husulara değinmek gereklidir. Örneğin fikrlerin yasadışı yayılmasıyla alâkalı olarak; 1881 tarihli Fransız Basın Kanununda ya da Mısır ceza kanununun ikinci kitap 14. Bölümünde yasa koyucu basın suçunun işlenilme yollarını şöyle tanımlamıştır. İlk olarak “yasalarca düzenlenmiş bir hükmü yapmamakla veya yasaların yasakladığı bir hükmü yapmak” şeklinde basın suçunun oluşumunu düzenlemiştir.

Bir önceki tanım kapsamlıdır. Çünkü suçun tanımında genel suçlar alanından basın suçlarını genel olarak işlenen suçlar olduğu ve basın suçlarının özelliklerini doğruladığı düşünülmektedir. Herhangi bir fikir, düşünce veya haber ya da yayın özgürlüğünün kullanılmasının kötüye kullanıldığına dair ve göstermediği herhangi bir suç, basın suçu sayılmaz.

¹⁰³ Fransız yasa koyucu, 16 Aralık yasası uyarınca 1881 tarihli Basın Kodunun 25. maddesini yürürlükten kaldırdı. Aktaran Muhamed Alşahvy, *İletişim Araçları*, 2. Baskı, Gazze, Kudüs Yayınevi, 2014, s. 21.

Öte yandan Belçika yargıtayı, bu tür suçları şöyle tanımlamıştır: Basılı bir yayında düşünce açıklama hakkının kötüye kullanılması sonucundan ötürü toplum veya kişi haklarına herhangi bir saldırıdır¹⁰⁴.

VII. BASIN SUÇUNUN NİTELİĞİ

Basın kanununda basın suçları herhangi bir ayırma tabi tutulmamaktadır. Nitekim genel suçlardan ayrı, kendine özgülü nitelikleri bulunan böyle bir suçun olup olmadığı doktrinde tartışmalıdır. Bu konudaki görüşleri iki grup altında mütalaa edebiliriz.

Birinci görüşe göre; basın suçunun özerk bir niteliğe ve genel suçların dışına çıkmasına neden olan özel bir yapıya sahip olduğunu savunmakta ve bu görüş bir dizi gerekçeye dayanmaktadır.

A) Bu suçlar, maddi olmayan bir zihinsel eylemden kaynaklanır ve insan zihniyeti üzerinde etki yaparlar. Başka bir deyişle, bu suçlar somut bir varoluşa sahip değildir ve bunların şeyler ve eşyalar üzerindeki etkilerini göstermez. Basın suçları düşünce ürünlerinden ibaret olduğu için, etkilerini düşünce alanında gösterirler.

B) Basın suçları fikir ve düşünceye dayanmaktadır. Bu sebeple basın suçu cezalandırılan fikir ve düşünce açıklaması anlamındadır¹⁰⁵.

Bu görüşün gerekçeleri şöyle eleştirilmiştir. Bu tarz suçlar, maddi olmayan eylemlerdir. Yani akli amellerdir. Nitekim bu suçların sebep olduğu zararlar da maddi değil manevidir. Aynı zamanda verdiği zararı ölçmek de zordur. Fikir ve düşünce üzerinde etki eden ve basınla hiçbir ilgisi olmayan suçlar da mevcuttur¹⁰⁶.

Diğer görüş ise; basın suçlarının ayrı ve ayırık bir niteliğe sahip olmamasını ve genel suçlardan başka ayrı bir suç kategorisini kabul etmenin mümkün olmamasını kabul etmektir. Unutulmamalıdır ki yine bu görüşe göre, bir düşünce basılı bir çalışma haline

¹⁰⁴ Yargıtay 10.07.1871 tarih. Aktaran Muhammed Abdullah, *Yayın Suçları*, Kahire, Üniversite Yayınevi, 1951, s. 146.

¹⁰⁵ Çetin Özek, *Türk Basın Hukuku*, İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1978, s.523.

¹⁰⁶ Adem Sözüer, *Basın Suçlarında Ceza Sorumluluğu*, Melisa Matbaacılık, 1996, s. 5. Sulhi Dönmezer, Köksal Bayraktar, *Basın Hukuku Genişletilmiş*, İstanbul, Beta, 2016, s. 439.

geldiğinde ayrıt edici olur, ancak basın suçunun altına yerleştirilecek ayrı bir suç kategorisi gerektirmez. Bu görüş bir dizi gerekçeye dayanmaktadır.

Basın suçları yayım yoluyla işlenmesine rağmen, ancak bu araç bağımsız bir suç grubunun ortaya çıkmasını zorunlu kılmaz. Çünkü basın suç aracı suçu tamamlamak için değil sadece ve sadece suçun ortaya çıkması için bir koşuldur. Basın sadece suçun işlenmesi için bir araçtır; adam öldürme suçunda silah veya kılıç ne ise, işlenen suç açısından basın da öyle bir araçtan başka bir şey değildir. Bundan dolayı, basının belirli suçların ele alınmasında bir araç olarak kullanması, genel suçlardan ayrı bir basın suçu oluşturmaz.

VIII. BASIN SUÇUNUN TÜRLERİ

Eski Basın Kanunu, söz konusu suçlar bakımından özel bir ayırım yapmadan çeşitli terimleri kullanılmıştı. Örneğin 3. maddede “basın suçu”, 16. maddede “basın yoluyla işlenecek fiil”, 18. maddede ise “basın suçlarından mahkum olanlar” terimleri basın hukuku içinde kullanılmıştı, ancak bu terimlerle farklı basın suçu türleri ortaya atılmamıştır. Yasa ayırım yapmamakla birlikte, basın suçlarını teorik bir sınıflandırmaya tabi tutmak gerekir.

Basın suçları, basılmış eserin içeriğine ilişkin suçlar (basın suçları) ve basın düzenine karşı işlenen suçlar (basın zabıta suçları) şeklinde ikiye ayrılmıştır.

A. BASILMIŞ ESERİN İÇERİĞİNE İLİŞKİN SUÇLAR

Basın suçlarının birinci grubunu “basılmış eserin içeriğine ilişkin suçlar” oluşturmaktadır. Bu suçlar da kendi arasında “dar anlamda basın suçları” ve “basın yoluyla da işlenebilen suçlar” olmak üzere iki gruba ayrılmaktadırlar.

1. Dar Anlamda Basın Suçları

Bir kanun belirli bir hareketi sırf basın yoluyla işlendiği takdirde cezalandırıyor, yani basılmış eserler dışındaki aleniyete koyucu araçlarla işlendiğinde

cezalandırılmamakta ise bu suçlara basın suçu diyebiliriz. Başka bir araçla işlendiğinde kanun koyucunun cezai yaptırıma bağlamadığı suçlardır¹⁰⁷.

2. Basın Yoluyla da İşlenebilen Suçlar

Basılmış eserin içeriğine ilişkin suçların ikinci grubu “basın yoluyla da işlenebilen suçlar” ise, suçun herhangi bir araçla işlenebilmesi mümkün iken basının araç olarak kullanılması suretiyle işlenen suçlardır. Bu suçların özelliği, basının araç olarak kullanılmasıdır. Bu suç türünde yayın, suçun oluşabilmesi için bir ön şarttır. Örneğin; hakaret suçu söz, mektup, telefon yoluyla işlendiği zaman sıradan bir suç iken kitap, broşür, dergi vb. kitle iletişim araçlarıyla işlendiği zaman ise “basın yoluyla işlenmiş suç” a dönüşür. Suçun basın yoluyla işlenmesi ağırlaştırıcı bir sebeptir. Çünkü daha geniş kitlelere ulaşmaktadır.

B. BASIN DÜZENİNE KARŞI SUÇLAR

Basın suçlarının ikinci grubu “basın düzenine karşı suçlar” karşımıza çıkmaktadır. Bu suçlar da kendi arasında yayının gerçekleştiği zamana göre; “yayın öncesi basın düzenine karşı suçlar” ve “yayın sonrası basın düzenine karşı suçlar” olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır.

1. Yayın Öncesi Basın Düzenine Karşı Suçlar

Basın faaliyeti yayınlanmadan önce olan suçlar, daha doğru bir söyleyişle yayınlı direkt olarak ilgili olmayan ve bazı idari yükümlülüklerin yerine getirilmemesi sonucunda ortaya çıkan suçlardır. Yayından ayrı olarak ve yayından önce tamamlanan bu suçlara örnek olarak Basın Kanunu’nun 8. maddesindeki beyanname vermeden süreli yayın çıkarmak, 7. maddedeki beyanname meydana gelen değişiklikleri süresi içinde bildirmemek, 5. maddedeki vasıfları taşımayan kişilerin yazı işleri müdürü olması verilebilir¹⁰⁸.

¹⁰⁷ Dönmezer, Basın ve Hukuku, s. 373.

¹⁰⁸ Özek, a.g.e., s.527. kayıhan İçel, Yener Ünver, *Kitle Haberleşme Hukuku*,8 .baskı, İstanbul, Beta, 2009, s. 256.

2. Yayın Sırasında ya da Yayından Sonra İşlenen Basın Düzenine Karşı Suçlar

Bu çeşit suçlarda, basılmış eserin yayını bir ön şarttır. Basın kanunu'nun 4. maddesine göre; “*Her basılmış eserde, basıldığı yer ve tarih, basımcının ve varsa yayımcının adları, varsa ticarî unvanları ve işyeri adresleri*” sayılan bilgilerin yer alması zorunludur. Bununla birlikte ve özellikle süreli yayınlar için -haber ajansı yayınları hariç- ayrıca yönetim yeri, sahibi, varsa temsilcisinin ve sorumlu müdürünün adları ve yayın türünün gösterilmesi de zorunlu kılınmıştır¹⁰⁹.

¹⁰⁹ Hüseyin Kılıç, *İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Doğrultusunda Açıklamalı İçtihatlı Basın Hukuku Basın Yoluyla İşlenebilen Diğer suçlar*, 1. Baskı, Ankara, Seçkin, 2018, s. 41.

İKİNCİ BÖLÜM

SORUŞTURMANIN GİZLİLİĞİNİN İHLALİ SUÇUNUN BASIN YOLUYLA İŞLENMESİ

I. GENEL OLARAK

Gizliliğin ihlali suçu TCK'nın “Özel Hükümler” başlıklı ikinci kitabının “Millele ve Devlete Karşı Suçlar ve Son Hükümler” başlıklı dördüncü kısmının “Adliye Karşı suçlar” başlıklı ikinci bölümünde yer alan 285. maddede düzenlenmiştir. TCK m. 285’de soruşturmanın gizliliğini ihlal suçu aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir:

“ (Değişik: 2/7/2012-6352/92 md.) (1) Soruşturmanın gizliliğini alenen ihlal eden kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır. Bu suçun oluşabilmesi için;

a) Soruşturma evresinde yapılan işlemin içeriğinin açıklanması suretiyle, suçlu sayılmama karinesinden yararlanma hakkının veya haberleşmenin gizliliğinin ya da özel hayatın gizliliğinin ihlal edilmesi,

b) Soruşturma evresinde yapılan işlemin içeriğine ilişkin olarak yapılan açıklamanın maddi gerçeğin ortaya çıkmasını engellemeye elverişli olması, gerekir.

(2) Soruşturma evresinde alınan ve soruşturmanın tarafı olan kişilere karşı gizli tutulması gereken kararların ve bunların gereği olarak yapılan işlemlerin gizliliğini ihlal eden kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır.”

285. maddenin gerekçesinde bu suçun düzenlenme nedenleri apaçık bir şekilde belirtilmiştir. Gerekçeye göre, soruşturmanın gizliliği ilkesinin korunmasının önemi ve bu konuyla ilgili suç tipinin düzenlenmemiş olmasının sonucu olarak bu madde ihdas edilmiştir.

Genel anlamda soruşturma gizliliği ve sınırları, özel anlamda soruşturmanın gizliliğini ihlal suçlarının içeriği tartışmalıdır. Tartışmanın birçok yönü vardır. Fakat burada sadece ilgili suç tipi açısından değerlendireceğiz. Birinci fıkraya değiştirilmeden önce soruşturma gizliliğini alenen ihlal şeklinde suç tanımlanmıştı. Yani suçun sınırlarıyla ilgili örneklendirici veya tanımlayıcı hiçbir ifade bulunmamaktaydı. Hangi fiillerin soruşturmanın gizliliğini ihlal edeceği yorum yapılarak belirlenmek zorundaydı.

Eski düzenleme birçok soruna yol açmaktaydı. Örneğin, ceza hukukunun en önemli ilkelerinden biri olan kanunilik ilkesinin bir sonucu olan belirlilik ilkesine göre, kanunların içeriğinin net bir şekilde anlaşılabilir olması gerekir. Hangi davranışların suç

olarak düzenlendiğinin anlaşılabilmesi için kanundaki düzenlemelerin açık ve seçik bir şekilde suçun unsurlarını belirtmesi gerekir. Çok soyut şekilde düzenlenen suçlar, keyfiliğe ve yorumlardan kaynaklanan uygulama farklılıklarına sebep olur¹¹⁰. Zaten 6352 sayılı kanunda bu sorun dile getirilmiş, önceki düzenlemenin soruşturmanın gizliliğini ihlal kavramını net bir şekilde ifade edemediğinden, bu yüzden uygulamada sorunlar yaşandığından bahsetmiştir. Aynı zamanda gereksiz soteştırma ve kovuşturmalara bu sorunun sebep olduğu belirtilmiştir.

Kanun gerekçesinde korunmak istenen hukuki değerden bahsedilmiştir. Bu suçun düzenlenmesinin asıl sebebi, soruşturma aşamasının gizliliği konusunda kabul edilen kuraldır. Yapılan değişikliğe göre ise bu amaçlar; ceza adaletinin dürüst, doğru, gerçeğe ulaşmayı olanaklı kılma, soruşturma ve kovuşturmada görev alanların baskı ve etkiden korunmasını sağlamak ve en önemlisi suçsuzluk karinesinin ihlaline engel olmaktır. Yorum faaliyeti gerçekleştirildiği zaman sadece suçun unsurlarının yorumu ile yetinmemeli, ayrıca hukuki değer de göz önünde bulundurulmalıdır¹¹¹. Madde gerekçeleri bağlayıcı olmasa da kanunun yorumlanmasında kullanılan bir araçtır¹¹². Kanun maddesinin ilk halinin gerekçesinde bulunan hususların daha sonra kanun metnine eklenmesi, gerekçelerin yorum faaliyetinde göz ardı edilmemesi gerektiğini göstermiştir.

TCK'nın 2. maddesinin 3. fıkrasında suç ve ceza içeren hükümler kıyasa yol açacak biçimde geniş yorumlanamaz denerek hükümlerin yorumlanmasının zorunlu olduğunu kabul etmiş, ama yorumun sınırlarını belirlemek istemiştir. Bu yüzden suç ve ceza içeren hükümlerin anlaşılması için başvurulması gereken ilk kaynak gerekçedir.

Sonuç olarak hem eski düzenlemenin hem de yeni düzenlemenin gerekçesi birlikte değerlendirildiği zaman, değişikliğin amacının maddenin anlaşılabilir hale getirilmesi olduğu görülmektedir. Aynı zamanda kanun koyucu özellikle belirlilik ilkesi yönünden suç tipinin sınırlarını belirlemeye çalışmıştır.

¹¹⁰ Ekmekçi, a.g.e., s. 265.

¹¹¹ Yener Ünver, *Ceza Hukukuyla Korunması Amaçlanan Hukuksal Değer*, Ankara, seçkin Yayıncılık, 2003, s. 847.

¹¹² İzzet Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 9. Baskı, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2013, s. 104.

765 TCK'da soruşturmanın tarafı olanlara karşı gizliliğin ihlali suçunu düzenleyen bir hüküm bulunmamaktaydı. Fakat Basın Kanunu'nun 19. maddesindeki düzenleme soruşturma aşamasındaki bazı evrakların yayınlanmasını yasaklamaktaydı¹¹³.

Basın Kanun'u 19. maddesinde "*Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme işlemlerinin ve soruşturma ile ilgili diğer belgelerin içeriğini*" yayınlamak suç olarak belirtilmişti. Fakat bu düzenlemenin Basın Kanun'unda olması ve sadece basın yoluyla yapılan yayınları suç olarak düzenlemesinden dolayı bu maddenin yeterli koruma sağladığını söyleyemeyiz.

Soruşturmanın tarafı olanlara karşı gizliliğin ihlali suçu 5237 sayılı TCK'nın ilk halinde 285. maddede soruşturmanın tarafı olmayanlara karşı gizliliğin ihlali suçuyla ayırmadan düzenlenmişti. Söz konusu suç bakımından yasaklanan fiil, soruşturmada alınan ve kanundan dolayı gizli kalması gereken kararlar veya bu kararlardan dolayı yapılan işlemlerin gizliliğini ihlal etmektir. Suç tipinde bir neticeye yer verilmemiştir. Yani suç sırf hareket suçu olarak düzenlenmiştir. Aynı zamanda bu suç serbest hareketli bir suç olarak düzenlenmiştir¹¹⁴.

6352 sayılı Kanun ile yapılan en önemli değişiklik inceleme konusu suç tipinin soruşturmanın tarafı olmayanlara karşı gizliliğin ihlali suçundan ayrı olarak başka bir fıkra düzenlenmesidir. Yapılan değişiklik ile suçun konusu soruşturma evresinde alınan ve soruşturmanın tarafı olan kişilere karşı gizli tutulması gereken kararların ve bunların gereği olarak yapılan işlemler olarak düzenlenmiştir. Yapılan en önemli değişiklik, suçun konusunu belirlemek için soruşturmanın tarafı olan kişilere karşı gizli tutulması gereken ifadesinin tercih edilmesidir. Kanun koyucu yapılan değişiklikle belirlilik ilkesi açısından suçun sınırlarını belirtmek istemiştir. Yapılan değişiklik sayısında kanun koyucunun bu suçu bağımsız bir suç tipi olarak ortaya koyduğu görülmektedir. Suç tipinin bir unsuru olan suçun konusu, usul kanunu ile uyumlu olarak yeniden düzenlenmiş ve belirgin bir şekilde gösterilmiştir.

¹¹³ Ayvaz Ceber, *Soruşturmanın Gizliliğini İhlal Suçu*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Erzincan, Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, 2016, s. 111.

¹¹⁴ İzzet Özgenç, "Soruşturma İşlemlerinin Gizliliğini İhlal ve Adil Yargılanmayı Etkilemeye Teşebbüs Suçları", *Atatürk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza Hukukunun Güncel Sorunları Kolokiyumu*, Erzurum, 2010, s. 146.

II. KORUNAN HUKUKİ DEĞER

Kanunda düzenlenen suç tiplerinin korumak istedikleri hukuki değerler bulunmaktadır. Hukuki değer korumayan bir suç olamaz. Nitekim hukuki değerlerin korunması amacı suç tiplerinin varlık sebebidir¹¹⁵. Bu nedenle korunan bu hukuki değerlerin tespit edilebilmesi çok önemlidir.

Hukuki değerlerin temel görevi suç tipinin yorumlanmasını sağlamasıdır. Suç tipleri korudukları hukuki değerlere göre yorumlanırlar¹¹⁶. Bu yüzden suçların unsurlarının belirlenmesi ve suç tipinin koruma alanının belirlenmesinde başvurulması gereken, o suçla korunan hukuki değerdir.

Belirtmek gerekir ki, ilk olarak suç tipinin doktrinde yanı sıra kanundaki yerini ortaya koymamaz gerekir. Soruşturmanın gizliliğini ihlal suçu 5237 sayılı TCK'nın "Devlete ve milete karşı suçlar ve son hükümler" başlıklı ikinci bölümün "adliye karşı suçlar" kısmında düzenlenmiştir. Suç tipinin kanunda düzenlediği yer koruduğu hukuki değer yönünden bize yol gösterir¹¹⁷. Suç tiplerinin hangi başlıklar altında düzenleneceği belirlenirken çok farklı yöntemler kullanılır ama genel olarak korunan hukuki değere göre sınıflandırma yapılır¹¹⁸. İstisnai haller bulunmakla birlikte Türk hukukunda suç tipleri korunmak istenen hukuki değerlere göre sınıflandırılır¹¹⁹.

Adliye karşı suçlar adli faaliyetin norma aykırılığına yol açan hukuka aykırı eylemlerdir¹²⁰. Klasik görüş adliye aleyhine suçları devletin koruması gereken kendine özgü çıkarları arasında sayıyordu. Devletin kendine özgü çıkarları siyasal, yönetsel ve adli çıkarlar olarak üçe ayrılmaktaydı. Adliye aleyhine suçlar da adli görevleri engelleyen, bu yüzden devletin adli çıkarlarını koruyan suçlardır. Günümüzde adli suçlara ilişkin yaklaşım insan haklarından hareket etmektedir. Bu yüzden adliye karşı suçların

¹¹⁵ Süleyman Özar, "Türk Ceza Kanunu'nun Sistematiğine İlişkin Olarak Kiritik Noktalar", Ankara Barosu Dergisi, 2006, S.3, s. 98.

¹¹⁶ Ünver, *Ceza Hukukuyla Korunması Amaçlanan Hukuksal Değer*, s. 847.

¹¹⁷ Kerim Çakır, "5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Gizliliğin İhlali Suçu ve Ceza Muhakemesi Hukuku ile İlişkisi", *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi-Hukuk Araştırmaları Dergisi*, C. 18, S. 1, İstanbul, 2012, s.52.

¹¹⁸ Nevzat Toroslu, *Cürümlerin Tasnifi Bakımından Suçun Hukuki Konusu*, Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1970, s. 40.

¹¹⁹ Ünver, a.g.e., s. 851.

¹²⁰ Çetin Özek, "Adliye Karşı Suçların Hukuksal Konusu", *İÜHFİM*, C.55, S.3, 1997, s. 17.

suç olarak düzenlenmesinin nedenini kuvvetler ayrılığı ilkesine dayandırmamakta, bütün insan ve sanık haklarını dikkate almaktadır¹²¹.

Adliye karşı suçlara baktığımızda bu suçlar karma nitelikte hukuki değer korumaktadır¹²². Soruşturmanın gizliliğini ihlal suçu da birden çok hukuki değeri korumaktadır. Birincisi, soruşturmanın maddi gerçeğin bulunmasına imkan verecek şekilde gerçekleşmesini sağlamak, ikincisi masumiyet karinesi ve özel hayatın gizliliğini korumaktır¹²³.

Bu suçun adliye karşı suçlar altında düzenlenmesi korunan değerlerden maddi gerçeğin tespitini sağlamanın öne çıkarıldığını göstermektedir.

Adliye aleyhine suçlardan olan soruşturmanın gizliliğini ihlal suçunun devlete veya kamuya ait çıkarlardan ziyade insan haklarına doğru gittiğini söyleyebiliriz¹²⁴.

Tehlike suçlarında suç tipinde öngörülen davranışın gerçekleştirilmesi suçun ihlali için yeterli değildir. Ayrıca yapılan davranışın korunan hukuki değeri ihlale elverişli olması gerekir. Tehlike suçlarında hareketin tehlike niteliği taşıyıp taşımadığı korunan hukuki değer üzerinde yaptığı zarar meydana getirme gücüne göre değerlendirilir.

Soruşturmanın gizliliğinin ceza muhakemesi ilkelerinin bir gereği olduğu belirlendikten sonra bu suçun düzenlenme sebebi maddi gerçeği bulmak, masumiyet karinesi ve özel hayatın gizliliğini korumaktır.

Kanun koyucunun iradesi kanunu yorumlamada dikkate alınmamalıdır. Ancak kanun metinleri ve objektif irade kanunu yorumlamada dikkate alınmalıdır¹²⁵. Bu nedenlerle korunan hukuki değerlerin suç tipinin yorumlanmasında ve kapsamının belirlenmesinde dikkate alınması çok önemlidir.

Kanun koyucu suç tipinin sınırlarını belirlemek için TCK md. 285'e ekleme yaparak haber verme hakkını özel bir hukuka uygunluk sebebi saymıştır. Korunmak

¹²¹ Ünver, *Adliye Karşı Suçlar*, 3. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2012, s. 33.

¹²² Çakır, "5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Gizliliğin İhlali Suçu ve Ceza Muhakemesi Hukuku ile İlişkisi", s. 52.

¹²³ Özgenç, "Soruşturma İşlemlerinin Gizliliğini İhlal ve Adil Yargılanmayı Etkilemeye Teşebbüs Suçları", s. 147.

¹²⁴ Ekmekçi, a.g.e., s. 261.

¹²⁵ Ünver, *Ceza Hukukuyla Korunması Amaçlanan Hukuksal Değer*, s. 848.

istenen hukuki değerler ile haber verme hakkı karşılaştırılmış, bilgilenme hakkı ve haber verme hakkı korunmak istenen hukuki değerlerden daha üstün olmadığı belirtilmiştir¹²⁶.

Soruşturmanın tarafı olanlara karşı gizliliğin ihlali suçu TCK'nın “*Adliye Kaşı Suçlar*” bölümü altında düzenlenmiştir. Yani bu suç ile korunmak istenen hukuki değerlerin adli menfaatlerle ilgili olduğu anlaşılmaktadır.

Adliye karşı suçların koruduğu hukuki değerler birden fazla hukuki değeri koruma altına alan bir niteliktedir. “*çok ihlali suç*”^{127,128} Söz konusu suç ile korunmak istenen hukuki değerler, soruşturma işlemlerinin maddi gerçeğin tespitine imkân verecek şekilde gerçekleşmesini sağlamak ile masumiyet karinesi ve kişilerin özel hayatı ile ilgili bilgilerin gizliliğini korumaktır¹²⁹.

6352 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikleri (m. 92) korunan hukuki değere göre yorumlamak gerekir. Suçun konusu için yapılan değişikliğin anlamı belirlenirken suç tipiyle korunan hukuki değere bakılmalıdır. Zaten yapılan değişiklik değerlendirildiğinde her iki fıkra düzenlenen suçların uygulanmasında ve yorumlanmasında hukuki değerlerin ön plana çıkarılmak istendiği görülmektedir¹³⁰.

¹²⁶ 6352 sayılı kanunun 92/6 fıkrasının gerekçesi: “*yapılması öngörülen düzenlemeye göre kişilerin masumiyet karinesinden yararlanma hakkını ihlal etmemek maddi gerçeğin ortaya çıkarılmasını engellemek ve özel hayatın veya haberleşmenin gizliliğini ihlal etmemek kaydıyla, soruşturma evresindeki işlem içeriklerinin haber konusu yapılması haber verme hakkı çerçevesinde değerlendirilmelidir. Ancak belirtmelidir ki, bilgilenme hakkı ve haber verme hakkı, ceza adaletinin doğruluk, dürüstlük ve gerçeğe ulaşma ilkelerine uygun olarak icrasından, masumiyet karinesinden yararlanma hakkından, özel hayatın veya haberleşme içeriklerinin gizliliğinden daha üstün değerler değildir. Bu itibarla ceza adaletinin doğruluk, dürüstlük ve gerçeğe ulaşma ilkelerine uygun olarak icrasının tehlikeye düşürüldüğü, masumiyet karinesinden yararlanma hakkının ya da özel hayatın veya haberleşmenin gizliliğinin ihlal edildiği bir durumda, haber verme hakkının kullanıldığından bahisle fiilin hukuka uygun olduğu ileri sürülemeyecektir*”şu şekildedir.

¹²⁷ Kerim Çakır, *Gizliliğin İhlali Suçu*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2011, s. 52.

¹²⁸ Antolisei, *Manuale di diritto penale*, PG, Milano 2000, s. 182. Aktaran Zeki Hafizoğulları, Devrim Güngör, “Türk Ceza Hukukunda Suçların Tasnifi”, *TBB Dergisi*, S. 69, s. 43.

¹²⁹ Özgenç, “Soruşturma İşlemlerinin Gizliliğini İhlal ve Adil Yargılanmayı Etkilemeye Teşebbüs Suçları”, s. 147.

¹³⁰ Ceber, *Soruşturmanın Gizliliğini İhlal Suçu*, s. 121.

III. SUÇUN UNSURLARI

Suçlar suçun unsurları denen bileşenlerden oluşur¹³¹. Suç tipiklik ve hukuka aykırılık unsurundan ibarettir. Tipiklik ise, maddî ve manevî unsurların bir araya gelmesiyle oluşur. Bunun yanı sıra fiilin cezalandırılabilmesi için failin kusurlu olması gerekir¹³². Cezalandırılabilme koşulu ve kovuşturma şartlarının suçun unsurları içinde olup olmadığı tartışmalıdır¹³³. Her suç tipinin karakteristik özellikleri mevcuttur. Suç tipini karakterize eden unsurları anlamak için suçu unsurlarına ayırarak incelemek gerekir.

A. TİPİKLİK

1. SUÇ TİPİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ

Soruşturmanın gizliliğini ihlal suçu 765 sayılı kanunda düzenlenmemekle birlikte 5237 sayılı kanununun 285. maddesinde açıkça yer edinmiştir. Bahse konu olan suç soruşturmanın gizliliğini alenen ihlal etmekte ve ayrıca netice aranmadığından ilgili suç hareket suçu olarak kabul edilmektedir¹³⁴. Aynı zamanda bu suç serbest hareketli bir suç olarak kabul edilmektedir¹³⁵.

Bir tanıma göre fiilin kanundaki maddede ifade edilen tanıma uymasındır. Koca/Üzülmüş'in görüşüne göre; tipikliğin dar anlamda ve geniş anlamda olmak üzere iki şekli vardır. Bir suçun haksızlık içeren davranışın kast veya taksirle hukuka aykırı olarak işlenmesi ile bitmekte ama ceza verebilmek için başka koşulların gerçekleşmesi aranmaktadır. Kusurluluk ve cezalandırılabilirliğinin diğer şartları geniş anlamda tipikliğin konusunu oluşturur. Geniş anlamda tipiklik kişinin sorumlu tutulabilmesi ve ceza alabilmesi için suç tipine ilişkin kanuni tanımda aranan tüm şartların bulunmasını

¹³¹ Bernd Heinrich, *Ceza Hukuku Genel Kısım*, Yener Ünver (edt.), Ankara, Adalet Yayınevi, 2014, s. 71.

¹³² Mehmet Emin Artuk, Ahmet Gökçen, Ahmet Caner Yenidünya, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 5.

¹³³ Uğur Alacakaptan, *suçun unsurları*, 1. Baskı, Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1975, s. 12.

¹³⁴ Öğretide tüm suçlarda bir neticenin bulunduğunu benimseyen görüşe göre, inceleme konusu suç tipi neticesi harekete bitişik bir suç olarak düzenlenmekte idi. bkz. Dilek Ekmekçi, *Kitle İletişim Özgürlüğünün Sınırı Olarak Türk Hukukunda Adil Yargılanma Hakkına Karşı Suçlar*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı, 2013, s. 289.

¹³⁵ Sururi Aktaş, "Hukukta Yorum Çabaları", *Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 15, S. 3-4, Erzincan, 2011, s. 15.

ifade eder. “*Kanunun açıkça suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemez*” kuralı da ceza vermenin yanında sayılan tüm şartların gerçekleşmesi ile mümkün olacağını ifade eder¹³⁶.

Soruşturmanın tarafı olanlara karşı gizliliğin ihlali suçu (TCK md. 285/2), yapılan değişiklikten önce soyut tehlike suçu olarak kabul edilmekteydi¹³⁷. Ancak yapılan değişiklik sadece suçun konusuyla ilgili olup suç tipinin bu özelliğini değiştirmemiştir. Yani suç bir soyut tehlike suçu olarak kabul edilmelidir¹³⁸.

Soyut tehlike suçlarında tipik hareketin yapılması ile soyut tehlikenin gerçekleştiğini kabul etmek gerekir. Suçun oluşması için bir zarara veya somut tehlikeye gerek yoktur¹³⁹.

Sonuç olarak suç tanımı, söz konusu suçu soyut tehlike suçu olarak kabul etmeyi gerektirmektedir. Çünkü madde metninde tipik hareket tanımlanmış ve tipik hareketin yapılmasıyla soyut tehlikenin gerçekleşeceği kabul edilmiştir. Tipik hareketin nasıl yapılacağına dair sınırlandırıcı bir ifade olmadığı için fiil söz, yazı veya vücut hareketi ile gerçekleştirilebilir¹⁴⁰.

Kanun koyucu bu suç için insan davranışını soruşturma evresinde alınan ve soruşturmanın tarafı olan kişilere karşı gizli tutulması gereken kararların ve bunların gereği olarak yapılan işlemlerin gizliliğini ihlal etmek olarak belirtmiştir. Soruşturma aşamasında alınan ve soruşturmanın tarafı olan kişilere karşı gizli kalması gereken kararlar ve bunlar için yapılan işlemler bu suçun konusudur. Kanun koyucu suçu oluşturacak insan davranışını bu kararlar veya işlemlerin gizliliğinin ihlali olarak düzenlemiştir.

Bir insan davranışının suçun fiil unsurunu oluşturabilmesi için soruşturmanın gizliliğini alenen ihlal etmesi ve soruşturmanın içeriğine ilişkin bir açıklama içermesi gerekir. Gizliliğin ihlalinin nasıl bir insan davranışıyla gerçekleştirileceğine bir sınırlama

¹³⁶ Uğur Ersoy, *Ceza Hukukunda Objektif Cezalandırılabilme Şartları*, 1. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2015, s. 80.

¹³⁷ Çakır, *Gizliliğin İhlali Suçu*, s. 70.

¹³⁸ Osman Yaşar, Hasan Tahsin Gökcan, Mustafa Artuç, *Türk Ceza Kanunu*, C. 6, 2. Baskı, Ankara, Adalet yayınevi, 2014, s. 8417.

¹³⁹ Vesile Sonay Daragenli, *Tehlike Suçları*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Bölümü, 1998, s. 176.

¹⁴⁰ Ceber, *Soruşturmanın Gizliliğini İhlal Suçu*, s. 358.

getirilmediği için fiil, söz, yazı veya vücut hareketi gibi her türlü davranış ile gerçekleştirilebilir. Yani bu suç, serbest hareketli bir suçtur .

Soruşturmanın tarafı olanlara karşı gizliliğin ihlali suçuna bakarsak, kanun koyucu fiil unsurunu tanımladığı zaman gizliliğinin ihlalinden söz etmiş; fakat fiilin taşıması gereken unsurları belirtmemiştir.

2. SUÇUN MADDİ UNSURLARI

Maddi unsur suç teşkil eden davranışın dış dünyaya yansıyan görünümüdür. Maddi unsurlar suçun objektif tarafını belirlediğinden suçu diğer suçlardan ayırt eder¹⁴¹.

Suç tipinin maddi unsurlarının gerçekleşmesi için bir suç ve bir soruşturma bulunması zorunludur. Ancak bu durum ön şart değildir. Soruşturma kavramı ayrı bir unsur olarak ele alınmayıp suçun maddi unsurları başlığı altında incelenecektir.

a. FAİL

Bu suç herhangi bir kişi tarafından işlenebilir. Bu bağlamda fail herhangi bir kişi olabilir¹⁴². Fail bu bilgilere hukuka uygun olarak erişebileceği gibi hukuka aykırı yollarla da erişebilir¹⁴³. Kanun koyucu fail ile ilgili özel düzenleme getirmedeği için sanık, şüpheli, mağdur, müdafî ve vekil, Cumhuriyet savcısı, tanık dahil herkes bu suçun faili olabilir¹⁴⁴. Bu suç tipinin herkes tarafından işlenebileceği özgü bir suç olmadığı kabul edilmektedir¹⁴⁵. Aksi görüşe göre, bu suç herkes tarafından değil sadece soruşturma işlemlerini katılmış olan kişiler tarafından işlenebilecek özgü bir suçtur¹⁴⁶. Bu görüşe göre soruşturma ile ilgisi olmayan kişiler bu suçu işleyemezler.

Bir suç tipinin özgü suç olması için düzenlemede suçun failine yönelik sınırlandırıcı bir ifade bulunması gerekir¹⁴⁷. Yani yorum yoluyla bir suçun özgü suç olarak kabul edilebilmesi mümkün değildir. İnceleme konusu suç tipinde faile yönelik bir sınırlayıcı

¹⁴¹ Berrin Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 5. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2018, s.205.

¹⁴² Thomas Fischer, Beck'sche Kurzkommentare Band 10 Strafgesetzbuch mit Nebengesetzen, 61. Baskı, Verlag C.H. München 2014, s. 2528. Aktaran Ceber, *Soruşturmanın Gizliliğini İhlal Suçu*, s. 220.

¹⁴³ Özgenç, "Soruşturma İşlemlerinin Gizliliğini İhlal ve Adil Yargılanmayı Etkilemeye Teşebbüs Suçları",

¹⁴⁴ Aykut Ergan, "Gizliliğin İhlali Suçu", *Ceza Hukuku Dergisi*, S. 22, 2013, s. 131.

¹⁴⁵ Özgenç, "Soruşturma İşlemlerinin Gizliliğini İhlal ve Adil Yargılanmayı Etkilemeye Teşebbüs Suçları", s.149. Ergan, a.g.e., s. 131. Çakır, "5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Gizliliğin İhlali Suçu ve Ceza Muhakemesi Hukuku ile İlişkisi", s. 67.

¹⁴⁶ Ekmekçi, a.g.e., s. 269.

¹⁴⁷ Akbulut, a.g.e., s. 319.

ifade olmadığı için bu suça özgü suç diyemeyiz¹⁴⁸. Zira bir suçun genel olarak belli kişiler tarafından işlenmesi söz konusu suçu özgü suç yapmaz.

Basın yoluyla işlenmesi: konuya basın açısından bakarsak suçun basılmış eserler yoluyla işlenmesi durumunda failin belirlenmesi için kanundaki düzenlemeler göz önünde bulundurulmalıdır. Basın Kanunu 11. maddesinde basılmış eserler yoluyla işlenen suçlarda kimlerin sorumlu olacağını düzenlemiştir¹⁴⁹. Buna göre öncelikle süreli ve süresiz yayınlar yoluyla işlenen suçlardan eser sahibi sorumludur. Eser sahibinin belli olmaması ya da suç işlendiğinde ceza ehliyeti bulunmaması ya da yurt dışında bulunması veya verilecek cezanın eser sahibine daha önce verilmiş cezaya etki etmemesi durumunda sorumlu müdür ve yayın yönetmeni, genel yayın yönetmeni, editör, basın danışmanı gibi kişilerin sorumluluğu söz konusu olur. Ama bu eser sorumlu müdür veya diğer yetkililerin karşı olmasına rağmen yayımlanması durumunda bu sorumluluk yayımlatana ait olur.

Süresiz yayınlarda da sorumluluk eser sahibine aittir. Lakin az önce saydığımız sebeplerden dolayı eser sahibi yargılanamazsa bu durumda öncelikle yayımcı, yayımcının belli olmaması veya ceza ehliyetinin olmaması ya da yurt dışında olması durumunda basımcı sorumlu olur. Basılmış eserlerle işlenen suçlarda eser sahibi dışındaki kişilerin sorumluluğuna gidilmesi cezanın şahsi olması ilkesine aykırıdır. Bu da objektif sorumluluğa yaklaştığından doktrinde eleştirilmektedir¹⁵⁰. Söz konusu kanunda bazı şartların bulunması durumunda süreli yayınlarda sorumlu müdür ile bağlı olduğu yetkili süresiz yayınlarda ise sırasıyla yayımcı ve basımcının sorumluluğuna gidilir. Kanun eser sahibi dışındaki kişilerin bu suçtan sorumlu olması için suça iştirak etmelerini aramamaktadır. Suça iştirak etmeseler de eser sahibi belli değil ise ya da ceza verilemezse bu kişiler denetim görevini ihmal etmeleri nedeniyle asıl suçlu gibi sorumlu olur ve suçu kasten işleyen suçlunun yerine ceza alırlar. Basın Kanunu sorumluluğun kusursuz sorumluluk olmasını önlemek amacıyla süreli yayınlarda ilgili bu eserin sorumlu müdürün ve sorumlu müdürün bağlı bulunduğu kişilerin karşı olmasına rağmen yayımlanması halinde ondan doğan sorumluluk yayımlatana aittir diyerek sorumluluğun

¹⁴⁸ Aksi görüş için bkz. İsmail Dursun, “Yasama Sorumsuzluğunun Hakaret Suçu Bakımından Değerlendirilmesi”, *MÜHFHAD*, C. 19, S. 1, s. 80 vd.

¹⁴⁹ Timur Demirbaş, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 8. Baskı, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2012, s. 386.

¹⁵⁰ Murat Aydın, *TCK'nın Genel Hükümleri Açısından Basın Suçlarında Sorumluluk*, 1. Baskı, Ankara, Adalet yayınevi, 2009, s. 116.

sübjektif yönüne değinmiştir. Süresiz yayınlarda yayımcı ve basımcıya bu hak verilmemiştir. Bundan dolayı bu düzenlemeler cezaların şahsiliği ilkesine uygun değildir. 31 Aralık 2008 tarihinden sonra işlenen suçlarda yayımcı veya basımcı gibi kişileri iştirak koşulları olmadan sorumlu tutmak mümkün değildir¹⁵¹.

Burada söylenmesi gereken diğer bir husus Basın Kanunu'nun hükümlerinin uygulanabilmesi için basılmış eser yoluyla suç işlenmesi gerekir. Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun bir kararında¹⁵² belirlenen ilkeyi tekrar eden Yargıtay 9. Ceza Dairesi'nin bir kararında belirttiği gibi, Basın Kanunu'nun 2. maddesindeki gibi basılmış eserin meydana getirilmesi gerekir. Aksi durumda Basın Kanunu'nun ilgili hükümlerini uygulayamayız¹⁵³.

Basın Kanunu'nda internet yayınları yoluyla işlenen suçlarda sorumluluğun kime ait olacağına ilişkin bir düzenleme yoktur¹⁵⁴. Bundan dolayı Basın Kanunu'nda yapılan düzenlemelerin internet yoluyla işlenen suçlar bakımından uygulanması söz konusu olamaz¹⁵⁵. Zaten Basın Kanunu birinci maddesinin ikinci fıkrasında “*bu kanun basılmış*

¹⁵¹ “5237 sayılı Kanunun 5. maddesi, 5252 sayılı TCK'nın Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun ile bu Kanuna eklenen geçici madde ve bu maddenin yürürlük tarihini değiştiren 5560 sayılı kanun doğrultusunda 31.12.2008 tarihi itibarıyla 5187 sayılı Basın Kanununun 5237 sayılı TCK'nın Genel Hükümler kısmındaki düzenlemelere aykırılık içeren maddelerinin artık uygulanması söz konusu olamaz. Bu tarihten itibaren 5237 sayılı TCK'nın genel hükümler kısmındaki düzenlemelerle Basın Kanunundaki düzenlemeler arasında uyumsuzluk çıktığı takdirde 5237 sayılı TCK'nın genel hükümler kısmındaki düzenlemeler uygulanacaktır. Buna göre Basın Kanununun 11. maddesinde eser sahibinin dışındaki kişilerin sorumluluğunu öngören düzenlemenin artık uygulanması söz konusu olmayacaktır. Çünkü Basın Kanununun 11. maddesindeki eser sahibinin yerine başkalarının sorumluluğunu öngören özel sorumluluk sistemi 5237 sayılı TCK'nın genel hükümler kısmında ceza sorumluluğunun belirlenmesine ilişkin kurallara aykırılık içerdiğinden 31.12.2008 tarihi itibarıyla ilga edilmiştir. Bu nedenle bu tarihten itibaren eser sahibi dışındaki kişilerin eser sahibinin işlediği suçlardan dolayı sorumluluğu ancak 5237 sayılı TCK'nın genel hükümler kısmındaki iştirak hükümlerine göre söz konusu olabilir. Başka bir deyişle bu kişilerin eser sahibinin fiilinden sorumlu tutulabilmesi için iştirak ilişkin koşulların gerçekleşmiş olması gerekir.” (Ceber, *Soruşturmanın Gizliliğini İhlal Suçu*, s. 226).

¹⁵² Yargıtay Ceza Genel Kurulunun, 10.10.2000 tarih, E. 2000/186 sayılı kararı. Aktaran Hüsamettin Uğur, “Basın Kanununa Göre Dava Açma Sürelerinin Yetersizliği ve Anayasaya Aykırılığı Üzerine Değerlendirmeler”, *Terazi Hukuk Dergisi*, S. 47, 2010, s. 106.

¹⁵³ Yargıtay 9. Ceza Dairesi, 10.02.2010 tarih, E. 2009/18295 K. 2010/2905 sayılı kararı, (Son Erişim Tarihi :07.03.2019).

¹⁵⁴ Mustafa Özen, , “Hakaret Suçu ve İnternet Yoluyla İşlenmesi”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 75, 2008, s. 104.

¹⁵⁵ Tuğrul Katoğlu, “Basın Yoluyla Hakaret Kavramı ve Madde Yönünden Yetki Sorunu”, Prof. Dr. Nur Centel'e Armağan, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, S. 19, 2013, s.747.

eserlerin basımı ve yayımını kapsar” demektedir. Bundan dolayı görsel, işitsel ve kitle iletişim araçları ile yapılan yayınlar Basın Kanunu’nun kapsamında değildir¹⁵⁶.

04.05.2007 tarihli ve 5651 sayılı “İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun’un (RG. 23.05.2007/26530)” dördüncü maddesi internet ortamında kullanıma sunulan her türlü içerikten içerik sağlayıcının sorumluluğunu dile getirmiştir¹⁵⁷. İçerik sağlayıcı kavramını internetten sunulan her türlü bilgi veya veri üreten, değiştiren veya sağlayan gerçek ya da tüzel kişiler olarak anlamak gerekir¹⁵⁸. Bu yüzden soruşturmanın gizliliğini ihlal suçunun internet yoluyla işlenmesi durumunda soruşturma işlemine ilişkin içeriğin yayınlandığı internet sitesinin söz konusu kanuna göre belirlenecek içerik sağlayıcısının fail olarak sorumlu olacağı belirtilmektedir¹⁵⁹. Bu kişi bağlantı sağladığı başkasına ait içerikten sorumlu olmamakla birlikte kanunun aradığı diğer şartların varlığı halinde genel hükümlere göre sorumlu olacaktır.

Bu suç tipinin radyo veya televizyon yoluyla işlenmesi halinde suçun faili Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun’un 46. maddesine göre belirlenmelidir¹⁶⁰. Ama bu suçun Türkiye Radyo Televizyon Kurumunun yayınları yoluyla işlenmesi durumunda Türkiye Radyo ve Televizyon Kanun’unun 26. maddesindeki özel düzenlemeden dolayı fail buna göre belirlenmelidir¹⁶¹.

¹⁵⁶ Güneş Okuyucu Ergün, “Soruşturmanın Gizliliği”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Dergisi*, C. 59, S. 2, s. 247.

¹⁵⁷ Necati Meran, “İnternet Yoluyla İşlenen Suçlar ve Kişilik Hakları İhlalinin Engellenmesinde Yeni Düzenlemeler”, *Terazi Hukuk Dergisi*, C. 9, S. 97, 2014, s. 63.

¹⁵⁸ Servat Yetim, “İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkındaki Kanun ile Kamu Bilgi İşlem Merkezi Yöneticilerine Getiren Yükümlülükler”, *Terazi Hukuk Dergisi*, S. 32, 2009, s. 83.

¹⁵⁹ İlker Tepe, *Modern Ceza Hukuku Anlayışında İnternet Suçluluğu ve Türk Ceza Hukukundaki yansımaları*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Antalya, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, 2009, s. 181.

¹⁶⁰ Demirbaş, a.g.e., s. 390.

¹⁶¹ Yargıtay 4. Ceza Dairesi 16/02/2011 tarih 2010/ 386 Esas 2011/1902 Karar numaralı kararında, 11/11/1983 tarih ve 2954 sayılı Kanun kapsamına giren bir yayın hakkında soruşturmanın gizliliğini ihlal suçu iddiası ile başlatılan soruşturma sonucunda verilen takipsizlik kararına karşı başvuru kanun yararına bozma kanun yolu incelemesinin sonucunda “... suça konu yayının haber dairesine ve ilgili program yapımcısına bağlı biçimde ve canlı gerçekleştirilmesi, canlı yayında röportaj yapılan kişinin aniden söylemiş olduğu sözler dolayısıyla genel müdür olan şüphelinin cezai sorumluluğunun bulunduğu veya suça iştirak ettiğine ilişkin yeterli şüphenin bulunmadığı gerekçelerine dayalı olarak verilen kovuşturmayaya yer olmadığı kararının yasalara uygun bulunması...” şeklinde karar vermiştir. bkz. Yargıtay 4. Ceza Dairesi, 16.02.2011 tarih, E.2010/386 K. 2011/1902 sayılı kararı, (Son Erişim Tarihi :12.03.2019).

Doktrinde hakim görüşe göre ceza sorumluluğunun şahsiliği kuralına göre tüzel kişinin organ veya temsilcisinin fiil ve tasarrufları nedeniyle tüzel kişi hakkında yaptırım uygulanamaz¹⁶². Çünkü kusurlu hareket edebilme yeteneği gerçek kişilere aittir¹⁶³. Yani tüzel kişilerin kusurlu hareket edebilme yetenekleri olmadığından haklarında yaptırım uygulanamaz¹⁶⁴. TCK'ya baktığımızda tüzel kişilerin ceza sorumluluğu kabul edilmemesine rağmen istisnai bazı düzenlemeler ile bu kuralın yumuşatılması gerektiğini kabul eden modern görüşle¹⁶⁵ uyumlu bir yaklaşım benimsendiği görülmektedir. TCK'nın 20. maddesinde tüzel kişilere yaptırım uygulanamayacağı açıkça düzenlenmiştir. Yine 20. maddeye göre tüzel kişiler hakkında suçtan dolayı güvenlik tedbirleri uygulanabilir. 60. maddede ise tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbirlerinin nasıl uygulanacağı belirtilmiştir.

Basın Kanunu'nda öngörülen sorumluluk sistemine göre basın yoluyla işlenen bir suç nedeniyle 11. maddede öngörülen şartlar oluştuğunda yayımcı ve basımcının sorumluluğuna gidilmesi söz konusu olabilir. Basımcı ve yayımcının tüzel kişi olması halinde TCK'nın 20. ve 60. maddelerini uygulamak gerekecektir. Bundan dolayı tüzel kişi hakkında bir ceza yaptırımını olarak adli para cezası veya hapis cezası uygulamak mümkün olamayacaktır. Bu durumda tüzel kişi hakkında TCK'nın 60. maddesinde düzenlenen güvenlik tedbirleri uygulanacaktır. Soruşturmanın gizliliğini ihlal suçunun basın yoluyla işlenmesi durumunda eser sahibi yerine yayımcı veya basımcı olarak tüzel kişinin sorumluluğuna gidilmesi halinde bu tüzel kişi hakkında kanunda öngörülen güvenlik tedbirlerin uygulanıp uygulanmayacağını tartışmak gerekir. Kanun maddesinde öngörülen adli para cezası veya hapis cezasının tüzel kişi hakkında uygulanması söz

¹⁶² M. Yasin Aslan, "Türk Hukukunda Tüzel Kişilerin Ceza Sorumluluğu", *Ankara Barosu Dergisi*, Yıl 68, S. 2010/2, s. 233; Muharrem Özen, "Türk Ceza kanunu Tasarısının Tüzel Kişilerin Ceza Sorumluluğuna İlişkin Hükümlerine Bir Bakış", *AÜHFD*, 2003, C. 52, S. 1, s. 63.

¹⁶³ 765 sayılı eski Türk Ceza Kanunu'nda düzenlenen suç tiplerinde "kimse" ve "her kimse" gibi ifadeler kullanılmış olması doktrin tarafından cezai sorumluluğun muhatabı olabilmenin hareket ve kusur yeteneğine sahip olma ile eylemi bizzat gerçekleştirmiş olma şartlarına bağlı kılındığı şeklinde yorumlanmıştır. bkz. Zeynel T. Kangal, "Yeni Türk Ceza Hukuku'nda Tüzel Kişiler", *Hukuki Perspektifler Dergisi*, 2006, S. 7, s. 85.

¹⁶⁴ Veli Özer Özbek, Mehmet Nihat Kanbur, Koray Doğan, Pınar Bacaksız, İlker Tepe, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 6. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2015, s. 230; Mahmut Koca, İlhan Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 8. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2015, s. 629.

¹⁶⁵ Mukayeseli Hukuk alanında yapılan çalışmalardan anlaşılacağı üzere son yıllarda tüzel kişilerin toplumsal yaşamda etki ve öneminin artması nedeniyle ülkelerin birçoğu (Fransa, Belçika, Kanada, Finlandiya) tüzel kişilerin cezai sorumluluğunu açık bir şekilde düzenlerken birtakım ülkeler ise (İsviçre, İspanya, Portekiz) diğerlerinin aksine tüzel kişilerin cezai sorumluluğunun varlığını kabul etmemekle birlikte bu konuda istisnai düzenlemeler yapma ihtiyacı duymuştur. bkz. Kangal, a.g.m., s. 86.

konusu değildir. Bu yaptırımların ilgili tüzel kişinin temsilcisi hakkında uygulanması mümkün değildir. Çünkü sorumlu tutan kanuni bir düzenleme yoktur¹⁶⁶. Tüzel kişiler aleyhine adli para cezasına hükmedilmesinin dahi cezaların şahsiliğine aykırı olmasını düşündüğümüzde tüzel kişinin temsilcisinin işlemediği bir fiilden dolayı hapis cezası veya başka bir cezaya çarptırılması bu ilkeye açıkça aykırı olacaktır¹⁶⁷.

Sonuç olarak bu suçun basın yoluyla işlenmesi ve yayımcı ve basımcı durumunda olan özel hukuk tüzel kişisinin bu suçtan sorumlu olması durumu belirlediğinde TCK'nın tüzel kişilere ilişkin düzenlemelerini uygulamak gerekecektir. Yani TCK'nın 285. maddesinde düzenlenen hapis veya adli para cezasının uygulanması mümkün olmasa da TCK'da öngörülen diğer şartların varlığı halinde özel hukuk tüzel kişisi hakkında maddede öngörülen iznin iptali veya müsadere güvenlik tedbiri uygulanır. Ama TCK'nın 60. maddesinin 4. fıkrasındaki düzenlemeye göre tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbiri açıkça belirtilen hallerde uygulanabileceğinden¹⁶⁸ bu suç tipi bakımından güvenlik tedbirlerinin uygulanması mümkün değildir¹⁶⁹. Çünkü ne inceleme konusu suç tipini düzenleyen maddede ne de Basın Kanunu'nda kanunun aradığı şekilde bir düzenleme yoktur. Yani tüzel kişi hakkında güvenlik tedbirine karar verilmesi mümkün değildir. Sonuç olarak tüzel kişilerin bu suçun faili olamayacağını değerlendirmekteyiz¹⁷⁰.

TCK m. 285/2'de düzenlenen Soruşturmanın taraflarına karşı gizliliğin ihlali suçu herhangi bir kişi tarafından işlenebilir. Bu suçun faili herkes olabilir. Fail hukuka uygun

¹⁶⁶ Dolayısıyla 5237 sayılı Kanununun 20. Maddesinde kimsenin başkasının fiilinden sorumlu tutulamayacağı açıkça düzenlenmiştir.

¹⁶⁷ Murat Aydın, *TCK'nın Genel Hükümleri Açısından Basın suçlarında Sorumluluk*, 1. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2009, s. 122.

¹⁶⁸ Örneğin; 5237 sayılı Kanununun "Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama" başlıklı 282. maddesinin 5. fıkrasında açıkça "Bu suçun işlenmesi dolayısıyla tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükümlenir." Denilmek suretiyle tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbirine verilebileceği belirtilmiştir.

¹⁶⁹ Özellik prensibi olarak doktrinde adlandırılan bu kural bu görüşe göre kanunda tutarsızlıkları neden olduğundan kaldırılmalıdır. Özellik prensibi kuralının kaldırılması görüşünü savunanlar, benzer düzenlemeler içeren Fransız Ceza Kanunu'nda 09/03/2004 tarihinde yapılan değişiklikler ile bu kuraldan vazgeçilmiş olmasını örnek olarak vermektedir. (Kangal, a.g.m., s. 89). Kanun koyucu tüzel kişilerin ceza sorumluluklarına ilişkin birçok kısıtlama hükmü düzenleyerek bu cezai kurumun uygulanmasını neredeyse imkânsız hale getirmiştir. Tüzel kişilerin ceza sorumluluklarına yönelik bu zorlaştırmadaki temel amacın gerçek kişilere ait sorumluluğunun yanında tüzel kişilerin sorumluluğunun istisnai sorumluluk olarak görülmesini sağlayarak klasik ceza hukuku sisteminden ayrılmamış olma çabası olduğu söylenebilir. Bununla birlikte bir diğer amaç da ülke ekonomisi açısından önem arz eden tüzel kişilerin cezalandırılması durumunda doğabilecek sakıncalara engel olmak olabilir. (Onur Özcan, *Tüzel Kişilerin Cezai Sorumluluğu*, Alman-Türk karşılaştırmalı Ceza Hukuku, C. 3, Eric Hilgendorf/Yener Ünver (edt), Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, İstanbul 2010, s. 342).

¹⁷⁰ Ekmekçi, a.g.e., s. 296.

olarak da hukuka aykırı olarak da bu bilgilere ulaşmış olabilir¹⁷¹. Sanık, şüpheli, mağdur, savcı, müdafî, vekil ve tanık dâhil herkes fail olabilir¹⁷².

b. MAĞDUR

Suçun maddi unsurlarından biri de mağdurdur. Bu nedenle her suçta bir mağdur vardır¹⁷³. İnceleme konusu suçun işlenmesiyle suçlu sayılmama karinesinden yararlanma hakkı ve özel hayatının veya haberleşme içeriklerinin gizliliği ihlal edilen kişiler mağdurdur. Ama bu kişinin soruşturmaya göre şüpheli olması şart değildir. Bu suçun işlenmesi bireylerin devletten suçluların cezalandırılmasını telap etme hakkını da ihlal edecektir. Bu yüzden bu suçun işlenmesiyle toplumu oluşturan herkes de mağdur olmaktadır¹⁷⁴. Söz konusu suç tipinde adil yargılanma hakkının korunduğu ve korunan bu hukuksal değer taşıyıcısının adliye olduğu hakkında açıklama yapılarak hakkı ihlal edilen kişinin suçtan zarar gören olarak kabul edilmesi gerektiği savunulmuşsa da,¹⁷⁵ bir görüşe göre; suçlu sayılmama karinesinden yararlanma hakkı, haberleşmenin gizliliği veya özel hayatın gizliliği ihlal edilen kişinin bu suçun mağduru olarak kabul edilmesi gerekir¹⁷⁶. Bu suç tipinde mağdurun belirlenebilmesi diğer suçlardan daha zordur. Çünkü bu suç birden çok hukuki değeri korur. Adliyeye karşı suçların bazıları kişilere ait hukuki değerleri koruduğu gibi topluma ait bir takım hukuki değerleri de korur. Bu nedenle bu suçlarda mağdurun belirlenmesi zordur. Bu tür suçlarda toplumu suçun mağduru olarak

¹⁷¹ Özgenç, “Soruşturma İşlemlerinin Gizliliğini İhlal ve Adil Yargılanmayı Etkilemeye Teşebbüs Suçları”, s.149.

¹⁷² Aykut Ersan, “Gizliliğin İhlali Suçu”, *Ceza Hukuku Dergisi*, S. 22, 2013, s. 131.

¹⁷³ Mehmet Emin Artuk, Ahmet Göçen, Ahmet Caner Yenidünya, *Ceza Hukuku Genel hükümler*, 5. Baskı, Ankara, Turhan Kitabevi, 2011, s. 313. Akbulut, a.g.e., s. 330.

¹⁷⁴ (https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/kanunlar_sd.durumu?kanun_no=6352) (25.02.2019).

¹⁷⁵ Ünver, a.g.e., s. 432. Yargıtay 6352 sayılı kanun ile yapılan değişiklikten önce mahkemenin verdiği bir karar ile ilgili kanuni değişiklikten sonra verdiği bir kararında bu kişilerin suçtan zarar gören olarak dahi kabul edilmeyeceğine ve katılan vasfını alamayacağına karar vermiştir. “*Adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs ve gizliliğin ihlali suçlarının nitelikleri itibarıyla somut olayda suçtan doğrudan zarar görmesi söz konusu olmayan kişinin davaya katılmasına karar verilmesi, hukuki değerden yoksun olup hükümü temyiz hak vermeyeceğinden, katılan vekilinin anılan suçlardan kurulan hükümlere yönelik temyiz isteminin reddine...*” (Yargıtay 9. Ceza Dairesi, 07.03.2013 tarih, E. 2013/251 K. 2013/3457 sayılı kararı, Son Erişim Tarihi:23.03.2019). Yargıtay daha eski tarihli bir kararında “*...in gizliliğin ihlaline konu soruşturmanın taraflarından bulunmaması karşısında suçtan zarar görmediği halde mahkemece yasaya aykırı gerekçeyle kamu davasına katılan olarak kabulünün, kendisine bu niteliği ve dolayısıyla yasa yoluna başvurmak hak ve yetkisini kazandırmadığı*” şeklinde karar vermek suretiyle soruşturmanın tarafı olan kişileri soruşturmanın gizliliğini ihlal suçu açısından suçtan zarar gören olarak kabul ettiğini söylemek mümkündür (Yargıtay 4. Ceza Dairesi, 28.03.2011 tarih, E. 2008/ 20583 K. 2011/4010 sayılı kararı, Son Erişim Tarihi:23.03.2019).

¹⁷⁶ Yaşar, Gökcan, Artuç, a.g.e., s. 8415; Necati Meran, *AİHM Kararları ile İçtihatlı -Açıklamalı Basın Yoluyla ve Genel Olarak Hakaret-İftira Suçtan Kaynaklanan Malvarlığını Açıklama ve Soruşturmanın Gizliliğini İhlal suçları*, 2. Baskı, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2013, s. 439.

kabul eden görüşler olduğu gibi¹⁷⁷, toplumu oluşturan herkesi suçun mağduru olarak kabul eden görüşler de vardır¹⁷⁸.

İnceleme konusu suç da adliye karşı suçlardan olduğu için bu suçun mağduru belirmek kolay değildir. Dar anlamda mağdur geniş anlamda mağdur ayırımını kabul edersek hakları ihlal edilen kişiler suçun dar anlamda mağduru, toplumu oluşturan bireyler bu suçun geniş anlamda mağduru kabul edilecektir¹⁷⁹. Bu durumda CMK'nın 73. ve 234. maddesindeki ve diğer maddelerdeki mağdura tanınan hakların toplumun her ferdi tarafından kullanılıp kullanılmayacağını tartışmak gerekir. Bir görüşe göre; mağdura tanınan hakların sadece suçun dar anlamda mağdurları tarafından kullanılacağını kabul etmek gerekir¹⁸⁰. Bu suç maddi gerçeğin ortaya çıkmasını engelleyecek şekilde işlenirse mağdur toplumu oluşturan herkes olacaktır. Ancak bu suç bir kişinin hakkını ihlal ederse mağdur hakkı ihlal edilen kişidir¹⁸¹.

TCK m. 285/2'de düzenlenen soruşturmanın taraflarına karşı gizliliğin ihlali suçuyla korunan hukuki değer, maddi gerçeğin ortaya çıkması ve bireylerin devletten suçlulara ceza verilmesini isteme hakkıdır. Bu suçtan dolayı toplumu oluşturan bireylerin

¹⁷⁷ Sulhi Dönmezer, Sahir Erman, Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Genel Kısım, C. 1, Yeniden Gözden Geçirilmiş 11. Baskı, İstanbul, Beta Yayınevi, 1994, s. 426.

¹⁷⁸ Koca, Üzülmüş, a.g.e., s. 106.

¹⁷⁹ Cumhur Şahin, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1. Baskı, C. 1, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2018, s. 141.

¹⁸⁰ Recep Gülşen, *Ceza Muhakemesi Hukuku Açısından Mağdurun Hakkı*, 3. Yılında Yeni Ceza Adaleti Sistemi, Bahri Öztürk (edt.), İstanbul Kültür Üniversitesi, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2009, s. 685.

¹⁸¹ Doktrindeki aksi yöndeki görüşe göre toplumun genel olarak bir suçtan zarar görmesi onun suçun mağduru olarak kabul edilmesini zorunlu kılmaz. Bu görüşe göre örneğin rüşvet suçu işlendiğinde de toplum zarar görmektedir. Ancak bu suçun mağduru toplum değil, devlettir. Dolayısıyla toplumun suçtan zarar görmesi ile suçun mağdurunun belirlenmesi hususunu birbirine karıştırmamak gerekmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Türkan Yalçın Sancar, Yeni Türk Ceza Kanunu'nda "Zincirleme suç", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 70, 2007, s. 256. Yargıtay 6352 Sayılı kanun ile yapılan değişiklikten önce ilk derece mahkemesi tarafından verilen bir karara ilişkin yaptığı temyiz incelemesinde hakkında haber yapılan kişinin soruşturmanın gizliliğini ihlal suçunun mağduru olamayacağına ve dolayısıyla mağdura tanınan davaya katılma hakkını kullanmayacağına karar vermiş. Söz konusu kararlar da görüşümüzü doğrular niteliktedir. Zira yapılan değişiklik ile inceleme konusu suç tipi de artık iftira suçu gibi adli çıkarlar dışında birey haklarını koruduğundan maddenin 1. fıkrasının (a) bendinde sayılan hakkı ihlal edilen kişiyi bu suçun mağduru olarak kabul etmek gerekmektedir. Yargıtay 9. Ceza Dairesi, 07.03.2013 tarih, E. 2013/251 K. 2013/3457 sayılı "Adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs ve gizliliğin ihlali suçlarının nitelikleri itibarıyla somut olayda suçtan doğrudan zarar görmesi söz konusu olmayan S. O.'ın davaya katılmasına karar verilmesi, hukuki değerden yoksun olup hükmü temyiz hak vermeyeceğinden, katılan vekilinin anılan suçlardan kurulan hükümlere ilişkin temyiz isteminin CMUK'nun 317. maddesi gereğince reddine" şeklindeki ve yeni 25.03.2013 tarih, E 2012/4049 K. 2013/4549 sayılı "Adil Yargılamayı etkilemeye teşebbüs ve gizliliğin ihlali suçlarının niteliği itibarıyla suçtan doğrudan zarar görmesi mümkün olmayan katılanın bu suçtan davaya katılmasına yasal olarak imkân bulunmadığından, hukuki değerden yoksun katılma kararı da hükmü temyiz hak vermeyeceğinden katılan vekilinin anılan suçlardan kurulan hükümlere ilişkin temyiz isteminin CMUK'nun 317. maddesi gereğince reddine; hakaret ve iftira suçlarından kurulan hükümlere yönelik temyize gelince...onanmasına..." şeklindeki kararları, (Son Erişim Tarihi:26.03.2019).

devletten suçluların cezalandırılmasını isteme hakkı ihlal edildiğine göre toplumu oluşturan herkes mağdur olarak kabul edilmektedir¹⁸². Belirtmek gerekir ki; 6352 sayılı kanunla değişikliğe uğramadan önceki halinde suçun mağduru toplumu oluşturan herkesti. Aksi bir görüşe ise (geniş anlamda) bu suçun mağduru devlettir¹⁸³.

c. SUÇUN KONUSU

Konusu olmayan bir suç olmaz¹⁸⁴. Bundan dolayı suçun konusu maddi unusurlardandır ve konusuz harekete değer verilmemiştir¹⁸⁵. Suçun konusu suçun cismi olan insan veya şeydir¹⁸⁶. Diğer bir ifadeyle suçun konusu hareketin üzerinde yapıldığı kişi veya şeydir¹⁸⁷. Örneğin resmi belgede sahtacilikte resmi belge, kasten öldürmede öldürülen insandır¹⁸⁸. Bazı suçlarda konu bir nesnedir¹⁸⁹.

Suçun maddi konusu suçun objektif unsuru olup onun aracılığı ile korunan hukuksal değer ihlal edilmektedir¹⁹⁰. Yani suçu oluşturan hareket maddi konu olan obje veya şahıs üzerinde gerçekleştirilir¹⁹¹. TCK m. 285/1'deki suçun konusu soruşturmadaki usul işlemleridir¹⁹². Soruşturmadaki işlemlerin içeriği gizlidir¹⁹³. Bu durum CMK'nın 157. maddesinde açıkça düzenlenmiştir. Bu durumda söz konusu suçun konusu soruşturmadaki şüpheli ifadesi ve tanık ifadesi gibi işlemlerdir¹⁹⁴. Yani bu suçun konusu soruşturma evresindeki işlemlerdir¹⁹⁵.

¹⁸² (https://www.tbmm.gov.tr/develop//owa/Kanunlar_sd.durum?kanun_no=6352) (Son Erişim Tarihi:19. 2.2019).

¹⁸³ Türkan Yalçın Sancar Yeni Türk Ceza Kanunu'nda "Zincirleme suç", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 70, 2007, s. 256.

¹⁸⁴ Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 208; Artuk, Gökçen, *Yenidünya*, a.g.e., s. 309.

¹⁸⁵ Çakır, *Gizliliğin İhlali Suçu*, s. 69.

¹⁸⁶ Faruk Erem, "Suçun Konusu ve Hümanist Doktrin", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 25, S 1, Ankara, 1968, s. 16.

¹⁸⁷ Özbek, Kanbur, Doğan, Bacaksız, Tepe, a.g.e., s. 218; Koca, Üzülmez, a.g.e., s. 107; Arkut, Gökçen, *Yenidünya*, a.g.e., s. 309.

¹⁸⁸ Özbek, Kanbur, Doğan, Bacaksız, Tepe, a.g.e., s. 218.

¹⁸⁹ Özbek, Kanbur, Doğan, Bacaksız, Tepe, a.g.e., s. 218; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 208; Arkut, Gökçen, *Yenidünya*, a.g.e., s. 309.

¹⁹⁰ Akbulut, a.g.e., s. 332.

¹⁹¹ Ünver, *Ceza Hukukuyla Korunması Amaçlanan Hukuksal Değer*, s. 142.

¹⁹² Çakır, *Gizliliğin İhlali Suçu*, s. 70.

¹⁹³ Özgenç, "Soruşturma İşlemlerinin Gizliliğini İhlal ve Adil Yargılanmayı Etkilemeye Teşebbüs Suçları", s. 148.

¹⁹⁴ Öztürk, *Gizliliğini İhlal Suçu*, s. 441.

¹⁹⁵ Meran, *AİHM Kararları ile İçtihatlı -Açıklamalı Basın Yoluyla ve Genel Olarak Hakaret-İftira Suçtan Kaynaklanan Malvarlığını Açıklama ve Soruşturmanın Gizliliğini İhlal suçları*, s. 440.

Bu suç tipinde suça konu olabilecek işlemler tanıklık, bilirkişi incelemesi, keşif, yer gösterme, gözaltı ve yakalama, gözlem altına alma, muayene, otopsi, tutuklama, adli kontrol, arama ve el koyma, ifade ve sorgulama, grafolojik, kriminal ve balistik incelemeler ile bilgi tutanak ve bilgiler bu suçun konusu olabilecek işlemlerdir. Bir görüşe göre; soruşturma Cumhuriyet savcısı ve onun talimatıyla kolluk tarafından yapılanlar ve hakim tarafından yapılan işlemlerdir¹⁹⁶. Bundan dolayı bu suçun konusu fakat soruşturma evresinde yapılan bir işlem olabilir. Bu yüzden soruşturma başlamadan veya bittikten sonra yapılan işlemler bu suçun konusu olamaz. Soruşturmanın ne zaman bitip ne zaman başladığı CMK’da belirlendiği için bir işlemin suçun konusu olup olmayacağı CMK’ya göre belirlenmelidir.

1) 6352 Sayılı Kanun İle Yapılan Değişiklik

6352 sayılı Kanun’un 92. maddesi ile yapılan değişiklik sonucunda TCK md. 285/2’deki suçun konusu olan karar veya işlemleri belirlemek için “*soruşturmanın tarafı olan kişilere karşı gizli tutulması gereken*” ifadesi madde metnine konulmuştur. Maddenin 1. fıkrasında düzenlenen suçun konusu soruşturma evresindeki usul işlemleridir¹⁹⁷.

6352 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikten önceki madde metninde bulunan “*kanun hükmü gereğince gizli tutulması gereken*” ifadesinin anlamı incelendiği zaman, söz konusu ifadenin yer aldığı maddenin eski halinde soruşturmanın tarafı olanlara karşı gizliliğin ihlali suçunun ayrı bir suç olarak düzenlenmediği görülmektedir .

Soruşturma evresinde alınan tüm karar ve işlemler usul işlemi olduğu için CMK’nın 157. maddesindeki düzenlemeden dolayı soruşturma evresindeki bütün kararlar ve işlemler gizlidir¹⁹⁸. Yani söz konusu suçun konusu soruşturma evresindeki tüm karar ve işlemlerdir .

İnceleme konusu suç tipinde 6352 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikten önceki haline baktığımızda suçun konusu sadece kanun hükmü gereğince gizli kalması gereken karar veya işlemler olacağına açıkça vurgulandığı görülmektedir. Bu yüzden gizliliğine ilişkin özel bir kanun hükmü olmayan karar veya işlemlerin bu suçun konusu olduğunu

¹⁹⁶ TCK 285/1-a “*soruşturma evresinde yapılan işlemin*” ifadesi açıkça kullanılmıştır.

¹⁹⁷ Çakır, *Gizliliğin İhlali Suçu*, s. 70.

¹⁹⁸ Ceber, *Soruşturmanın Gizliliğini İhlal Suçu*, s. 217.

kabul etmek mümkün değildi. Yani soruşturma evresinde alınan bir karar olarak arama kararını bu suçun konusu olarak kabul etmek mümkün değildi. Aramaya ilişkin koruma tedbirinin icra edilmeden önce ilgili kişilere bildirilmesi soruşturmanın gizliliğinin ihlaline sebebiyet verecek bir davranış olsa da, maddedeki ifadeden dolayı arama ve el koyma kararını bu suçun konusu olarak kabul etmek mümkün değildi. Ama bu karar veya işlemlerin soruşturmanın tarafı olmayanlara karşı gizliliğin ihlali suçu kapsamında olması mümkündür .

Sonuç olarak 6352 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikten dolayı madde metnine eklenen “soruşturma evresinde alınan ve soruşturmanın tarafı olan kişilere karşı gizli kalması gereken kararlar” kavramının kapsamını belirledikten sonra her iki ifadenin kapsamına giren karar ve işlemlerin neredeyse aynı olduğu görülmektedir¹⁹⁹. Çünkü “soruşturma evresinde alınan ve kanundan dolayı gizli tutulması gereken kararlar” soruşturmanın tarafı olanlara karşı da gizli tutulmak zorundadır.

2) Soruşturmanın Tarafı Olan Kişilere Karşı Gizli Tutulması Gereken Karar veya İşlemler

a) Soruşturmanın Tarafı Olan Kişiler

“*Soruşturmanın tarafı*” kavramı ile ilgili mevzuatta herhangi bir düzenleme olmadığı için suçun konusunu doğru şekilde belirleyebilmek için kavramın anlamını yorum yaparak tespit etmek gerekir. 6352 sayılı Kanun’un 92. maddesinin gerekçesinde “*soruşturma evresindeki işlemlerin gizliliği soruşturmanın tarafları bakımından ve sair kişiler bakımından ikiye ayrılarak değerlendirilmesi gerekmektedir.*” denilerek bu ayırımın usul hukukundan kaynaklandığı belirtilmiştir. Madde gerekçesine baktığımızda soruşturmanın taraflarına ilişkin bazı değerlendirmeler yapabiliriz. Gerekçede bulunan soruşturmanın taraflarından şüpheli veya müdafî ifadesine baktığımızda şüpheli ve müdafîin soruşturmanın tarafı olarak kabul edildiğini söyleyebiliriz. Burada belirtilmesi gereken şey mağdur veya vekili ile suçtan zarar gören kişilerin durumudur. Gerekçede soruşturmanın tarafı veya süje gibi ifadelerin kullanıldığı, fakat mağdur veya suçtan zarar gören kişilere değinilmediği görülmektedir²⁰⁰.

¹⁹⁹ Ersan, a.g.e., s. 128.

²⁰⁰ Ceber, *Soruşturmanın Gizliliğini İhlal Suçu*, s. 370.

CMK'nın 239. maddesinde kendilerine bazı haklar tanıdığı mağdur ve vekili ile suçtan zarar gören kişinin soruşturmanın süjesi olarak kabul edilmesi gerekir²⁰¹. Ancak bu kişilerin soruşturmanın tarafı olarak kabul edilip edilmeyeceği tartışmalıdır. TCK'nın 285. maddesinin gerekçesindeki ifadeler baktığımızda soruşturmanın belli sùjelerinden kastedilen kişilerin, söz konusu karar veya işlemin ilgilisi olan şüpheli veya onların müdafisinin olduğunu söyleyebiliriz. Sonuç olarak soruşturmanın tarafı ile kastedilen kişiler öncelikle şüpheli ve müdafidir. Ama mağdur veya vekil ile suçtan zarar gören de süje olarak ceza soruşturmasında bir takım haklara ve yetkilere sahip olduğu için soruşturmanın tarafı kavramının bu kişileri de kapsadığını söylemek mümkündür.

b) Gizli Tutulması Gereken Karar veya İşlemlerin Belirlenmesi

İncelenen konu suç tipinin konusu, soruşturmanın tarafı olan kişilere karşı gizli kalması gereken kararlar veya onların gereği olarak yapılan işlemler olarak belirlenmiştir. Fakat bu kararlarla ilgili başka bir açıklama yapılmamıştır. Bu yüzden söz konusu kararları ve işlemleri mevzuata göre belirlemek gerekmektedir. İnceleme konusu suç tipinin konusu olan karar ve işlemleri CMK'da ve inceleme konusu suçun koruduğu hukuki menfaat olan maddi gerçeğin ortaya çıkarılmasını amaçlayan koruma tedbirleri arasında aramak gerekir²⁰².

i. Arama ve Elkoyma

CMK'nın "*Arama ve El Koyma*" başlıklı dördüncü bölümündeki arama ve el koymayla ilgili kararlar, bu suçun konusunu oluşturabilirler. Söz konusu kararlar icra edilmeden önce soruşturmanın taraflarına karşı gizli tutulmalıdır²⁰³. Söz konusu karar veya işlemlerin icra edilmeden önce ilgili kişiye haber verilmesi maddi gerçeğin ortaya çıkmasını tehlikeye sokabilir. Bu yüzden bu kararlar icra edilmeden önce söz konusu suçun konusunu oluşturabilir. Fakat bu kararların suçun konusunu oluşturabilmesi için henüz icra edilmemiş olması gerekir. Fakat ilgili kişilerin yapılan arama sırasında hazır bulunma hakkı vardır. Yani arama kararı şüpheli veya müdafiden gizli tutulmayacağından bu suçun konusu olamaz.

²⁰¹ Ceber, *Soruşturmanın Gizliliğini İhlal Suçu*, s. 219.

²⁰² Cumhuriyet Şahin, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1. Baskı, C. 1, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2018, s. 207.

²⁰³ Feridun Yenisey, Ayşe Nuhoğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 3. Baskı, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2015, s. 405.

ii. İletişimin Denetlenmesi, Tespiti Dinlenmesi ve Kayda Alınması

CMK'nın “Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Denetlenmesi, Tespiti, Dinlenmesi ve Kayda Alınması” başlıklı beşinci bölümünde düzenlenen koruma tedbirleri de bu suçun konusu olabilir. Söz konusu kararların ve işlemlerin tedbir süresince gizli olduğu belirtildiği için bu kararlar da tedbir devam ederken söz konusu suçun konusu olabilir (m. 135/7)²⁰⁴. Tedbiri uygulayanlar dışında hiç kimsenin bu koruma tedbirinin varlığından haberlerinin olmaması gerekir²⁰⁵. Çünkü bu kararların gizliliğinin ihlal edilmesi halinde karardan beklenen amaç elde edilemez²⁰⁶.

İletişim denetlenmesi, dinlenmesi ve kayda alınmasıyla ilgili kararlar ve işlemlerin soruşturmanın taraflarından gizli tutulması sadece tedbir süresinde uygulanır²⁰⁷. Zaten bu koruma tedbiri hakkında tedbir sona erdikten sonra ilgili kişiye bilgi vermek zorunludur.

İletişimin dinlenmesi, kayda alınması ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi kararları icra bittikten ve tedbir sona erdikten sonra soruşturmanın tarafı olmayanlara karşı gizliliğin ihlali suçunun konusu olabilirler²⁰⁸.

Söz konusu koruma tedbiri kovuşturma aşamasında uygulanırsa bu koruma tedbirine ilişkin karar ve işlemler inceleme konusu suç tipinin konusu olamaz. Madde metninde “soruşturma aşamasında alınan ve soruşturmanın tarafı olan kişilere karşı gizli tutulması gereken kararların ve bunların gereği olarak yapılan işlemler” ifadesi kullanılmıştır. Bu yüzden bu suçun konusu sadece ve sadece soruşturma aşamasında alınan bir karar veya işlem olabilir. Buna binaen soruşturma aşaması başlamadan veya soruşturma aşaması bittikten sonra alınan kararlar bu suçun konusu olamaz. Fakat

²⁰⁴ Ceza Muhakemesi Kanununda Öngörülen Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Denetlenmesi, Gizli Soruşturmacı ve Teknik Araçlarla İzleme Tedbirlerinin Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin (RG. 14.02.2007/26434) 5/4 madde ve fıkrası, 9/1 madde ve fıkrası ile 11/3 madde ve fıkrasında söz konusu koruma tedbirine ilişkin karar ve işlemlerin gizliliğine ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir.

²⁰⁵ Sydi Kaymaz, *Ceza Muhakemesinde Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Denetlenmesi*, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2009, s. 316.

²⁰⁶ Bahattin Aras, “Türk Hukukunda İletişimin Denetlenmesi Tedbirinde Yargısal Denetim”, *Terazi Hukuk Dergisi*, S. 30, 2009, s. 36.

²⁰⁷ Yenisey, Nuhoglu, a.g.e., s. 106.

²⁰⁸ Nitekim Yargıtay vermiş olduğu bir kararında soruşturma dosyası kapsamında elde edilen telefon görüşme içeriklerinin yayınlanmasını soruşturmanın tarafı olmayanlara karşı gizliliğin ihlali suçü kapsamında incelemiştir (Yargıtay 12. Ceza Dairesi, 31.03.2014 tarih, E. 2013/12382 K. 2014/7894 sayılı kararları, Son Erişim Tarihi :25.2.2019).

soruşturma aşamasında alınan bir kararın gereği olarak yapılan işlemlerin soruşturma aşamasında yapılmasına ilişkin bir sınırlama olmadığı için bu işlemlerin gizliliği soruşturma aşaması bittikten sonra da ihlal edilebilir. Soruşturma aşamasının ne zaman başlayıp ne zaman bittiği CMK’da düzenlendiği için, bir karar veya işlemin bu suçun konusu olup olmayacağı CMK göz önünde bulundurarak belirlenmelidir.

iii. Gizli Soruşturmacı Görevlendirilmesi

Gizli soruşturmacı²⁰⁹ görevlendirilmesine ilişkin karar ve bunun için yapılan işlemler soruşturmanın tarafı olan şüpheli ve müdafiyeye karşı gizli tutulmalıdır²¹⁰. Karar ve diğer belgelerin ilgili Cumhuriyet başsavcılığında muhafaza edileceği; soruşturmacının kimliğinin görevi sona erdikten sonra da gizli tutulacağı öngörülmüştür (CMK m. 139/3). Bu koruma tedbiri özellikle organize biçimde işlenen suçlarda delil elde etmenin başka şekilde mümkün olmamasından dolayı ortaya çıkmıştır²¹¹.

iii. Teknik Araçlarla İzleme

CMK’nın 140. maddesinde sayılan suçlardan dolayı yapılan soruşturmalarda, suçun işlendiği konusunda somut delillere dayanan²¹² kuvvetli şüphe sebeplerinin bulunması ve başka suretle delil elde edilememesi hâlinde şüpheli veya sanığın kamuya açık yerlerdeki faaliyetleri ve iş yeri teknik araçlarla izlenebilir, ses veya görüntü kaydının alınabilir²¹³. Bu kararın ve yapılacak işlemlerin şüpheli veya müdafiyeye karşı gizli tutulması gerekir²¹⁴.

²⁰⁹ Ceza Muhakemesi Kanununda Öngörülen Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Denetlenmesi, Gizli Soruşturmacı ve Teknik Araçlarla İzleme Tedbirlerinin Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin 4. maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendinde gizli soruşturmacı: *Gerektiğinde örgüt içine sızmak, gözetlemek, izlemek, örgüte ilişkin her türlü araştırmada bulunmak ve örgütün işlediği suçlarla ilgili iz, eser, emare ve delilleri toplamak ve muhafaza altına almakla görevlendirilen kamu görevlisini*. Bu şekilde tanımlanmaktadır (RG. 14.02.2007/26434).

²¹⁰ Mehmet Işık, “Gizli Soruşturmacı Görevlendirilmesi”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 110, 2014, s. 383.

²¹¹ Göksel Yüksel, “5237 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu Çerçevesinde 'Gizli Soruşturmacı Görevlendirilmesi'”, *Ankara Barosu Dergisi*, S. 2011/3, s. 289.

²¹² 5271 sayılı Kanunun 140. maddesinin birinci fıkrasında 21.02.2014 tarih ve 6525 sayılı Kanunun 10. maddesi yapılan değişiklik ile “hususunda” ibaresinden sonra gelmek üzere “somut delillere dayanan” ibaresi eklenmiş. Dolayısıyla tanımı bu bağlamda takdir etmek gerekmektedir.

²¹³ Teknik Araçlarla İzleme, Ceza Muhakemesi Kanununda Öngörülen Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Denetlenmesi, Gizli Soruşturmacı ve Teknik Araçlarla İzleme Tedbirlerinin Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin 4. maddesinin birinci fıkrasının (k) bendinde bu şekilde tanımlanmaktadır (RG. 14.02.2007/26434).

²¹⁴ Bunun üzerine Ceza Muhakemesi Kanununda Öngörülen Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Denetlenmesi, Gizli Soruşturmacı ve Teknik Araçlarla İzleme Tedbirlerinin Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin 15. maddesinin beşinci fıkrasında “*bütün bu işlemler sırasında gizliliğe uyulur*” şeklinde belirtilmiştir (RG. 14.02.2007/26434).

Yani teknik araçlarla izleme kararı ve bunun için yapılacak işlemler inceleme konusu suç tipinin konusu olabilir. Fakat koruma tedbiri kovuşturma aşamasında karar alınıp uygulanırsa bu koruma tedbirine ilişkin karar ve işlemler suç tipinin konusu olamaz.

iii. Tanık Koruma Tedbiri Kararları

Örgütlü suçluluk gibi yazılı delillerin neredeyse hiç bulunmadığı suçlardaki soruşturmalarda maddi gerçeğin ortaya çıkması için başvurulması gereken en önemli delillerden biri tanık ifadesidir²¹⁵. Örgütlü suçlarda tanık ifadelerinin doğru bir şekilde alınabilmesi için tanıkların korunması gerekir. “Gizli tanıklık” olarak bildiğimiz uygulama bu gerekliliğin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır²¹⁶.

5726 sayılı Tanık Koruma Kanunu’nun 18. maddesinde bu tedbir kararlarının ve bu kararlar nedeniyle yapılan işlemlerin gizliliği ayrıntılı şekilde düzenlenmiştir. Bu madde ve bu tedbirler göz önünde bulundurulduğunda, bu kararların ve bunun gereği olarak yapılan işlemlerin inceleme konusu suç tipinin konusu olabileceği görülmektedir²¹⁷.

iiii. Müdafii Dosyayı İnceleme Yetkisinin Suçun Konusu Bakımından Değerlendirilmesi

(1) Müdafii Dosyayı İnceleme Yetkisi

Müdafii dosyayı inceleme yetkisi “*müdafii, soruşturma evresinde dosya içeriğini inceleyebilir ve istediği belgelerin bir örneğini harçsız olarak alabilir*” şeklinde düzenlenmiştir. Fakat CMK’nın 153. maddesinin 2. fıkrasında müdafii dosya içeriğini incelemesi veya belgelerden örnek alması, soruşturmanın amacını tehlikeye düşürebilecekse, müdafii bu yetkisinin kısıtlanabileceği belirtilmiştir. Düzenlemeye göre maddede sayılan suçlar ile ilgili Cumhuriyet savcısının istemi üzerine, sulh ceza hâkiminin kararıyla bu yetki sınırlanabilir (CMK m. 153/2)²¹⁸.

²¹⁵ Candaş Gürol, “Tanığın Korunması Müessesesi ve Adil Yargılanma Hakkı”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 60, 2005, s. 44.

²¹⁶ Ezgi Kızılkaya, “Adil Yargılanma Hakkı Işığında Gizli ‘Ulaşılamayan, Anonim’ Tanık”, *Terazi Hukuk Dergisi*, S. 30, 2009, s. 53.

²¹⁷ Ceber, *Soruşturmanın Gizliliğini İhlal Suçu*, s. 380.

²¹⁸ 5271 sayılı Kanun’un 153. maddesinde 21.02.2014 tarih ve 6526 sayılı Kanun’un (RG 06.03.2014/28933 M) 19. maddesi ile yapılan değişiklik neticesinde müdafii dosyayı inceleme yetkisinin sınırlandırılmasına imkân tanıyan ikinci fıkrası ilga edilmiştir. Söz konusu maddede 02.12.2014 tarih ve 6572 sayılı Kanun’un (RG 12.12.2014/29203) 44. maddesi ile yapılan değişiklik neticesinde müdafii

(2) Suçun Konusu Bakımından Değerlendirme

Müdafinin dosyayı inceleme ve örnek alma yetkisinin sınırlanma sebebi soruşturmanın amacının tehlikeye düşmemesidir. Soruşturma dosyasında bulunan karar ve işlemler müdafiyeye karşı gizli tutulmaktadır. Bundan dolayı müdafinin dosyayı inceleme yetkisinin kısıtlandığı her hangi bir soruşturmada alınan bütün kararların ve işlemlerin inceleme konusu suç tipinin konusu olarak kabul edilmesi gerekir. Fakat 5271 sayılı Kanununun 153. maddesinin üçüncü fıkrasında belirtilenler bunun istisnasıdır. Yani söz konusu fıkra da sayılan işlemler inceleme konusu suç tipinin konusu olamaz.

iiiii. Değerlendirme

İnceleme konusu suç tipinde yapılan değişikliklere baktığımızda 285/1'de düzenlenen suçun konusu, soruşturmanın taraflarına karşı gizli olmayan, fakat soruşturmanın tarafı olmayanlara karşı gizli olan soruşturma işlemleridir. 285/2'deki suçun konusu soruşturmanın tarafı olanlara karşı gizli olan karar ve yapılan işlemlerdir²¹⁹. Bu sonuç gerekçeden anlaşılmaktadır.

Gerekçeden çıkan en önemli sonuç, soruşturmanın taraflarına karşı gizli kalması gereken karar ve işlemlerin birinci fıkradaki suçun konusu olamamasıdır. Yani soruşturma aşamasında karar verilen ve hâlâ süren iletişimin tespiti kararının içeriği açıklanırsa birinci fıkradaki suçun oluşması söz konusu değildir. Gerekçeye göre; soruşturmanın taraflarına karşı gizli kalması gereken karar veya işlemler sadece ikinci fıkradaki suçun konusu olabilirler.

İnceleme konusu suç tipinde bu suçun konusu olan karar veya işlemlerin soruşturmanın taraflarına haber verilmesi durumunda suçun oluştuğunu belirtmiştik. Fakat üçüncü kişilere haber verilmesi halinde suçun fiil unsurunun gerçekleşip gerçekleşmeyeceği konusunda bir netlik yoktur. Bunun suçun konusu göz önünde tutularak belirlenmesi gerekir²²⁰.

dosyayı inceleme yetkisinin belli suçlar bakımından sınırlandırılabilmesine imkân tanıyan düzenleme madde metnine eklenmiştir.

²¹⁹ Ceber, *Soruşturmanın Gizliliğini İhlal Suçu*, s. 383.

²²⁰ Ceber, *Soruşturmanın Gizliliğini İhlal Suçu*, s. 384.

Maddeye baktığımız zaman suçun konusunun gizliliğinin ihlalden bahsedildiği görülür. Gizliliği ihlal unsuru suçun konusu göz önünde bulundurularak değerlendirilmelidir. İnceleme konusu suçun konusu soruşturmanın amacına ulaşması için çok önemli olan karar ve işlemler olduğu için üçüncü kişilere açıklama yapılması 285/2’de düzenlenen suçun kapsamında değerlendirilmelidir. Yani suçun fiil unsuru yetkisiz kişilere ulaştırma veya yetkisiz kişileri haberdar etme olarak değerlendirmek gerekir²²¹. Karar veya işlemlerin üçüncü kişilere açıklanmasıyla bu suçun koruduğu hukuki değerlerin tehlikeye girmesi söz konusu olduğundan, suçun oluştuğunu kabul etmek gerekir.

Bir görüşe göre bir karar ya da işlemin bu suçun konusu olması için soruşturma aşamasında alınmış ve icra edilmiş olması gerekir. Aynı zamanda alınan kararın ve yapılan işlemin alınma şeklinin ve icrasının hukuka uygun olması gerekir²²². Yani hukuka aykırı olarak alınan ya da icra edilen karar bu suçun konusu olamaz.

d) HAREKET

Bir suçtan söz edebilmek için bir fiilin varlığı gerekir. Ceza hukukunda fiil olmayan bir düşüncenin ya da hareketin cezalandırılması mümkün değildir. Ceza hukukunun hareket noktası insan tarafından işlenen fiildir²²³. Modern görüş, her suçta neticenin varlığı zorunlu olmadığı için hareket ve neticeyi fiilin alt unsuru kabul etmez²²⁴.

Ceza kanunlarında suç tipinde bir suç tanımı yapılır ve suçu oluşturacak bir fiil tanımlanır. Suç tipinin maddi unsurları içinde olan fiili ; faile yüklenen failin hareketine bağlanan ve objektif unsurlar olarak tanımlamak mümkündür. Buna göre bir şartın fiilin unsuru olabilmesi için fail tarafından bilinmesi istenmesi veya failin buna yol açmış olması gerekir çünkü fail ile fiil arasında bir subjektif bir de objektif olmak üzere iki tür ilişki vardır²²⁵.

²²¹ Aynı görüşte Ersan, a.g.e., s. 125; Yaşar, Gökcan, Artuç, a.g.e., s. 8417.

²²² Ekmekçi, a.g.e., s. 292.

²²³ Koca, Üzülmöz, a.g.e., s. 80.

²²⁴ Koca, Üzülmöz, a.g.e., s. 118. Akbulut, a.g.e., s. 211. Arkut, Gökçen, Yenidünya, a.g.e., s. 273.

²²⁵ Selahattin Keyman, “ Tipiklik ve Ceza Hukuku”, *AÜHFĐ*, C. 37, S. 1-4, 1980, s. 95.

TCK'nın 285. maddesine baktığımızda bir fiil tanımına yer verildiği görülmektedir. Düzenlemeye baktığımızda bir fiilin bu suç tipi için taşıması gereken unsurlar; aleniyet ve soruşturmadaki işlemin içeriğinin açıklanmasıdır.

Aleniyet bazı suçlarda suçun nitelikli hali olarak bazı suçlarda ise suçun unsuru olarak düzenlenmiştir. İnceleme konusu suçta da aleniyet suçun unsuru olarak düzenlenmiştir. Başka bir deyişle TCK m. 285/1'de belirlenen aleniyet, bir cezalandırılabilme şartı değil, suçun bir unsuru olarak düzenlenmiştir. Bu durumun sonucu olarak failin kastının aleniyet unsurunu da kapsamaması gerekir²²⁶. Dar anlamda aleniyet görüşüne göre aleniyetten söz edebilmek için fiilin hem kamuya açık bir mahalde hem de bir çok kişinin gözü önünde işlenmesi gerekir²²⁷. Geniş anlamda aleniyete göre birçok kişi tarafından algılanabilecek nitelikte bir fiil umuma açık bir yerde işlenmesi bile aleniyetin varlığı kabul edilir²²⁸. Aleniyet genellikle basın ve yayın yoluyla sağlanır. Dolayısıyla, gizliliğin gazete, dergi, kitap gibi basılmış eserlerle ya da radyo ve televizyon veya internet gibi iletişim araçlarıyla ihlal edildiği halde aleniyet unsuru gerçekleşir.

Yargıtay içtihatlarına bakıldığında aleniyet konusunda bir sistem dahilinde olmadığı görülecektir. Yargıtay'ın aleniyet konusunda zaman içinde verdiği kararlar farklılık göstermektedir²²⁹. Yargıtayın verdiği bir karar aleniyet kavramına ışık tutacak niteliktedir. Yargıtay 8. Ceza Dairesi 2007 yılında verdiği bir kararda aleniyeti “...Yargıtay uygulamasında aleniyet her kesin veya birçok kimsenin duyup görmesiyle değil duyup görebilmesi mümkün ve muhtemel olan yerlerde fiilin işlenmesi olarak kabul edilmektedir” şeklinde tanımlamıştır²³⁰.

İnceleme konusu suç tipinde aleniyet için aranan koşul, fail tarafından soruşturmanın içeriğine ilişkin yapılan açıklamanın belirsiz sayıda kişinin soruşturma işleminin içeriğinden haberdar olmasını sağlamasıdır²³¹. Önemli olan belirsiz sayıda kişinin

²²⁶ Okuyucu Ergün, a.g.e., s. 268.

²²⁷ Fahrettin Kıyak, “Suç İşlemeye Tahrik Cürümleri”, *Adalet Dergisi*, S. 9-10, s. 914; Abdullah Pulat Gözbüyük, *Türk Ceza Kanunu Şerhi*, C. 2, İstanbul, Kazancı Hukuk Yayınları, 1990, s. 615.

²²⁸ Mehmet Emin Artuk, Ahmet Gökçen, A. Caner Yenidünya, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 15. Baskı, Ankara, 2015, s. 494; Durmuş Tezcan, Mustafa Ruhan Erdem, R. Murat Önok, *Teorik ve pratik Ceza Özel Hukuku*, 11. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2014, s. 521.

²²⁹ Fehmi Şener Gülseren, “Ceza Hukukunda Aleniyet Kavramı”, *Lefke Avrupa Üniversitesi Hukuk Fakültesi sosyal bilimler Dergisi*, C. 5, S. 1, s. 52.

²³⁰ Yargıtay 8. Ceza Dairesi, 12.07.2007 tarih, E. 2007/5222 K. 2007/5583 sayılı karar, (Son Erişim Tarihi :16.02.2019).

²³¹ Ekmekçi, a.g.e., s. 262.

soruşturma işlemlerinin içeriğinden haberdar olması değil, buna sebebiyet verecek şekilde fiili işlenmiştir. Bu yaklaşım Yargıtay'ın ilgili kararı ile de uyumludur²³².

Sonuç olarak aleniyetin içeriğini ve kapsamını belirlerken birçok husus dikkate alınır bunlar ilgili maddinin gerekçesi soruşturmanın gizliliğini düzenleyen usul hükümleri soruşturmanın gizliliğini ihlal suçu ile korunmak istenen hukuki değerler ile doktrinde ve yargıtay içtihatlarında söylenen kriterler ışığında değerlendirme yapmak gerekir.

Bu suç tipi için taşınması gereken ikinci unsur; soruşturma evresinde yapılan işlemin içeriğinin açıklanması, başka bir deyişle inceleme konusu suç tipinde suçun hareket unsurunu oluşturan fiil “soruşturma işlemlerinin gizliliğini ihlal suçu” olarak açıkça belirtilmiştir. Binaenaleyh, soruşturmanın gizliliğinin alenen ihlali bakımından gerçekleşmesi gereken fiil, Soruşturma evresinde yapılan işlemin içeriğinin açıklanması suretiyle, suçlu sayılmama karinesinden yararlanma hakkının veya haberleşmenin gizliliğinin ya da özel hayatın gizliliğinin ihlal edilmesi veya soruşturma evresinde yapılan işlemin içeriğine ilişkin olarak yapılan açıklamanın maddi gerçeğin ortaya çıkmasını engellemeye elverişli olmasıdır. Bu nitelikte aleniyet ve soruşturmadaki işlemin içeriğinin açıklanması olmaksızın soruşturmanın gizliliğini ihlal etmek suç doğurmayacaktır.

6352 sayılı Kanununun 92. maddesinin gerekçesi konumuz için çok önemlidir²³³. Gerekçede hareket unsurunu oluşturacak insan davranışı belirlenirken suç ile korunmak istenen hukuki değere de değinilmiştir. Gerekçede de söylendiği gibi soruşturmanın taraflarına karşı gizli tutulması gereken soruşturma işlemlerinden bu kişilerin haberdar edilmesi gizliliğin ihlali olarak belirlenmelidir. Gerekçede soruşturmanın tarafı olan

²³² Yargıtay 8. Ceza Dairesi, 12.07.2007 tarih, E. 2007/5222 K. 2007/5583 sayılı karar, (Son Erişim Tarihi :16.2.2019).

²³³ “...Kanunlarda soruşturma evresindeki belirli işlemlerin soruşturmanın belirli sùjelerine karşı da gizli tutulması gerektiği hususunda hüküm bulunan hâllerde, bu işlemler, soruşturmanın sùjeleri bakımından da gizli tutulmaktadır. Örneğin, telekomünikasyon yoluyla iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması hususunda verilmiş olan kararlar ile gizli soruşturmacı görevlendirilmesine ilişkin kararlar ve bu soruşturmacının kimliğine ilişkin bilgiler, şüpheliye ve müdafisine karşı gizli tutulmaktadır. Keza, belli bir konutta veya işyerinde arama yapılması hususunda hâkim tarafından verilmiş karar veya Cumhuriyet savcısı tarafından verilmiş emir henüz icra edilmeden önce, ilgili kişilerin bu karar veya emir içeriğinden haberdar edilmesi, maddi gerçeğin ortaya çıkarılmasını engeller bir mahiyet taşıdığından, gizliliğin ihlali olarak değerlendirilmelidir...”.(https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/Kanunlar_sd.durum?kanun_no=6352) (Son Erişim Tarihi:19. 2.2019).

kişilerin bu işlemlerden haberdar edilmesinin maddi gerçeğin ortaya çıkmasını engelleyici nitelikte olduğu belirtilmiştir. Gerekçenin devamında gizli bilgilerin bu kişilere ulaşmasıyla suçun oluşacağından söz edilmektedir²³⁴. Bu suçun hareket unsuru, suçun konusu olan kararın veya işlemin söz konusu karar veya işlemleri öğrenmesi yasak olan kişiye ulaştırılması, bu kişilerin haberdar edilmesi, bu kişilere bildirim yapılması şeklindeki hareketin işlenmesi ile tamamlanmış olur.²³⁵

Bir insan davranışının bu suçun fiil unsurunu oluşturabilmesi için öncelikle suçun konusu üstünde gerçekleştirilmesi gerekir. İnsan davranışının karar veya işlemler üzerinde işlenmesi yeterli olmayıp, bu işlem veya kararların gizliliğinin ihlal edilmesi de gerekir. Bu davranışların karar veya işlemlerin gizliliğinin ihlaline sebep olup olmadığı korunan hukuki menfaate göre bilinmelidir .

Bu suç ile korunmak istenen hukuki menfaat soruşturmanın taraflarına karşı gizli tutulması gereken kararların ve işlemlerin maddi gerçeğin ortaya çıkmasını sağlayacak şekilde icrasını gerçekleştirmektir. Mesela hakkında soruşturma yapılan bir şüphelinin iş yerinde veya evinde arama yapılmasının amacı delillerin toplanmasıdır. Fakat bu karar icra edilmeden önce şüpheliye haber verilmesi halinde, bu delillerin saklanması ihtimali vardır. Kanun koyucu da bu tehlikenin gerçekleşmesini istemediği için suçu bir soyut tehlike suçu olarak düzenlemiştir. Bu yüzden bir arama kararının icra edilmeden önce ilgisine haber verilmesi, suçun fiil unsurunun oluşmasına sebep olur²³⁶. İş yerinde veya evinde arama yapılacak kişiye arama yapılacağı bilgisinin ulaştırılması suçun oluşması için yeterlidir. Yani kişinin delilleri yok etmesi, bu suç için zorunlu değildir .

Bir başka husus, suçun konusu olan karar veya işlemin soruşturmanın tarafı olmayan üçüncü kişiye ulaştırılmasının fiil unsurunun oluşmasına sebep olup olmayacağıdır. Madde metninde gizliliğin ihlali fiilinin ancak soruşturmanın taraflarına haber vererek işleneceği ile ilgili bir ifade bulunmadığı için bu karar veya işlemleri

²³⁴ “...Buna karşılık, aynı zamanda soruşturmanın süjelerine karşı gizliliğin söz konusu olduğu işlemler bakımından, gizli bilgilerin bu kişilere ulaştırılmasıyla suç oluşacaktır... ”. (https://www.tbmm.gov.tr/develop//owa/Kanunlar_sd.durum?kanun_no=6352) (Son Erişim Tarihi:19.2.2019).

²³⁵ Yener Ünver, *Adliye Karşı Suçlar*, 3. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2012, s. 426. Osman Yaşar, Hasan Tahsin Gökcan, Mustafa Artuç, *Türk Ceza Kanunu*, C. 6, 2. Baskı, Ankara, Adalet yayınevi, 2014, s. 8417.

²³⁶ Özgenç, “Soruşturma İşlemlerinin Gizliliğini İhlal ve Adil Yargılanmayı Etkilemeye Teşebbüs Suçları”, s. 148.

öğrenmesi yasak olan soruşturmanın tarafları dışındaki kişilere ulaştırılması fiil unsurunu oluşturur. Yani karar veya işlemin yetkisiz kişiye bildirilmesi suçun fiil unsurunun oluşması için yeterlidir.²³⁷

İnceleme konusu suç basın yoluyla da işlenebilir. Mesela bir arama kararı gerçekleştirilmeden önce basın tarafından haber konusu yapılırsa, suç tipinde tanımlanan hareket gerçekleşeceği için suç tamamlanmış olur. Çünkü bu suç soyut tehlike suçu olduğundan hareketin gerçekleşmesiyle soyut tehlike gerçekleşmiş olur. Yani inceleme konusu suç basın tarafından işlenebilmektedir.

İnceleme konusu suç serbest hareketli bir suçtur. Hareket unsuru için önemli olan suçun konusu karar ya da işlemin gizliliğini ihlal edilmesidir. Yani herhangi bir hareket ile bu suç işlenebilir. Basının gizli tutulması gereken karar ya da işlemi haber konusu yapması halinde gizlilik ihlal edilmiş olacağından suçun maddi unsuru gerçekleşmiş olacaktır. Diğer şartlar varsa haberi yapan kişiler cezalandırılabilir. Tüzel kişiler için soruşturmanın tarafı olmayanlara karşı gizliliğin ihlali suçu için yapılan açıklamalar geçerlidir.²³⁸

TCK'nın 285. maddesinin 2. fıkrasında düzenlenen suçta aleniyet unsur olarak düzenlenmemiştir. Yani gizliliğin alenen ihlal edilmesi gerekmemektedir. Başka bir deyişle gizliliğin ihlali yeterli görülmüştür. Bu iki suçtan birinde aleniyet zorunluysen diğesinde zorunlu değildir. Bunun sebebi söz konusu suçların korudukları hukuki değerler ile ilgilidir. Birinci fıkrada soruşturmanın tarafı olmayan kişiler bakımından iken ikinci fıkrada taraf olan kişiler bakımından soruşturmanın gizliliğini ihlal suç olarak aranmaktadır.

Unutulmamalıdır ki, soruşturmanın taraflarına karşı gizli tutulması gereken karar ve işlemlerin içeriğine gerek hukuka uygun gerekse hukuka aykırı yollarla erişilmiş olması da suça vücut verilmesi engel olmayacaktır.²³⁹

²³⁷ Yaşar, Gökcan, Artuç, a.g.e., s. 8417.

²³⁸ Ceber, *Soruşturmanın Gizliliğini İhlal Suçu*, s. 220.

²³⁹ Ersan, a.g.e., s. 123.

e. NİTELİKLİ UNSURLAR

İnceleme konusu suçta suçun basın ve yayın yoluyla işlenmesi bir nitelikli hal olarak düzenlenmişti. TCK m. 6/1-g uyarınca, basın ve yayın yoluyla deyiminden, her türlü yazılı, görsel, işitsel, ve elektronik kitle iletişim aracıyla yapılan yayınlardır. Ama kanun koyucu değişiklik yaparak bu suçun basın yoluyla işlenmesi nedeniyle cezanın ağırlaştırılmasını suç siyasetine uygun bulmayarak söz konusu suçun basın ve yayın yoluyla işlenmesini cezayı yarı oranında arttıran bir nitelikli hal olarak öngörmekten vazgeçmiştir.

1) Cezanın Arttırılmasını Gerektiren Nitelikli Unsur olarak Suçun Kamu Görevlisi Tarafından Görevinin Sağladığı Kolaylıktan Yararlanılarak İşlenmesi

a) Kamu görevlisi kavramı

Ceza hukukunda kamu görevlisi kavramı 5237 sayılı TCK'nın 6. maddesinde tanımlanmıştır. Tanıma göre; “kamu görevlisi deyiminden; kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla sürekli ya da geçici olarak katılan kişi” anlaşılır.

İnceleme konusu suç tipi bakımından bir kişinin kamu görevlisi olarak kabul edilebilmesi için bazı şartlar gerekmektedir. Öncelikle bir kişinin kamu görevlisi sayılabilmesi için bir kamusal faaliyetin bulunması²⁴⁰ ve kişinin bu faaliyete katılmış olması gerekir²⁴¹. Yani failin maddede sayılan koşulları taşıması durumunda kamu görevlisi olarak kabul edilmesi gerekmektedir.

B) Suçun Kamu Görevlisi Tarafından Görevinin Sağladığı Kolaylıktan Yararlanılarak İşlenmesi

Madde metninde anlaşılacağı gibi bu nitelikli halin uygulanabilmesi için failin kamu görevlisi olması yeterli kabul edilmemiş kamu görevlisinin görevinin sağladığı kolaylıktan faydalanarak bu suçu işlemiş olması bir şart olarak düzenlenmiştir.

TCK m. 285/2'nin suçun kamu görevlisi tarafından göreviyle bağlantılı olarak işlenmesinin cezanın ağırlaştırmasını gerektirecek bir nitelikli hal olarak düzenlemesi,

²⁴⁰ Hüseyin Aydın, “Ceza Hukukunda Kamu Görevlisi Kavramı”, *Ankara Barusu Dergisi*, Yıl. 68, S. 2010/1, s. 119.

²⁴¹ Selami Turabi, “Ceza Hukukunda Kamu Görevlisi Kavramı”, *Ceza Hukuku Dergisi*, S. 20, 2012, s. 102.

kamu görevlisinin söz konusu suçu göreviyle bağlantılı olarak işlemesinin daha kolay olmasından kaynaklanmaktadır²⁴².

İnceleme konusu suç tipi özgü bir suç olmadığı için tüm gerçek kişiler tarafından işlenebilir. Bu kapsamda kamu görevlileri tarafından da işlenebilir. Bu suç soruşturma işleminin içeriğinin açıklanması suretiyle işlenir. Bu soruşturma işlemlerinin içeriğine ulaşmak bazı kamu görevlileri için daha kolaydır. Bu yüzden kamu görevlilerinin bu suçu işlemesi nitelikli hal sayılmıştır. Ancak bu kamu görevlileri soruşturmada görev alan kamu görevleri olmalıdır. Bu nitelikli halin uygulanması için kişinin kamu görevlisi olup olmadığı tespit edilmelidir. Kamu görevlisi olduğu belirlendikten sonra söz konusu kamu görevlisinin yürüttüğü görevin bu suçu işlemek bakımından kendisine kolaylık sağlayıp sağlamadığının ve kamu görevlisinin bu suçu görevinin sağladığı kolaylıktan yararlanarak işleyip işlemediğinin tespit edilmesi gerekmektedir²⁴³. Bu şartlar gerçekleşir ise kamu görevlisi hakkında verilecek ceza yarıya kadar mahkeme tarafından artırılmalıdır.

TCK m. 285/2'deki suç tipi soruşturma aşamasında alınan ve soruşturmanın taraflarına karşı gizli kalması gereken karar ve işlemlerin gizliliğinin ihlal edilmesiyle tamamlanmaktadır. Bu karar ve işlemler diğer karar ve işlemlere göre daha gizli olduklarından; kamu görevlilerinin söz konusu karar ve işlemlerden haberdar olma imkanları üçüncü kişilere göre daha kolaydır. İnceleme konusu suçta bu nitelikli halin uygulanabilmesi için kişinin kamu görevlisi olup olmadığı tespit edilmelidir. Kişinin kamu görevlisi olduğu tespit edildikten sonra, kamu görevlisinin yürüttüğü görevin bu suçu işlemek için kendisine kolaylık sağlayıp sağlamadığı ve kamu görevlisinin bu suçun görevinin sağladığı kolaylıktan yararlanarak işleyip işlemediği tespit edilmelidir. Olayda

²⁴² Mahmut Koca, İlhan Üzülmöz, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler,2. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2015, s. 942.

²⁴³ Yargıtay, sanık hakkında resmi belgeyi yok etmek suçundan açılan bir davada ilk derece mahkemesi hakkında TCK'nın 205. maddesinin ikinci cümlesi gereğince artırım yapılmasına ilişkin kararın temyizi üzerine vermiş olduğu kararında "adliye hizmetli kadrosunda çalışan ve Cumhuriyet savcılığı ilamat dosyalarını yetkili katip adına takip eden sanığın personel yetersizliği nedeniyle bu işlere yardım ettiğinin iddia olunması karşısında, infaz evrakının takip konusunda ne şekilde görevlendirildiği ve TCK'nın 6/1-c maddesi kapsamında kamu görevlisi olup olmadığı araştırılıp tartışılmadan yazılı şekilde hükümler kurulması" şeklinde değerlendirme yaparak kararın bu yönden bozulmasına karar vermiştir. Yargıtay 11. Ceza Dairesi, 23.03.2011 tarih, E. 2010/13347 K. 2011/1655 sayılı ilamı, (Son Erişim Tarihi :28.2.2019). Yargıtay'ın vermiş olduğu karar neticesinde ilgili suç tipi hakkında bir değerlendirme yapacak olursak, kişi hakkında maddenin 4. fıkrası doğrultusunda artırım yapılabilmesini için soruşturma işleminin içeriğine erişiminin üstlendiği kamu görevi nedeniyle kolaylaşmış olması gerekecektir bu durumda kişinin sadece zabıt katibi ve kolluk görevlisi olması artırım için kabul edilemez. Örneğin herhangi bir mahkemede zabıt katibi olarak çalışan kişinin soruşturma işleminin içeriğine ulaşmasından bir kolaylığa sahip olmadığı takdirde bu artırımın yapılması kabul edilmeyecektir

bu şartların gerçekleştiği tespit edilirse kamu görevlisine verilecek ceza cezanın yarısına kadar mahkeme tarafından belirlenecek bir oranda artırılmalıdır.

2. SUÇUN MANEVİ UNSURU

Suçun oluşması kastın varlığına bağlıdır. Bu nedenle taksirli fiillerin cezalandırılması için kanunda açıkça düzenleme bulunmalıdır²⁴⁴. İnceleme konusu suçta taksirle ilgili bir düzenleme olmadığı için bu suç sadece kasten işlenebilir²⁴⁵. Bu suçun doğrudan kast ile işleneceğini savunanlar olmakla birlikte²⁴⁶ genel olarak bu suçun olası kast ile de işlenebileceği kabul edilmektedir²⁴⁷. Bu suçun olası kast ile işlenebileceğini savunan bir görüşe göre, soruşturmanın gizliliğini alenen ihlal bakımından suçun konusu işlemlerin bir soruşturma kapsamında olduğunun ve bunların açıklanması ile soruşturmanın gizliliğinin ihlal edildiğinin bilinmesi ve bunun istenerek yapılmasının gerektiği belirtilmiştir. Mesela fail mevcut bir işlemin soruşturma ile ilgili olduğunu bilmeden hareket etmesi durumunda kast maddi unsuru kapsamadığından bu suç kasten işlenmiş olamaz²⁴⁸. Olası kastın oluşabilmesi için bilme unsuru bakımından öngörme gerekli olup, isteme unsurunun da bulunması gerekmez²⁴⁹.

Bu suç genel kast ile işlenen bir suç olup, failde özel bir kastın varlığı aranmayacaktır. Failin kastı suçun tüm unsurlarını kapsamalıdır²⁵⁰. Bize göre madde metninde aksi yönde bir ibare olmadığı teorik olarak için bu suç olası kast ile işlenebilir²⁵¹. Failde özel bir kast aranmadığı için bu suçun işlenebilmesi için genel kast yeterlidir²⁵².

²⁴⁴ Özbek, Kanbur, Doğan, Bacaksız, Tepe, a.g.e., s. 510. Zeki Hafizoğulları, Muharrem Özen, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 8. Baskı, Ankara, Us-A Yayıncılık, 2015, s. 263.

²⁴⁵ Ekmekçi, a.g.e., s. 295.

²⁴⁶ Meran, *AIHM Kararları ile İçtihatlı -Açıklamalı Basın Yoluyla ve Genel Olarak Hakaret-İftira Suçtan Kaynaklanan Malvarlığını Açıklama ve Soruşturmanın Gizliliğini İhlal suçları*, s. 445. Ekmekçi, a.g.e., s. 295.

²⁴⁷ Ersan, a.g.e., s. 133. Ünver, *Adliye Karşı suçlar*, s. 432. Yaşar, Gökcan, Artuç, a.g.e., s. 8421. Çakır, *Gizliliğin İhlali Suçu*, s. 77.

²⁴⁸ Ersan, a.g.e., s. 133.

²⁴⁹ Koca, Üzülmüş, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 155. Özbek, Kanbur, Doğan, Bacaksız, Tepe, a.g.e., s. 274. Akbulut, a.g.e., s. 355.

²⁵⁰ Okuyucu Ergün, a.g.e., s. 268. Ersan, a.g.e., s. 133. Ünver, *Adliye Karşı suçlar*, s. 432. Yaşar, Gökcan, Artuç, a.g.e., C. 6, s. 8421. Çakır, *Gizliliğin İhlali Suçu*, s. 77. Ekmekçi, a.g.e., s. 294.

²⁵¹ Aynı yönde bkz. Ekmekçi, a.g.e., s. 295. Ünver, *Adliye Karşı suçlar*, s. 445.

²⁵² Alman Ceza Kanunu'nun 353. maddesinin 3. fıkrası görüldüğü üzere seçimlik hareket açısından da manevi unsur olarak genel kast bulunma yeterlidir. Bkz. Fischer, a.g.e., s. 2528. Aktaran Ceber, *Soruşturmanın Gizliliğini İhlal Suçu*, s. 240.

TCK m. 285/2’de düzenlenen suç tipi sadece kast ile işlenebilir. Bu suç genel kast ile işlenebilir. Yani suçun oluşabilmesi için özel bir kast aranmayacaktır. Failin kastı suçun bütün unsurlarını kapsamalıdır²⁵³. Aynı zamanda bu suçun olası kast ile işlenmesi de mümkündür²⁵⁴.

Basının haber verme hakkı bakımından bu konu büyük önem taşımaktadır. Basının haber verme hakkının bu suç tipinde sınırlarının belirlenmesi daha da zordur. Bu yüzden basın mensubu soruşturmanın içeriği hakkında açıklama yaparken haber verme hakkının sınırlarını aşabilir. Bir basın mensubunun soruşturmanın içeriğine ilişkin yaptığı haberin hukuka uygunluk nedeni olarak haber verme hakkının sınırları içerisinde olmaması durumunda bu kişinin sınırı kasten aşmış olduğunu tartışmak gerekmektedir. Mesela, kamuoyunda yakından takip edilen bir soruşturma dosyası basın tarafından yoğun bir şekilde haber yapıldığı zaman failin söz konusu soruşturma ile ilgili bir içeriği açıklaması durumunda haber verme hakkının sınırları fail tarafından taksirle aşılmış ise failin eylemi suç oluşturmayacaktır. Failin düştüğü hata haksızlığın gerçekleşmesine engel olmayıp kusurluluğu ortadan kaldıran bir sebep olarak kabul edilirse faile ceza verilmeyecektir. Ancak failin haber verme hakkı veya savunma hakkının sınırlarını kast olmaksızın aşması kastı ortadan kaldıran bir durum olarak kabul edildiğinde fail hakkında beraat kararı vermek gerekecektir.

B. HUKUKA AYKIRILIK UNSURU

Hukuka aykırılık, işlenen bir fiilin hukuk düzeni ile çelişki içinde ve çatışma halinde olması demektir²⁵⁵. Bir fiilin suç olabilmesi için kanuni şekle uyması yetmeyip aynı zamanda hukuka aykırı da olması gerekir. Bir fiilin suç tanımlarından birine uyması bu fiilin kesin olarak hukuka aykırı olduğu anlamına gelmemekte, bu durum fiilin hukuka aykırılığı konusunda sadece karine oluşturmaktadır²⁵⁶.

²⁵³ Güneş Okuyucu Ergün, “Soruşturmanın Gizliliği”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Dergisi*, C. 59, S. 2, s. 268; Ersan, a.g.e., s. 133; Ünver, *Adliye Karşı suçlar*, s. 432; Yaşar, Gökcan, Artuç, a.g.e., s. 8421; Çakır, *Gizliliğin İhlali Suçu*, s. 77.

²⁵⁴ Ekmekçi, *Kitle İletişim Özgürlüğünün Sınırı Olarak Türk Hukukunda Adil Yargılanma Hakkına Karşı Suçlar*, s. 295.

²⁵⁵ Mahmut Koca, “YTCK’da Hukuka Uygunluk sebepleri”, *Ceza Hukuku Dergisi*, Seçkin Yayınları, S. 1, 2006, s. 115.

²⁵⁶ Koca, a.g.e., s. 116.

1. Hukuka Uygunluk Nedenleri

Hukuka aykırı olma durumunu kaldıran nedenlere hukuka uygunluk nedenleri denir²⁵⁷. Hukuka uygunluk nedenleri fiil işlenirken var olan fiilin hukuka uygun olarak doğmasına neden olan hallerdir. Yani hukuka uygunluk nedenleri eylemi sonradan hukuka uygun hale getirmez²⁵⁸.

Kanunun genel hükümler kısmında belirtilen hukuka uygunluk nedenleri; meşru savunma, hakkın kullanılması, görevin ifası ve ilgilinin rızasıdır²⁵⁹.

a. Hakkın Kullanılması

Hukuken tanınan ve korunan bir hak veya yetki kullanıldığı zaman bu hak veya yetkiyi kullanan kişinin cezalandırılmayacağı kuralı çok eskiden beri kabul edilmiş bir kuraldır. Haber verme hakkının sınırlarına uymak şartıyla haber yapılması basın özgürlüğünden doğan hakkın kullanılması halidir. Yani yapılan haber suç oluşturmaz²⁶⁰.

Kanunun genel hükümler kısmında hukuka uygunluk nedeni olarak belirtilen “hakkın kullanılması” TCK’nın 26. maddesinde hukuka uygunluk nedeni bulunmakla birlikte, bu hukuka uygunluk nedeninin bir görünüm şekli olarak özel nitelikte bazı hukuka uygunluk nedenleri de vardır. Mesela; TCK’nın 218 ve 301. maddelerinde eleştiri amacıyla yapılan düşünce açıklaması gibi bir hukuka uygunluk nedeni vardır²⁶¹. Bahsi geçen 218. maddede haber verme sınırının aşılması hukuka uygunluk nedeni olarak düzenlenmiştir²⁶².

²⁵⁷ Dönmezer, Erman, C. 2, s. 18.

²⁵⁸ M. Fatih, S. Mahmutoğlu, “5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nda Hukuka Uygunluk Nedenleri”, *Hukuk ve Adalet Eleştirel Hukuk Dersi*, S. 5, 2005, s. 43.

²⁵⁹ Koca, “YTCK’da Hukuka Uygunluk sebepleri”, s. 138.

²⁶⁰ İlhan Üzülmöz, “Suçsuzluk Karinesi ve Basın Özgürlüğü”, Fahman Tekl’in Anısına Armağan, İstanbul, 2003, s. 940.

²⁶¹ Özbek, Kanbur, Doğan, Bacaksız, Tepe, a.g.e., s. 330.

²⁶² İzzet Özgenç, *Türk Ceza Kanunu Gazi Şerhi*, Adalet Bakanlığı Eğitim Dairesi Başkanlığı, 3. Baskı, Ankara, 2006, s. 965.

1) Basının Haber Verme Hakkı

Basın mensupları için en önemli hak olan haber verme hakkı basın özgürlüğünün bir sonucudur²⁶³. Basın özgürlüğünün içeriği ve doğurduğu haklar haber verme hakkı, eleştiri inceleme hakkı ve oluşturma hakkı olarak belirtilmiştir²⁶⁴. Haber verme hakkı haberlere ulaşmayı ve haberleri yayınlamak ve dağıtabilmek hakkını ifade eder. Haber verme hakkı basının kendine özgü bir hakkı olmakla beraber, kamunun da olayları öğrenmek hususunda kamusal haber alma hakkını da içerir. Haber verme hakkı hakkın kullanılması hukuka uygunluk nedeninin de bir çeşitidir²⁶⁵. Haber verme hakkı; haberi öğrenme ve toplama hakkı, haber verme ve yorumlama hakkı ile haberi yazıya dökme ve yayma hakkı gibi kavramları ifade eder²⁶⁶. Haber verme hakkının oluşabilmesi için haberin gerçek olması, haberin güncel olması, haberi vermede kamusal ilgi ve yararın bulunması, verilen haber ile işlenen suç arasında bir bağlantının bulunması gerekir²⁶⁷. Haberin gerçek olup olmaması bu haberin yapıldığı zamana göre değerlendirilmelidir. Sonradan değişen bazı durumlardan dolayı haberin gerçek olmaktan çıkması bu durumu değiştirmez²⁶⁸.

Güncelliğini kaybeden bir olay haber olmaktan çıkar. Bu haberi vermekte kamunun menfaati de kalmaz, aynı zamanda haber verme hakkı da söz konusu olmaz²⁶⁹. Ancak zamana yayılan bir haber güncelliğini kaybetmez²⁷⁰.

Haber verilirken, verilecek bilgiler kişilerin hukuken korunan haklarına zarar verilmesine yol açabilir²⁷¹. Bu yüzden haberi verme de hukuka uygunluk nedenleri içinde

²⁶³ Muharrem Özen, *Hakaret Suçlarında Haber Verme ve Eleştiri Hakkı*, 3. Yılda Yeni Ceza Adalet Sistemi, Bahri Öztürk (edt), İstanbul Kültür Üniversitesi, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2009, s. 324; Mahmut Koca, *Hazırlık soruşturmasında sanığın savunma hakkı*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Bölümü, 1998, s. 94.

²⁶⁴ Özen, a.g.e., s. 324. Üzülmüş, a.g.e., s. 938. Yargıtay 4. Ceza Dairesi, 07.03.2012 tarih, E.2010/5233 K. 2012/5399 sayılı kararı, (Son Erişim Tarihi :04.3.2019).

²⁶⁵ Ersan, a.g.e., s. 134.

²⁶⁶ Sinan Bayındır, "Bir Hukuka Uygunluk Nedeni Olarak Haber Verme Hakkının Yazılı Basın Yoluyla İşlenen Hakaret Suçları Açısından Değerlendirilmesi", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 91, 2010, s. 91.

²⁶⁷ Özbek, Kanbur, Doğan, Bacaksız, Tepe, a.g.e., s. 337. Akbulut, a.g.e., s. 390. Hafizoğulları, Özen, a.g.e., s. 230.

²⁶⁸ Zafer Hamide, "Halkın Bir Kısmını Aşağılayacak ve İnsan Onurunu Zedeleyecek Şekilde Tahkir Etme Cürüümü (TCK m.312/3)", *İÜHFİM*, C. 62, S. 1-2, S. 243.

²⁶⁹ Hamide, a.g.e., s. 243. Hafizoğulları, Özen, a.g.e., s. 234.

²⁷⁰ Özbek, Kanbur, Doğan, Bacaksız, Tepe, a.g.e., s. 338. Akbulut, a.g.e., s. 442. Hafizoğulları, Özen, a.g.e., s. 234.

²⁷¹ Koca, *Hazırlık soruşturmasında sanığın savunma hakkı*, s. 96. Hafizoğulları, Özen, a.g.e., s. 237. Akbulut, a.g.e., s. 442.

olduğunun kabul edebilmesi için haberin verilmesinde kamu yararının bulunması gerekir²⁷². Kamu yararı yoksa haberin kamunun ilgisini çekecek nitelikte olması eylemin hukuka uygun sayılması için yeterli olmaz²⁷³. Kamu yararının olması için haberin belli bir dönemde ve belli bir toplumda geçerli olan ahlaki ve hukuki değerlerin korunmasına yönelik olup olmadığına göre belirlenmesi gereklidir²⁷⁴. Haberi yapacak kişinin, vereceği bilgilerde gerçekliğe aykırı ve onur kırıcı bilgilerin verilmesi ya da kişilerin haklarını ihlal edecek ifadelerin kullanılmaması gerekir. Yani kişilerin özel hayat alanıyla ilgili bilgileri ihlale yol açabilecek bilgilerin verilmemesi gerekir²⁷⁵.

a) Suç Tipi Bakımından Değerlendirme

Kanun koyucu ilgili suçun sınırlarını belirleyebilmek için 285. maddeye bir fıkra eklemek gerekirse haber verme hakkını özel bir hukuka uygunluk nedeni olarak düzenlenmeli²⁷⁶. Bir haber verilirken haberi hukuka uygun yapan şey, haberi vermedeki kamu yararı, kişinin ihlal edilen haklarından daha fazla önem arz etmeli ve makul ölçüde olduğu kabul edilmelidir. Eğer ihlal edilen haklar kamu yararından daha fazla önem taşıyor ise fiilin haber verme hakkına ilişkin hukuka uygunluk nedeninin sınırları içinde olmadığı ve hukuka aykırı olduğunu kabul etmek gerekir.

Kanun koyucu yaptığı değişiklik ve gerekçesi ile basının haber verme hakkının sınırlarını inceleme konusu suç ve korunan hukuki değerler dikkate alınarak belirlenmesini istemiştir. İlgili suç tipine uyan bir fiil işlendiğinde eylemin hukuka uygun olup olmadığı belirlenirken korunan hukuki değerler göz önünde bulundurulmalıdır. Haber verme hakkının varlığı kabul edilirse işlenen fiil nedeniyle suç tipinde korunan haklardan hangisi ya da hangilerinin ihlal edildiğini tespit etmek gerekir. Haber verme hakkının kamu yararı amacına uygun olarak kullanılıp kullanılmadığı belirlenmesi gereken bir başka husustur²⁷⁷.

²⁷² Özbek, Kanbur, Doğan, Bacaksız, Tepe, a.g.e., s. 338. Akbulut, a.g.e., s. 442. Artuk, Gökçen, Yenidünya, *Ceza Hukuku Genel Hükiimler*, s.446.

²⁷³ Yılmaz Yazıcıoğlu, *Haber Verme Hakkının, Hakaret Suçları Bakımından Sınırları*, Prof. Dr. Selahattin Sulhi Tekinay'ın Hatırasına Armağan, İstanbul, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, C. 11, S. 1-3, 1999, s.676.

²⁷⁴ Nur Centel, Hamide Zafer, Özlem Çakmut, *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, 7. Baskı, İstanbul, Beta Yayınevi, 2011, s. 676.

²⁷⁵ Centel, Zafer, Çakmut, a.g.e., s. 343. Akbulut, a.g.e., s. 443.

²⁷⁶ Ceber, *Soruşturmanın Gizliliğini İhlal Suçu*, s. 289.

²⁷⁷ Duygun Yarsuvat, "Kitle İletişim Araçlarının Ceza Adaletine Etkisi", Prpf. Dr. Nurullah Kunter'e Armağan, s. 470.

b) Türk Hukuku Bakımından Değerlendirme

6352 sayılı kanun ile yapılan değişiklikten önce Yargıtayı basının haber verme hakkının koruma altında olduğunu söylemiştir. Fakat bu hakkın kanunlarla sınırlanabileceğini ve CMK'nın 157. maddesi ile TCK'nın 285. maddesinin bir sınırlama sebebi olarak kabul edilmesi gerektiğini belirtmiştir. Yargıtay bu düzenlemelere göre haber verme hakkının sınırlarının belirlenmesini istenmiştir. Yargıtaya göre gözlenebilen soruşturma işlemleriyle süphelilere hangi suçların yüklendiği haber konusu yapılabilir²⁷⁸. Ancak soruşturmanın seyrini etkileyebilecek nitelikte soruşturma işlemlerinin içeriklerinin yayımlanması haber verme hakkının kapsamında kabul edilemez²⁷⁹. Yargıtay haber verme hakkının sınırlarını bu suç tipinin koruduğu hukuki değer ile sınırlamıştır. Yargıtaya göre haber verme hakkının sınırı soruşturmanın seyrini etkileyebilecek nitelikte haber yapılmasıdır. Soruşturmanın gizliliğinin ihlal suçunun koruduğu değerlerden biri, soruşturmanın sağlıklı bir şekilde sonuçlandırılmasıdır.

Yargıtay haber verme hakkıyla ilgili vermiş olduğu bir kararda; olayda haberin verilmesinde kamu yararı olup olmadığını ve haber verme hakkının koşullarının gerçekleşip gerçekleşmediğini değerlendirmiştir²⁸⁰. Yargıtayı teknik takip ile ilgili telefon görüşmelerinin açıklanmasını soruşturma işlemlerinin açıklanması olarak kabul etmemiştir. Ayrıca bu kayıtların daha önce yayımlanmasını da eylemin haber verme hakkı

²⁷⁸ Yaşar, Gökcan, Artuç, a.g.e., s. 8421.

²⁷⁹ Yargıtay 4. Ceza Dairesi, 03.05.2012 tarih, E. 2010/17873 K. 2012/10153 sayılı kararı, Aktaran Meran, *AİHM Kararları ile İçtihatlı-Açıklamalı Basın Yoluyla ve Genel Olarak Hakaret-İftira Suçtan Kaynaklanan Malvarlığını Açıklama ve Soruşturmanın Gizliliğini İhlal suçları*, s. 455. Bize göre Yargıtay'ın tarafından verilmiş olduğu kararda yer verdiği "*Soruşturmanın seyrini etkileyebilecek nitelik*" ifadesi AİHM tarafından Sunday Times kararında yer verilen "*adaletin usulüne uygun dağıtılmasına tecavüz etmeyip*" ifadesi ile benzerlik göstermektedir. "*Mahkemeler, uyuşmazlıkların çözümünde bir form durumundadırlar. Ama bu demek değildir ki, uzmanlaşmış dergilerde, genel basında ya da halk arasında uyuşmazlıklar önceden tartışılmaz. Dahası basın yayın organları adaletin usulüne uygun dağıtılmasına tecavüz etmeyip, kamu yararının bulunduğu diğer alanlarda olduğu gibi, mahkemelerin önüne gelmiş sorunlarla ilgili haber ve düşünceleri vermekle yükümlüdür. Sadece basın yayın kuruluşları bu tür haber ve düşünceleri vermekle görevli değildir. Halkın da bu düşünceleri edinme hakkı vardır.*" Bkz.Sunday Times Kararı, Osman Doğru Doğru, Atilla Nalbant, *İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi Açıklama ve Önemli Kararlar*, C. 2, Ankara, Pozitif Matbaa, 2013, s. 276.

²⁸⁰ "*Ayrıca; haber içeriklerinin görünür gerçeğe uygun ve güncel olması, katılanın toplum içindeki ve yargı camiasındaki konumu ile teknik takibe takılan konuşmaları dikkate alındığında, söz konusu haberlerin yapılmasında kamu yararı ve toplumsal ilginin bulunması, haberlerde kullanılan ifadelerin, haberlere konu olaylarla fikri bağlantısının bulunması, haberlerin verilisinde tahkir edici bir dil kullanılmayıp, ölçülülük ilkesinin ihlal edilmemiş olması karşısında, yayımlanan haberlerin, basının haber vermer hakkı sınırları içerisinde kaldığı ve konunun kamuoyuna aktarılması sırasında hukuka uygun çerçevenin dışına çıkmadığı anlaşılmalıdır...*" Yargıtay 12. Ceza Dairesi, 03.11.2014 tarih, E. 2014/4560 K. 2014/21634 sayılı kararı, (Son Erişim Tarihi :09.3.2019).

kapsamında değerlendirilmesi için gerekçe olarak göstermiştir²⁸¹. AİHM de bazı kararlarında haber konusu olan soruşturma içeriğinin daha önce açıklanması durumunda; yapılan haberden dolayı soruşturmanın gizliliğinin ihlal edilmeyeceğini belirtmiştir²⁸².

2) Savunma Hakkı

Yargılamanın bir süjesi olarak sanık veya şüpheli AİHS, AY ve CMK'da yer alan düzenlemeler sebebiyle savunma hakkına haizdir. Sanık veya şüphelinin kendisine isnad edilen suçu işlediğini reddetmesi veya idda edilen fiillerin farklı şekilde gerçekleştiği veya eyleminin hukuka uygun olduğu ya da cezalandırılmaması gerektiği veya kanunda belirtilen cezanın indirilmesini istemesi savunma hakkı kapsamında yer almaktadır²⁸³.

Adaletle uygun bir yargılamadan söz edebilmek için yargılama sırasında savunmaların tam ve korkusuz bir şekilde yapılmasının sağlanması çok önemlidir. Söylenmesi gereken bir şeyin ceza korkusu ile söylenmemesi; adaletin sağlanmasına engel olacaktır²⁸⁴. Savunma dokunulmazlığı, savunmanın etkili bir şekilde yapılmasını da sağladığı için maddi gerçeğin ortaya çıkmasına da hizmet eder²⁸⁵. Buna göre savunma dokunulmazlığını savunmaya hizmet eden ve savunma amacı ile yapılan bazı eylem ve işlemlerin hukuka uygun olması ve bu eylemlerin suç olmaması olarak tanımlayabiliriz²⁸⁶.

Savunma hakkının temel haklardan biri olduğu kabul edilmektedir²⁸⁷. Savunma dokunulmazlığı ise bir hukuka uygunluk nedenidir²⁸⁸. Savunma hakkı ve dokunulmazlığı anayasal bir haktır.

²⁸¹ Yargıtay 12. Ceza Dairesi, 31.03.2014 tarih, E. 2013/12382 K. 2014/7894 sayılı kararı, (Son Erişim Tarihi :14.3.2019).

²⁸² Bkz. AİHM, 12.11.2007 tarih, 1914/02 Esas sayılı Dupuis ve Diğerleri/ Fransa Kararı, aktaran, Abdulkadir Perkel, "İfade Özgürlüğünün Sınırlandırma sebeplerinden Biri Olarak 'Yargı Organının Otorite ve Tarafsızlığının Korunması'", *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 18, S. 2, Ankara, 2014, s. 382.

²⁸³ Naim Karakaya, "Türk Ceza Hukukunda Savunma Dokunulmazlığı", *Hukuk ve Adalet Eleştirel Hukuk Dergisi*, Yıl. 1, S. 3, 2004, s. 276. Mehmet Asım İplikçioğlu, "soruşturma Aşamasında Savunma", 3. Yılında Yeni Ceza Adalet Sistemi, Bahri Öztürk (edt), İstanbul Kültür Üniversitesi, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2009, s. 421.

²⁸⁴ Muharrem Özen, "Savunma Dokunulmazlığı", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 3, 1992, s. 416.

²⁸⁵ İzzet Özgenç, Cumhuriyet Şahin, "İddia ve Savunma Hakkı", *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 5, S. 1-2, 2001, s. 97.

²⁸⁶ Karakaya, a.g.e., s. 276.

²⁸⁷ Koca, Hazırlık Soruşturmasında Sanığın Savunma Hakkı, s. 47.

²⁸⁸ Uğur Eriş, "Savunma Dokunulmazlığı, Zorunluluğu, Hukuksal Niteliği", *Ankara Barosu Dergisi*, C. 35, S. 4-6, 1978.

Savunma dokunulmazlığının hukuki esası ile savunmanın hukuki esası aynıdır. Savunma dokunmazlığı, savunanların savunmalarını özgür bir şekilde ceza endişesi duymadan yapabilmeleridir²⁸⁹. Savunma dokunulmazlığı veya savunma hakkı olarak isimlendirebilecek bu hak, hakkın kullanılması hukuka uygunluk nedeninin bir görünümüdür²⁹⁰. Şüpheli ve sanık gibi müdafiler de bu haktan yararlanabilirler. Fakat savunma hakkı yargı mercileri önünde savunma yapma hakkı tanımaktadır. Yani yargı mercileri önünde yapılan savunmalar bu hukuka uygunluk nedeninden yararlanabilecektir²⁹¹.

a) Suç Tipi Bakımında Değerlendirme

İnceleme konusu suçun şüpheli veya müdafin de işlemesi mümkündür. Fakat dikkat edilmesi gereken husus, bu kişilerin inceleme konusu suçun ihlaline sebep verecek bir davranışta bulduklarında somut olayda bu kişilerin fiillerinin savunma hakkının içinde olup olmadığının değerlendirilmesidir. Eğer bu kişilerin eylemi savunma hakkının içinde değerlendirilirse, hukuka aykırılık unsuru gerçekleşmeyeceğinden bu kişiler için söz konusu suç oluşmayacaktır. Mesela şüpheli veya müdafî bir soruşturma işleminin içeriğini kamuoyu ile paylaşırsa savunma hakkından söz edilemeyecektir. Çünkü bu hak kişilere savunma faaliyetinin yargı mercileri önünde etkin bir biçimde yapılabilmesi için tanınan bir haktır²⁹².

Şüpheli ya da müdafî savunma hakkı içinde kalacak şekilde yargı mercileri önünde itham edilen suç ile ilgili ithamdan kurtulabilmek için soruşturmanın işlemlerinin içeriğini açıklaması durumunda, inceleme konusu suç diğer unsurları gerçekleşse bile hukuka aykırılık unsuru olmadığı için suç oluşmayacaktır. Söz konusu açıklama başka bir yargılama sırasında yapılsa bile bu durum geçerlidir²⁹³. Yani bir kişinin bir soruşturma

²⁸⁹ Karakaya, a.g.e., s. 276.

²⁹⁰ Özgenç, Şahin, a.g.e., s. 119.

²⁹¹ Savunma hakkının kullanımının yargı mercilerine önünde olmasını zorunlu kılan Anayasanın ilgili hükmü hakkın kullanım alanını daralttığı gerekçesiyle doktrinde eleştirilmektedir. Bkz. Koca, a.g.e., s. 49.

²⁹² Nasıl ki bu husus 6352 sayılı Kanunun 92. maddesinin gerekçesinde açıkça belirlenmiştir. “Örneğin, soruşturma evresinde delillerin tespitine ilişkin işlemlerin içerikleri, savunma hakkının kullanılabilmesi için, şüpheliye ve müdafine karşı gizli tutulamaz; ancak, bunların masumiyet karinesini ya da özel hayatın veya haberleşmenin gizliliğini ihlal eder biçimde kamuya açıklanması, gizliliğin ihlali olarak değerlendirilmektedir”.

²⁹³ Alman Hukukunda da bu nitelikteki açıklamalar savunma hakkı kapsamında değerlendirilmektedir. Bkz. Adolf Schönke, Horst Schröder, Strafgesetzbuch Kommentar, 29. Baskı, C. H. Beck, 2014, s. 3164. Aktaran Ceber, *Soruşturmanın Gizliliğini İhlal Suçu*, s. 389.

işleminin içeriğini yargı mercileri önünde savunma faaliyeti içerisinde açıklarsa hukuka aykırılık unsuru oluşmadığından suç da oluşmayacaktır. Fakat şüpheli sanık ve müdafiler da dahil olmak üzere herhangi bir kişinin soruşturma işleminin içeriğini yargı mercileri önünde yapılan savunma dışında başka bir yerde açıklaması halinde, savunma hakkının varlığından söz edilemez. Aksi yöndeki görüşe göre müdafinin soruşturma dosyasındaki hukuksuzlukları ortaya koymak için soruşturma işlemlerinin içeriğini açıklaması savunma hakkı içinde değerlendirilmelidir. Çünkü hukuka aykırı bir soruşturma işleminin içeriğinin açıklanması bu suçun oluşmasına sebep olmaz. Mesela medyatik infazların yaşandığı ve masumiyet karinesinin ihlal edildiği soruşturmalarda müdafinin soruşturma işlemlerinin içeriğini açıklamasının yasaklanması hukuk devleti ilkesine aykırılık oluşturur²⁹⁴.

b) İlgilinin Rızası

Ceza hukuku açısından rıza kişinin kendi iradesiyle bir başkasının iradi davranışının örtüşüğünü açıklamasıdır²⁹⁵. Rıza göstermeyi bir hukuksal değer üzerinde tasarruf yetkisine sahip olan kişinin bu hukuksal değerinden hukuken geçerli olacak şekilde vazgeçmesi²⁹⁶ olarak da tarif edebiliriz²⁹⁷. Bu hukuka uygunluk nedeni TCK md. 26/2'de ilgilinin rızası şeklinde düzenlenerek mevzuata girmiştir. Bu hukuka uygunluk nedeninin uygulanabilmesi için işlenen fiilden etkilenen hakkın üzerinde kesin bir biçimde tasarruf edilebilecek bir hak olması gerekir. Aynı zamanda kişinin rızasını açıklaması gerekir²⁹⁸. Soruşturmanın gizliliğinin ihlal suçunun düzenlenmesiyle korunan hukuki değer soruşturmanın maddi gerçeğin tespitine imkan verecek biçimde yapılması ve suçlu sayılmama karinesinden yararlanma hakkı, haberleşmenin ve özel hayatın gizliliği gibi hakların korunması olduğu söylenebilir. Bu hukuki değerlere baktığımız zaman soruşturma işlemlerinin maddi gerçeğin tespitine imkan verecek şekilde icrasını sağlamak toplumun adalet düşüncesiyle ilgili olduğu için; toplumu ilgilendiren bir hukuksal değerdir.

²⁹⁴ Ekmekçi, a.g.e., s. 267.

²⁹⁵ Richard Kessler, Die Einwilligung des Verletzten in Ihrer Srafrechtlichen Bedeutung, Berlin, 1884, aktaran Meral Ekici Şahin, Ceza Hukuku'nda Rıza, 1. Baskı, İstanbul, Levha Yayınları, 2012, s. 5.

²⁹⁶ Heinz Zıpf, Einwilligung und Risikoubernahme im Srafrecht, Neuwied und Bellin, 1970, s. 23. Aktaran Ekici Şahin, a.g.e., s. 5.

²⁹⁷ Ekici Şahin, a.g.e., s. 5vd.

²⁹⁸ Özge Sırma, Yeni Türk Ceza Kanunu'nda İlgilinin Rızası, 3. Yılında Yeni Ceza Adaleti sistemi, Bahri Öztürk (edt), İstanbul Kültür Üniversitesi, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2009, s. 185.

Yani kişinin üzerinde mutlak surette tasarrufta bulunabileceği hukuksal değerlerden biri değildir. Bu nedenlerle yukarıda açıkladığımız belirlemelere göre bu suç tipiyle korunan tüm hukuki değerler kişinin üzerinde mutlak surette tasarruf edebileceği haklardan olmadığı için ilgilinin rızası hukuka uygunluk nedeninin bu suçta uygulanamayacağına kanaat getirmekteyiz. Zaten 6352 sayılı kanun ile yapılan değişiklikte kişilerin ifadelerinin içeriklerinin; rızaları olsa da açıklanamayacağı ve ilgilinin rızasının bu suç için bir hukuka uygunluk nedeni olmayacağı açıkça belirtilmiştir²⁹⁹.

c) Görevin Yerine Getirilmesi

TCK'nın 24. maddesinin 1. fıkrasında “*Kanunun hükmünü yerine getiren kimseye ceza verilmez*” denilerek bir kişinin kanunun verdiği yetkiyi kullanması bir hukuka uygunluk nedeni olarak düzenlenmiştir. “Kanun” deyiminden kastedilen bütün “yazılı hukuk kuralları”dır. Başka bir deyişle “hukuk normu” olarak anlamak gerekir.

Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü'nün yayınladığı soruşturmanın gizliliği ve basın sözcülüğü genelgesinin bir yazılı hukuk kuralı olarak göz önünde tutulması gerekir. Yani bir Cumhuriyet savcısı bu genelgedeki kurallara göre açıklama yapmış ise, bu açıklama soruşturmanın gizliliğini ihlal etse de açıklamanın hukuka uygun olduğunu kabul etmek gerekir³⁰⁰.

TCK m. 285/2'de düzenlenen suç ile korunan hukuki değer kişinin üzerinde mutlak şekilde tasarruf edebileceği haklardan olmadığından, Türk Ceza Kanunu'nda hukuka uygunluk nedenlerinden biri olan *ilgilinin rızası* hukuka uygunluk nedeninin bu suç için uygulanması mümkün değildir. *Haber verme hakkının* ise bu suç için uygulanması mümkündür³⁰¹.

Soruşturmanın taraflarına karşı gizli tutulması gereken bir kararın ya da işlemin haber konusu yapılmasını hukuka uygun hale getiren şey, haber verme hakkının varlık sebebi olan kamu yararadır. Fakat soruşturmanın taraflarına karşı gizliliğin ihlali suçunun

²⁹⁹ “Bu bakımdan, soruşturma sürecinde kişilerin şüpheli veya tanık sıfatıyla alınan ifadelerinin içerikleri hakkında, rızaları olsa bile, iddianame düzenlenip Kamu davası açılmaya kadar kamuya açıklama yapılmayacaktır.” Bkz. 6352 sayılı Kanununun 92. maddesinin madde gerekçesi. (https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/Kanunlar_sd.durumu?kanun_no=6352) (01.03.2019)

³⁰⁰ Fischer, a.g.e., s. 2528.

³⁰¹ Ceber, *Soruşturmanın Gizliliğini İhlal Suçu*, s. 391.

koruduğu hukuki değerin sahibi toplum olduğu için; bu suçun varlığı da kamu yararına dayanmaktadır. Kamu yararının hem basının haber verme hakkını hem de toplumun devletten suçluların cezalandırılmasını talep etme hakkını birlikte koruması mümkün olmadığından birine üstünlük tanınacaktır.

Soruşturmanın taraflarına karşı gizliliğin ihlali suçu için göz önünde bulundurulması gereken başka bir hukuka uygunluk nedeni savunma hakkıdır. Bu savunma hakkını özellikle mdafı için değerlendirmek gerekir. şüphelinin ve müdafinin soruşturmanın tarafı olan şüphelinin bilmemesi gereken bir karar ya da işlemi öğrenip şüpheliye haber vermesi halinde, eylemi savunma hakkı kapsamında kalmaz. Çünkü bir davranışın savunma hakkı kapsamında olması için yargı mercileri önünde savunma yapma amacıyla gerçekleştirilmesi gerekir³⁰².

IV. KUSUR

Kusurluluk dar anlamda tipikliğe dâhil olmayan, ancak geniş anlamda tipiklik içinde değerlendirilmesi gereken bir kavramdır. Dar anlamda tipiklik ve hukuka aykırılık gerçekleşir ise bir haksızlık ortaya çıkar. Bu durum fail ile ilgili olmayıp fiil ile ilgilidir. Geniş anlamda tipikliğin unsuru olan kusurluluk fail ile ilgili olup failin tipik haksızlıktan sorumlu tutulup tutulmayacağını belirlemek için varlığı aranan bir durumdur³⁰³. Bundan dolayı kusur yargısı fiil hakkında değil, fail hakkında yapılır³⁰⁴. Ama fail hakkında kusur yargısının yapılabilmesi için tipik bir haksızlığın gerçekleşmesi gerekir³⁰⁵. Fakat objektif cezalandırılabilme şartları kusurluluk değerlendirmesinde dikkate alınmazlar³⁰⁶.

Failin tipik haksızlıktan sorumlu tutulabilmesi için öncelikle kusur yeteneğine sahip olması gerekmektedir. Kusur yeteneğinin unsurları algılama yeteneği ve irade yeteneđidir³⁰⁷. Yani bir kişinin gerçekleştirdiği tipik haksızlıktan sorumlu olabilmesi için

³⁰² Ceber, *Soruşturmanın Gizliliğini İhlal Suçu*, s. 392.

³⁰³ Adem Sözüer, “Hukuki Hata”, *Yargıtay Dergisi*, C. 21, S. 4, 1995, s. 468. Akbulut, a.g.e., s. 171.

³⁰⁴ Ayvaz Cebre, “Zorunluk Hali”, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, Yıl. 3, C. 1, S. 8, 2012, s. 239.

³⁰⁵ Mahmut Koca, İlhan zlmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 8. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2015, s. 78.

³⁰⁶ Hans Kudlich, “Kusur İlkesi Işığında Obektif Cezalandırılabilme şartı İçeren Suçlar”, eviren. İlker Tepe, Serkan Meraklı, Mustafa Oğlakoğlu, *Ceza Hukuku Dergisi*, S. 18, 2012, s. 283.

³⁰⁷ İzzet zgen, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 9. Baskı, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2013, s. 369; Berrin Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 5. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2018, s. 467.

irade ve algılama yeteneğine sahip olması gerekmektedir. Failin sorumlu olabilmesi için gereken diğer bir husus da kusurluluğu azaltan veya kaldıran bir sebebin bulunup bulunmadığının tespit edilmesidir.

Dikkat edilmesi gereken düzenleme TCK'nın 30. maddesinde düzenlenen hata halleridir³⁰⁸. Hata maddi veya normatif dünyaya ilişkin bir şeyin değerlendirilmesidir. Hata halleri kural üzerinde ve fiil üzerinde olmak üzere iki türdür³⁰⁹.

İnceleme konusu suçta bir kişi hakkında doğrudan haksızlık yanılığının uygulanabilmesi için kişinin kaçınılmaz olarak hataya düşmesi gerekmektedir³¹⁰. Bu hatanın kaçınılmaz olarak kabul edilmesi için kişinin hataya düşmekte taksir düzeyinde bile bir hatası olmamalıdır³¹¹. Kişi bakımından hataya düşmesini kaçınılmaz kılan şey herkes bakımından geçerli objektif bir neden olabileceği gibi, sübjektif bir neden de olabilir. Yani failin soruşturma işleminin içeriğini alenen açıklamanın suç olacağı konusunda kaçınılmaz bir hataya düşmesi gerekmektedir.

Üzerinde durulması gereken asıl nokta, failin haksızlığı gerçekleştirdiği anda bir hataya düşmeyip olayda hukuka uygunluk nedeninin varlığı fikriyle hareket etmiş olmasıdır. Somut olayda savunma hakkı veya basın haber verme hakkı bu suça ilişkin özel nitelikte kabul edilebilecek iki hukuka uygunluk nedenidir. Failin haksız fiilindeki bu iki hukuka uygunluk nedenine ilişkin yapılacak çalışmada; ilk olarak failin düştüğü hatanın dolaylı haksızlık yanılığı kapsamında kabul edilip edilemeyeceği incelenmelidir. Bu incelemede kusurluluk bakımından değerlendirme yapılarak failin bu hataya düşmesinin kaçınılmaz olduğunun tespiti halinde faile ceza verilmemesi gerekecektir. İkinci olarak da failin hukuka uygunluk nedeninde maddi koşulların oluştuğu konusunda hataya düştüğü tespit edilirse bu hatanın failin kastını ortadan kaldıracığı kabul edildiğinden suçun manevi unsuru oluşmayacaktır. Sonuç olarak da hukuka uygunluk nedeninde sınırın kast olmadan aşılması failin yeni duruma yönelik kastını ortadan

³⁰⁸ Mahmut Koca, "Ceza Hukukunda Hata", 3. Yılında Yeni Ceza Adalet Sistemi, Bahri Öztürk (edt), İstanbul Kültür Üniversitesi, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2009, s. 81vd.

³⁰⁹ Devrim Güngör, *Ceza Hukukunda Fiil Üzerinde Hata*, 1. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınevi, 2007, s. 23.

³¹⁰ Bahri Öztürk, Mustafa Ruhan Erdem, *Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku*, 9. Baskı, Ankara, 2006, s. 363.

³¹¹ Güngör, a.g.e., s. 159.

kaldıracağından suç tipi oluşmayacaktır³¹². Ceza kanununda bu suçun taksirli hali de düzenlenmediğinden fail bu fiili nedeniyle cezalandırılmayacaktır³¹³.

V. SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜM ŞEKİLLERİ

A. TEŞEBBÜS

TCK'da teşebbüs, “kişi, işlemeyi kastettiği bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayıp da elinde olmayan nedenlerle tamamlayamaz ise teşebbüsten dolayı sorumlu tutulur” şeklinde düzenlenmiştir. Kanuna göre teşebbüsün unsurları failin suç işleme kastının olması, icra hareketlerine başlaması, elverişli hareketleri gerçekleştirmesi, failin elinde olmayan nedenlerle icra hareketlerini tamamlayamaması veya neticeyi gerçekleştirememesi olarak ifade edilir³¹⁴.

Failin ne zaman icra hareketlerine başladığı ve ne zaman hazırlık hareketlerini geride bıraktığı çözümü zor ve tartışmalı bir konudur³¹⁵.

Kanunda düzenlenen suçlardan dolayı faile ceza verilebilmesi için suçun unsurlarının tamamlanması gerekir. Ancak teşebbüs halinde fail suçu tamamlamak isteğiyle icraya başlamakta fakat elinde olmayan nedenlerden dolayı suçu tamamlayamamaktadır. Soyaslan'a göre; “teşebbüs kurumu failin unsurları itibariyle tamamlanmış olan bir suçtan cezalandırılmasını öngördüğü için cezalandırma alanını genişletici bir mahiyet taşımaktadır”³¹⁶. Teşebbüsün genel olarak iki unsuru vardır. Birincisi subjektif niteliktedir ve suçu tamamlamaya yönelik kasttır. İkincisi ise objektif unsur olup suçun icrasına başlanmış fakat tamamlanmamış olmasıdır³¹⁷. İnceleme konusu suç tipini sırf hareket suçu olarak değerlendirmekte³¹⁸. Bu yüzden TCK md. 285/1-a'da belirtilen hakların ihlalini bir netice olarak görmemekteyiz .

³¹² Merve Nur Yılmaz, *Türk Ceza Kanunu'nda Düzenlenen Gizliliğin İhlali Suçları*, Ankara, Adalet Yayınevi, 2019, s. 150.

³¹³ Koca, “Ceza Hukukunda Hata”, s. 84.

³¹⁴ Artuk, Gökçen, Yenidünya, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 586; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s.461; Koca, Üzülmöz, a.g.e., s. 398.

³¹⁵ Önder Tozman, *Suçta Teşebbüs*, 1. Baskı, Ankara, Adalet Yayınları, 2015, s. 119.

³¹⁶ Yüksel Bat, “Suç Teşebbüs ve Yargıtay Uygulaması”, *Legal Hukuk Dergisi*, C. 13, S. 151, 2015, s. 156.

³¹⁷ Adem Sözüer, *Suçta Teşebbüs*, İstanbul, Kazancı Hukuk Yayınları No. 134, s.157. Hafizoğulları, Özen, a.g.e., s. 309.

³¹⁸ Okuyucu Ergün, a.g.e., s. 268.

Suç tipi hakkındaki tespitlere göre bu suça teşebbüs mümkündür. Teşebbüsün hükmünün uygulanabilmesi için suçun icrasına başlanmış fakat tamamlanmamış olması gerekir. Suçun tamamlanmaması iki şekilde olabilir. Birincisi suç tanımında unsur olarak belirlenen netice gerçekleşmez. İkincisi ise suçun tanımındaki fiilin elverişli hareketlerle icrasına başlanmasına rağmen tamamlanmamasıdır. İnceleme konusu suçun kanuni tanımında netice unsuruna yer verilmemiş ancak icra hareketlerinin bölünmesi mümkündür. Mesela soruşturmanın içeriğine ilişkin bilgilerin açıklanması amacıyla üçüncü bir kişiye ulaştırılmasına rağmen üçüncü kişinin bu bilgiyi açıklamaması durumunda kişinin eylemi teşebbüs aşamasında kalmaktadır.

Basılmış eserler yoluyla işlenen suçlar bakımından düzenlenen yayım şartı bu suçlar bakımından teşebbüs hükümlerinin uygulanmaması için yapılan bir istisnai düzenlemedir.

Basın özgürlüğü ilişkin düzenleme basın kanunu madde 3'te düzenlenmiştir. Kanun'un amacında basın özgürlüğü ve sansür yasağına vurgu yapılmıştır. Yayım şartı da Anayasada düzenlemiş olup sansür yasağının bir sonucudur. Basılmış eserler yoluyla işlenen suçlarda teşebbüs hükümlerinin uygulanması henüz yayımlayan ve taslak halindeki çalışmaların soruşturma tehdidi altında kalmasına yol açacağından sansür yasağını ihlal edebilecek bir durumdur. Basın Kanunu md. 11/1'e göre, basılmış eserler yoluyla işlenmiş bir suçun varlığı ancak yayım şartının gerçekleşmesi ile mümkündür. Bundan dolayı henüz yayımlanmamış bir eser için inceleme konusu suçun oluşumuna sebebiyet veremez çünkü suçun maddi unsurları oluşmamıştır³¹⁹.

Soruşturmanın gizliliğini ihlal suçu bakımından tehlikeyi meydana getirmeye elverişli ve uygun icra hareketleri kısımlara ayrılabiliriyorsa teşebbüs hükümleri uygulama

³¹⁹ Nitekim henüz yayımlanmamış bir basılmış eserin başka bir suçun oluşumuna sebebiyet verebileceğini ve bu suçtan sorumluluğun varlığını kabul eden 5680 sayılı Kanunun (mülga) 3. maddesinin üçüncü fıkrasındaki "Fiilin ayrıca suç teşkil etmesi hali müstesna olmak üzere, basın suçu neşir ile vücut bulur." ifadesi 5187 sayılı Kanunun 11. maddesinin birinci fıkrasında bulunmamaktadır. Kanaatimizce kanun koyucu bu tercihi de görüşümüzü desteklemektedir. Kanun koyucu Anayasada düzenleme altına alınan sansür yasağına aykırılık bakımından tartışma yaratabilecek bu ifadeyi bilerek 5187 sayılı Kanunda düzenleme altına almamıştır. Dolayısıyla Kanun koyucunun basılmış eserler yoluyla işlenen bir suçun ancak yayım ile oluşabileceğini henüz yayımlanmamış bir eserin hiçbir şekilde suç unsuru olarak kabul edilmeyeceği fikrini kabul ettiğini söylemek mümkündür. Nitekim 5187 sayılı Kanunun gerekçesini göz önünde tuttuğumuzda kanun koyucunun bu tercihi, söz konusu Kanunu Anayasada düzenleme altına alınan sansür yasağına uygun bir şekilde düzenlemek istemesinden kaynaklanmaktadır.

alanı bulabilir³²⁰. Gizliliğin ihlal ile adil yargılanma hakkı veya masumiyet karinesi etkilendiği sürece mağdur olaydan haberdar olmasa kendisine ait görüntüleri görmese de suç oluşur³²¹.

TCK m. 285/2 açısından teşebbüs; Bir görüşe göre bu suç sırf hareket suçudur ve irca hareketlerinin bölünebildiği durumlarda sırf hareket suçlarına teşebbüs mümkündür³²². Aynı zamanda bu suç bir soyut tehlike suçudur ve tipik hareketin gerçekleşmesiyle suç tamamlanır. Suçun tamamlanması için bir neticenin gerçekleşmesi gerekmez³²³.

Bu suç tipine teşebbüsün mümkün olduğu düşünülmektedir. Teşebbüs hükümlerinin uygulanabilmesi için elverişli hareketlerle kasıtlı bir suçun icrasına başlanmış, fakat tamamlanmamış olması gerekir. Örneğin, bu gibi karar ve işlemlerin gizliliğinin ihlali için bunların birer nüshasının bir diskete kaydedilerek başka kişilerle paylaşmak üzere alınmasına karşın, bu disketin bir internet sitesinde yayın için bilgisayara takıldığı anda virüs girmesi sonucu bozulması, suçun teşebbüs aşamasında kaldığı anlamına gelecektir^{324,325}.

B. İŞTİRAK

Kanunda düzenlenen suç tipleri genellikle bir kişinin tek başına işleyebileceği şekilde düzenlenmiştir³²⁶. Suçun işlenebilmesi için bir kişinin yeterli olduğu suçlara tek faillik ya da bireysel suçlar denmektedir³²⁷. Kanuni tanıma göre suçun işlenebilmesi için birden fazla kişinin katılımı zorunlu ise çok faili suç veya zorunlu iştirak söz konusu olur³²⁸.

³²⁰ Sahir Erman, Çetin Özek, *Kamunun Selametine Karşı İşlenen Suçlar*, İstanbul, 1995. S. 162. Aktaran. Daragenli, a.g.e., s. 74.

³²¹ Artuk, Gökçen, *Yenidünya, Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 944.

³²² Okuyucu Ergün, a.g.e., s. 394.

³²³ Ceber, *Soruşturmanın Gizliliğini İhlal Suçu*, s. 294.

³²⁴ Ersan, a.g.e., s. 138.

³²⁵ Aksi görüş için bkz. Emekçi, a.g.e., s. 297.

³²⁶ İzzet Özgenç, *Suçta İştirakin Hukuki Esası ve Faillik*, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Hukuk Müşavirliği Yayın No. 2, İstanbul, 1996, s. 19.

³²⁷ Vesile Sonay Evik, *Suçta İştirakte Yardım Edenin Ceza Sorumluluğu*, 2. Baskı, Oniki Levah Yayınları, 2011, s. 5.

³²⁸ Türkan Yalçın Sancar, *Çok Faili Suçlar*, 1. Baskı, Ankara, Seçkin Yayınevi, 1998, s. 29.

Suçta iştiraktan bahsedilebilmek için bazı şartların gerçekleşmesi gerekir. Öncelikle birden çok kişinin katıldığı ve aralarında nedensel bağlantı bulunan birden çok hareket yapılmalıdır³²⁹. Aynı zamanda birden çok kişinin suça katılma iradesi ile hareket etmesi gerekmektedir³³⁰. Aynı zamanda suça katılanların sorumlu olabilmesi için failin kasten ve hukuka aykırı bir fiilin icrasına başlamış olması gerekir³³¹. Bu koşul bağıllık kuralı olarak adlandırılmaktadır³³².

Basın kanunu'nun 11. maddesinde maddede sayılan eser sahibi dışındaki kişilerin, eser sahibinin işlemiş olduğu eylem nedeniyle iştirak ile ilgili koşullar olmasa da cezalandırılmaları öngörülmektedir³³³. Basın suçlarına özgü basamaklı sorumluluk sistemi düzenlenmiştir. Bu sisteme göre esas olan eser sahibinin cezalandırılması olmakla birlikte eser sahibi bulunmadığı zamanlarda basamaklar halinde sorumluluk başkasına eklenmektedir³³⁴. Bu sistemde ikinci basamakta yer alan kişi asıl fail olan eser sahibi ile iştirak hükümlerine göre cezalandırılmamakta, eser sahibinin sorumluluğuna gidilememesi halinde cezalandırılmaktadır. Basın Kanunu'nun 11. maddesine göre eser sahibi olmayan kişilerin sorumluluğu iştirak hükümlerine göre çözülememektedir. Çünkü kanundaki düzenlemede de belirtildiği gibi, kişinin bu suçtan sorumlu olabilmesi için iştirake ilişkin koşullar aranmamaktadır. Eser sahibi herhangi bir şekilde cezalandırılmazsa bu kişilerin cezalandırılacağı belirtilmiştir. Bu düzenlemenin yapılmasındaki asıl amaç bir kişinin bu suçtan sorumlu olması gerekliliğidir.

TCK'nın genel hükümleri ile basın kanunundaki düzenlemeler arasında uyumsuzluk çıkarsa TCK'nın genel hükümleri uygulanacaktır. Basın kanunu'nun 11. maddesinde belirtilen eser sahibinin yerine başkalarının sorumlu olacağını öngören düzenlenmenin uygulanması artık mümkün değildir. Çünkü basın kanunu'nun 11. maddesi ile TCK'nın genel hükümleri kısmındaki iştirake ilişkin kurallar birbiriyle çatışmaktadır.

Basılmış eserler yoluyla işlenen suçların özgü suç olup olmaması iştirak hükümlerinin uygulanması için önemlidir. Ancak belli bir sığata ve niteliğe sahip kişiler

³²⁹ Devrim Aydın, *Türk Ceza Hukukunda İştirak*, 1. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınevi, 2009, s. 97.

³³⁰ Özbek, Kanbur, Doğan, Bacaksız, Tepe, a.g.e., s. 563; Akbulut, a.g.e., s. 584; Artuk, Gökçen, Yenidünya, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 632.

³³¹ Özbek, Kanbur, Doğan, Bacaksız, Tepe, a.g.e., s. 564; Artuk, Gökçen, Yenidünya, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 655; Hafizoğulları, Özen, a.g.e., 332.

³³² Berrin Akbulut, "Bağıllık Kuralı", *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 14, S. 1, 2010, s. 179.

³³³ Adem Sözüer, *Basın Suçlarında ceza Sorumluluğu*, Alfa Basım Yayım Dağıtım, 1969, s. 129.

³³⁴ Kayıhan İçel, *Kitle İletişim Hukuku*, 10. Baskı, İstanbul, Beta Yayınevi, 2013, s. 272.

tarafından işlenebilen suçlara özgü suç denir³³⁵. Basılmış eserler yoluyla işlenen suçlar süreli veya süresiz yayının içeriğini oluşturan yazıyı veya haberi yazan, çeviren ya da resmi ve karikatürü yapan kişiler tarafından işlenebileceği için bu suç özgü suç olarak kabul edilmektedir. Bu suçun işlenişine iştirak eden diğer kişiler ancak azmettiren veya yardım eden olarak sorumlu tutulur³³⁶. Eser sahibi dışındaki kişilerin doğrudan fail, dolaylı fail ve müşterek fail olarak suçtan sorumlu olmaları mümkün değildir³³⁷. Eser sahibi dışındaki kişilerin basılmış eserler yoluyla işlenen suçlar bakımından sorumluluğu bağlılık kuralını bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır³³⁸. Bağlılık kuralı fiil üstünde hakimiyet kurmadığı için fail olmayan kişilerin ve özel faillik niteliğini taşımadığı için fail olmayan kişilerin sorumluluğunu belirleyen bir kuraldır³³⁹. Bağlılık kuralı bir sonucu olarak özel faillik niteliği taşımayan kişiler söz konusu fiile iştirak etmeleri durumunda eylemlerin niteliğine göre ya azmettiren ya da yardım eden olarak söz konusu suçtan sorumlu olacaklardır.

İnceleme konusu suç ile ilgili iştirakin doğru uygulanması için failin ve şerikin iyi bir şekilde tespit edilmesi gerekir³⁴⁰. Suçun failinin belirlenebilmesi için fiili hakimiyet teorisini uygulamaktayız³⁴¹. Buna göre işlenen fiil üzerinde fiili hakimiyet kuran ve suçun işlenişinde sunduğu katkıyla suçun oluşumunda büyük etkisi olan kişiler suçun faili olarak kabul edilmelidir. Soruşturmanın içeriğini açıklayan kişiye soruşturmanın içeriklerini ulaştıran kişinin suçun işlenişindeki katkısı çok önemlidir. Bu nedenle bu bilgileri paylaşan kişiler iştirake ilişkin diğer koşullar da gerçekleşirse bu suçtan müşterek fail olarak sorumlu olmalıdır. Ama verdiğimiz örnekte bilgileri paylaşan kişinin müşterek fail olarak sorumlu olabilmesi için iştirak iradesinin bulunması gerekmektedir. Yani bir kişinin iştirak hükümlerine göre sorumlu olabilmesi için iştirak iradesinin varlığı şarttır³⁴².

Soruşturmanın gizliliğini ihlal suçunun basılmış eser yoluyla işlenmesi halinde eser sahibi fail olarak sorumlu tutulacaktır. Eser sahibine üçüncü kişilerin bilgi vermesi veya

³³⁵ Özbek, Kanbur, Doğan, Bacaksız, Tepe, a.g.e., s. 583; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 319; Artuk, Gökçen, Yenidünya, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 296.

³³⁶ Centel, Zafer, Çamut, a.g.e., s. 497; Nevzat Toroslu, *Ceza Hukuku: Genel Kısım*, Ankara, 2008, s. 301.

³³⁷ Akbulut, “Bağlılık Kuralı”, s. 185.

³³⁸ Akbulut, “Bağlılık Kuralı”, s. 176.

³³⁹ Akbulut, “Bağlılık Kuralı”, s. 190.

³⁴⁰ Hakan Hakeri, “Yeni Türk Ceza Kanunu'nda İştirak”, *Ceza Hukuku Dergisi*, Yıl. 1, S. 1, 2006, s. 93.

³⁴¹ Koca, Üzülmüş, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 426.

³⁴² Faruk Erem, *Suçta İştirak*, s. 74.

üçünce kişilerin bir şekilde eser sahibinin fiiline iştirak etmesi halinde o kişilerin de iştirak hükümlerine göre suçtan sorumluluğu olacaktır. Fakat basılmış eserler yoluyla işlenen suçlar özgü olarak kabul edilmesi gerektiğinden üçüncü kişiler bu suçtan dolayı ancak azmettiren veya yardım eden olarak sorumlu olurlar³⁴³. İnternet yoluyla işlenen suçlarda içerik sağlayıcının başkasının fiilinden sorumlu olabilmesi için iştirake ilişkin koşullar gerçekleşmelidir³⁴⁴. Bu kişinin suçtan sorumlu tutulabilmesi için iştirake ilişkin koşulların gerçekleşmesi yetmeyip, içerik sağlayıcının bağlantı kurduğu içeriği bildiği ve kullanıcının bu içeriğe ulaşmasını amaçladığının belli olması gerekir³⁴⁵. Soruşturma işleminin içeriği hakkında bilgi ve belgeyi içerik sağlayıcısına ulaştıran kişinin sorumlu olması için bu kişinin içerik sağlayıcı ile birlikte suç işleme iradesinin varlığı gerekir. Soruşturmanın gizliliğini ihlal suçunun içerik sağlayıcının internet ortamında kullanıma sunduğu bir içerikle işlenmesi durumunda özgü suç olarak bu suçun faili ancak içerik sağlayıcı olabilecektir³⁴⁶. Bu yüzden onun fiiline iştirak eden kişiler yardım eden ya da azmettiren olarak sorumlu olacaktır. Aksi görüşe göre içerik sağlayıcıya bu bilgi veren kişinin suç bakımından sorumlu tutulması gerekecektir³⁴⁷.

Soruşturmanın gizliliğini ihlal suçunun radyo ve televizyon yoluyla işlenmesi durumunda yayından doğan sorumluluk yayını yöneten veya programı yapan ile birlikte sorumlu müdüre aittir. Ancak şirketi idare ve temsil eden yetkili kişiler sorumlu müdürün incelemesinden geçmeden veya rızasına aykırı bir yayına karar verirler ise, bu durumda sorumluluk yayına karar veren söz konusu kişilerde olur³⁴⁸. Soruşturma işlemine ilişkin içerik radyo veya televizyon yoluyla açıklanarak bu suç işlenirse söz konusu kişiler suçun faili olarak sorumlu olur. Bu durumda bu kişilerin fiiline katkısı olan diğer kişiler ancak azmettiren veya yardım eden olarak sorumlu olurlar. Bir radyo veya televizyon

³⁴³ Ekmekçi, a.g.e., s. 300.

³⁴⁴ Berrin Akbulut, “Ceza Hukukunda Suçun İşlendiği Yer”, 3. Yılında Yeni Ceza Adaleti Sistemi, Bahri Öztürk (edt), İstanbul Üniversitesi, Ankara, Seçkin Yayınevi, s. 157.

³⁴⁵ Demirbaş, a.g.e., s. 393.

³⁴⁶ Nitekim bir gazetenin sorumlu müdür hakkında soruşturmanın gizliliğini ihlal ve diğer suçlar nedeniyle açılan davada yerel mahkeme sanığın 5651 sayılı kanunun 4. maddesi uyarınca söz konusu internet sitesinin içerik sağlayıcısı olmaması nedeniyle gazetenin internet sitesinde yapılan yayından sorumlu tutulmayacağı gerekçesiyle beraatine karar vermiştir. Yargıtay ise yaptığı temyiz incelemesinde yerel mahkemenin kararını yerinde görerek onamıştır. Yargıtay 9. Ceza Dairesi, 25.03.2013 tarih, E. 2012/4049 K. 2013/4549 sayılı kararı, (Son Erişim Tarihi :25.03.2019).

³⁴⁷ İlker Tepe, *Modern Ceza Hukuku Anlayışında İnternet Suçluluğu ve Türk Ceza Hukukundaki Yansımaları*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Antaya, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, 2009, s. 181.

³⁴⁸ Demirbaş, a.g.e., s. 390.

programına katılan kişi canlı yayın sırasında soruşturmanın gizliliğini ihlal edecek bir açıklama yaparsa bu kişilerin suçtan sorumlu olup olmadığını 6112 sayılı Radyo ve Televizyon Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun'un 46. maddesine göre belirleriz³⁴⁹. Programa katılan bir kişinin inceleme konusu suçun yayını yöneten, programı yöneten veya sorumlu müdürün bilgisi ve iştirak iradesi olmadan canlı yayında işlenmesi halinde failin 46. maddeye göre belirlenmesi gerekir. Bu durumda sorumluluk soruşturmanın gizliliğini ihlal eden kişiye aittir³⁵⁰.

Sorumluluk sistemi süreli ve süresiz yayınlar bakımından ayrılarak üç basamaklı bir sorumluluk sistemi kurulmuştur³⁵¹ Soruşturmanın gizliliği ihlal edilirken aleniyet, süreli veya süresiz yayın yoluyla gerçekleştirildiğinde, suçun bu unsuru basın mensupları tarafından oluşturulmaktadır. İlk aşamada eserin fikir içeriğinin sahibi yani eser sahibi suçtan fail olarak sorumlu olur³⁵².

TCK m. 285/2 açısından iştirak; Soruşturmanın tarafı olmayanlara karşı gizliliğin ihlali suçunu incelerken iştirak konusunda yapılan açıklamalar bu suç tipi için de geçerlidir. Bu suç içinde kanunun genel hükümler kısmındaki iştirakle ilgili hükümler geçerlidir. Maddelerdeki koşulların bulunması halinde iştirakle ilgili hükümler uygulanacaktır.

İştirak hükümlerinin doğru bir şekilde uygulanabilmesi için failin ve şerikin iyi bir şekilde tespit edilmesi gerekir³⁵³. Kararlar ve bunların gereği olarak yapılan işlemleri faile bildiren herhangi bir kamu görevlisinin veya üçüncü bir kişinin sorumluluğunu iştirak hükümlerine göre belirlemek gerekir. Öncelikle bu kişi fail olarak kabul edilebilir mi,

³⁴⁹ 6112 sayılı Kanun 46. maddesine göre: “ (1) Yayından doğan sorumluluk yayını yöneten veya programı yapanla birlikte sorumlu müdüre aittir. Bu hüküm yayın kuruluşunun bu Kanundan doğan sorumluluklarını ortadan kaldırmaz.

(2) Ancak, şirketi idare ve temsile yetkili kişiler, sorumlu müdürün incelemesinden geçmeden veya rızası hilafına bir yayına karar vermişlerse, bu durumda sorumluluk yayına karar veren söz konusu kişilere geçer.

(3) Özel radyo ve televizyon kuruluşları, sunacakları yayın hizmetlerinin özellik ve önemini değerlendirerek bir veya birden çok sorumlu müdür görevlendirir. Sorumlu müdür veya müdürlerin;

a) Türk vatandaşı olmaları,

b) Ulusal ve bölgesel düzeyde faaliyette bulunan yayın kuruluşlarının sorumlu müdürlerinin yüksek öğrenim mezunu olmaları,

c) Yerleşim yerlerinin Türkiye’de bulunması,

ç) Kamu hizmetlerinden yasaklı olmamaları veya kısıtlı bulunmamaları, gerekir”.

³⁵⁰ Ekmekçi, a.g.e., s. 299.

³⁵¹ İçel, a.g.e., s. 288. Cevat Özel, *Türk Medya Hukuku*, İstanbul, Alfa Basım Yayın Dağıtım, 1999, s. 198.

³⁵² Ahmet Aslan, *Kitle İletişim Suçları*, Ankara, Adalet Yayınevi, 2017, s. 58.

³⁵³ Güngör, *suça iştirak*, s. 130.

edilemez mi bunu belirlemek gerekir. Çünkü bu kişi fail olarak kabul edilirse azmettiren ya da yardım eden sıfatıyla sorumluluğuna gidilemez.

Suçun failinin belirlenmesi için “*fiili hâkimiyet teorisi*” nin uygulanmasını doğru bulmaktayız³⁵⁴. Buna göre fiil üzerinde fiili hâkimiyet kuran kişiler suçun faili olarak kabul edilmelidir. Soruşturmayla ilgili bilgileri soruşturmanın taraflarına haber veren faile ulaştırılan kişinin suçtan müşterek fail olarak sorumlu tutulması gerekir. Mesela bir karar veya işlemi öğrenen bir kamu görevlisi, bu karar veya işlemi üçüncü kişiye ulaştırır; üçüncü kişi de bu bilgi soruşturmanın tarafı olan kişiye ulaştırırsa; her ikisi de TCK md. 285/2’deki suçtan müşterek fail olarak sorumlu tutulur³⁵⁵.

C. İÇTİMA

Kural olarak kaç fiil varsa o kadar suç vardır. Fakat suçların içtimasında, suçlar arasında bağlantı kurulur birden fazla fiil tek bir ihlali oluşturarak tek cezayı gerektirir. Bu durumda yalnızca bir norm uygulanabilir³⁵⁶.

Bir soruşturmanın gizliliği, aynı soruşturma için alınan tek bir kararın ya da gerçekleştirilen tek bir işlemin açıklanması suretiyle ihlal edilebileceği gibi, aynı soruşturma için birden fazla karar ya da işlemin açıklanması suretiyle de ihlal edilebilir. Birden fazla karar ya da işlem ile ilgili açıklama aynı zamanda yapılıyorsa tek bir suç oluşur. Farklı zamanlarda aynı suç işleme kararı altında yapılıyorsa zincirleme suç gerçekleşir³⁵⁷. Aynı suç işleme kararına bağlı olarak farklı zamanlarda farklı soruşturmaların gizliliğini ihlal eden açıklamalarda bulunulması durumunda da zincirleme suç hükmü uygulanabilir. Farklı soruşturmalara ilişkin gizliliğin tek bir fiil ile ihlal edilmesi durumunda zincirleme suç hükümleri uygulanabilir³⁵⁸. Ancak aksi görüşte olanlar da vardır.

İnceleme konusu suç tipi bir bileşik suç değildir. Çünkü bir ceza hukuku normunun düzenlediği suç tipinin bir başka ceza hukuku normunun düzenlediği suç tipinin unsuru

³⁵⁴ Ceber, *Soruşturmanın Gizliliğini İhlal Suçu*, s. 291.

³⁵⁵ Ceber, *Soruşturmanın Gizliliğini İhlal Suçu*, s. 397.

³⁵⁶ Hakeri, a.g.e., s. 648.

³⁵⁷ Yaşar, Gökcan, Artuç, a.g.e., s. 8422.

³⁵⁸ Ekmekçi, a.g.e., s. 302.

veya ağırlaştırıcı sebebi olarak öngörülmesi halinde bileşik suç söz konusu olur. Bu yüzden soruşturmanın tarafı olmayana karşı gizliliğin ihlali suçu bileşik suç olarak kabul edilememektedir. Bileşik suçlarda tek fiil tek suç olduğundan suçların içtimandan söz etmek mümkün değildir³⁵⁹.

Tek bir fiille birden fazla normun ihlal edilmesi sonucu suçların fikri olarak toplanmasına fikri içtima denir³⁶⁰. Fikri içtima halinde her suç bağımsızlığını korur ancak fail sadece birinden sorumlu olur. fikri içtima, failin bir fiille farklı suçları veya aynı suçu birden fazla işlemesidir³⁶¹. Tek bir fiil ile ihlal edilen normların farklı suç tipleri olması haline farklı neviden fikri içtima denmektedir. Eğer tek bir fiil ile ihlal edilen normlar farklılık içermiyorsa aynı neviden fikri içtima olur³⁶². Fikri içtimadan söz edebilmek için tek bir fiilin olması, bu tek fiilin birden fazla suçun oluşmasına neden olması, suçların her birinin kovuşturma şartlarının gerçekleşmiş olması ve tümünün cezalandırılabilir olması gerekmektedir. Fikri içtimada suçlar bağımsızlıklarını yitirmezler sadece fikren birleşirler. Cezalandırılabilir olmayan bir suçun fikri içtimanın kapsamına girmesi mümkün değildir³⁶³.

TCK'nın 258. maddesinde³⁶⁴ düzenlenen göreve ilişkin sırrın açıklanması suçunun fikri içtima bakımından değerlendirmesini yapmak gerekir. Bir görüşe göre kamu görevlisinin soruşturmanı gizliliğini ihlal eden fiilinin, bu suç tipini de ihlal etmesi halinde özel norm - genel norm ilişkisi doğrultusunda soruşturmanın gizliliğini ihlal suçuna ilişkin hükümler uygulanmalıdır³⁶⁵. Aksi görüşe göre bu durum da fikri içtimanın varlığını kabul etmek gerekir. Yani en ağır cezayı gerektiren göreve ilişkin sırrın açıklanması suçunun hükümleri uygulanmalıdır³⁶⁶. Bize göre bu iki suç tipinin tek fiil ile ihlal edilmesi halinde yapılması gereken şey; TCK md. 44'teki farklı neviden fikri içtima

³⁵⁹ Koca, Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 520. Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 619.

³⁶⁰ Kayıhan İçel, "Fikir İçtima Üzerine Bir İnceleme". *İÜHFM*, C. 30, S. 1-2, İstanbul, 1964, s. 172.

³⁶¹ Özbek, Kanbur, Doğan, Bacaksız, Tepe, a.g.e., s. 602. Koca, Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 500. Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 661. Artuk, Gökçen, Yenidünya, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 686.

³⁶² Mahmut Koca, "Fikri İçtima", *Ceza Hukuku Dergisi*, Yıl. 2, S. 4, 2007, s. 197.

³⁶³ Koca, "Fikri İçtima", s. 218.

³⁶⁴ "Görevi nedeniyle kendisine verilen veya aynı nedenle bilgi edindiği ve gizli kalması gereken belgeleri, kararları ve emirleri ve diğer tebliğatı açıklayan veya ne suretle olursa olsun başkalarının bilgi edinmesini kolaylaştıran kamu görevlisine, bir yıldan dört yıla kadar hapis cezası verilir."

³⁶⁵ Ersan, a.g.e., s. 140.

³⁶⁶ Meran, *AİHM Kararları ile İçtihatlı -Açıklamalı Basın Yoluyla ve Genel Olarak Hakaret-İftira Suçtan Kaynaklanan Malvarlığını Açıklama ve Soruşturmanın Gizliliğini İhlal suçları*, s. 449.

hükümlerine göre sorumlu olacaktır. Göreve ilişkin sırrın açıklanması suçu sadece kamu görevlileri tarafından işlenebilen özgü bir suçtur. İnceleme konusu suç tipi özgü bir suç tipi olmadığından herkes tarafından işlenmesi mümkündür. Bu yüzden soruşturmanın gizliliğini ihlal suçunu göreve ilişkin sırrın açıklanması suçuna göre özel norm olarak kabul edilmesi mümkün değildir. Soruşturmanın gizliliğini ihlal suçu kamu görevlisi tarafından işlenmesi hali bir artırım nedeni olduğu için en ağır cezayı gerektiren suç soruşturmanın gizliliğini ihlal suçu olduğundan, kişinin soruşturmanın gizliliğini ihlal suçuna göre cezalandırılması gerekmektedir³⁶⁷.

Terörle mücadelede görev alan kamu görevlilerinin kimliklerini açıklamak veya yayınlamak suçtur. Soruşturma işleminin içeriğinin açıklanmasından dolayı soruşturmanın gizliliğinin ihlal edilmesi halinde yapılan açıklama aynı zamanda söz konusu suçların ihlal edilmesine sebep olursa fikri içtimayı uygulamak gerekecektir. Doktrindeki görüşe göre failin kamu görevlisi olmaması durumunda 285. maddede seçimlik ceza olarak adli para cezasının öngörülmesi nedeniyle failin 3713 sayılı Kanun'unun 6. maddesine göre cezalandırılması gerekecektir³⁶⁸. Fail kamu görevlisi ise, 5237 sayılı kanununun 258. maddesinde düzenlenen göreve ilişkin sırrın açıklanması suçuna göre cezalandırılması gerekmektedir.

Aynı neviden fikri içtima hükümlerinin uygulanabilmesi için aynı suçun birden fazla kişiye karşı tek bir fiil ile işlenmesi gerekir. Aynı neviden fikri içtimada suçun mağdurunun farklı olması gerekmektedir. Buna göre inceleme konusu suç tipinin mağdurunu belirlemek gerekecektir. Bu suçun mağduru öncelikle somut olayda hakkı ihlal edilen kimsedir. Birden fazla kişinin maddede sayılan hakları ihlal edildiğinde aynı neviden fikri içtima hükümlerini uygulamak gerekecektir. Suçun mağdurunun toplumu oluşturan herkes olduğu durumlarda somut bir mağdur olmadığı için aynı neviden fikri içtima hükümleri uygulanamaz.

³⁶⁷ Ekmekçi, a.g.e., s. 303.

³⁶⁸ Ekmekçi, a.g.e., s. 303.

Zincirleme suç³⁶⁹ bir suç işleme kararın icrası kapsamında değişik zamanlarda bir kişiye karşı aynı suçun birden fazla kez işlenmesidir³⁷⁰. Mağduru belli bir kişi olmayan suçlarda da zincirleme suç uygulanabilir³⁷¹.

Farklı zamanlarda işlenen suçların mağduru belli ve farklı bir kişi ise bu suçlar arasında zincirleme suç hükümleri uygulayamayacağından gerçek içtima hükümlerini uygulamak gerekecektir. Farklı tarihlerde işlenen soruşturmanın gizliliğini ihlal suçunun mağduru belli bir kişi olmadığı takdirde diğer koşullar da bulunuyorsa zincirleme suç hükümleri uygulanabilir. Tek bir açıklama ile birden çok kişinin (a) bendinde sayılan hakları ihlal edilirse aynı neviden fikri içtima hükümlerinin uygulanması gerekir. Yapılan açıklama ile bir kişinin (a) bendinde sayılan birden fazla hakkı ihlal edilirse tek suç oluşacaktır. Bu suçun farklı zamanlarda (a) bendinde sayılan herhangi bir hakkın ihlaline yol açmadan işlenmesi halinde mağdur toplumu oluşturan herkes olacağından gerekli şartların bulunması durumunda zincirleme suç hükümleri uygulanabilir.

Zincirleme suç hükümlerinin uygulanma şartlarından olan aynı suç kavramından çıkarılması gereken sonuç zincirleme suç hükümlerinin uygulanabilmesi için suç tiplerinin aynı maddede düzenlenmesinin yeterli olmamasıdır³⁷². Bu yüzden herhangi iki suç tipi arasında zincirleme suçun uygulanabilmesi için her iki suçun aynı suç olarak kabul edilebilmesi gerekir. Doktrinde aynı suçun anlamının belirlenmesiyle ilgili bir çok yaklaşım olmakla birlikte³⁷³ aynı suç kavramı ile kastedilen anlam; zincirleme suç olarak kabul edilecek her iki suç tipinin karakteristik özellikler yönünden genel olarak birbirinin aynısı olmasıdır. İki suç arasında korunan hukuki değer, suçun madde ve manevi unsurları yönünden genel olarak aynı olmasıdır³⁷⁴. TCK'nın 285. maddenin 2. ve 3. fıkrasında düzenlenen suç tipleri inceleme konusu suç tipiyle aynı suç değildir. Maddenin 4. fıkrasına baktığımız zaman maddenin ilk üç fıkrasında düzenlenen suç tipleri kast

³⁶⁹ Kayıhan İçel, *İçtima*, İstanbul, Semet Matbaası, 1972, s. 87.

³⁷⁰ Türkan Yalçın Sancar, *Müteselsil Suç*, Ankara, Seçkin Yayınevi, 1995, s. 19.

³⁷¹ Zeki Hafizoğulları, "Mağduru Belli Bir Kişi Olmayan Suçlar", 2007, (www.baskent.edu.tr/zekih/ogrenci/makale.htm) (Son Erişim Tarihi :29.3.2019).

³⁷² Mustafa Artuç, "Zincirleme Suçu", *Tarazi Hukuk Dergisi*, S. 28, 2008, s. 56.

³⁷³ Mustafa Özen, *Suçların İçtimaı*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, 2008, s. 209.

³⁷⁴ Koca, Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 495. Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 652.

edilerek yukarıdaki fıkralarda tanımlanan suçlar ifadesi kullanılmaktadır³⁷⁵. Yani kanunda bu suçların aynı suç olmadığı belirtilmektedir³⁷⁶. TCK'nın 285. maddesinin 2. ve 3. fıkralarında düzenlenen suçlar ile korunmak istenen hukuki değer yalnız adli menfaatler olup karma nitelik taşımamaktadır. Ancak inceleme konusu suç tipinde korunan hukuki değer yalnızca adli menfaatler olmayıp karma nitelik taşımaktadır. Maddenin 2. ve 3. fıkrasında düzenlenen suçun mağduru toplumu oluşturan herkes olsa da, somut olayda işlenen fiillerden biri bir kişinin mağdur olmasına sebep olmuş ise bu suç bakımından zincirleme suç hükümleri uygulanamaz ve gerçek içtima hükümlerini uygulamak gerekir³⁷⁷. İnceleme konusu suç tipinin ihlal edilmesi sonucu oluşan suç ile maddenin 2. ve 3. fıkrasının ihlali sonucu oluşan bir suçun aynı suç olarak kabul edilmesinin mümkün olmaması var mağdurlarının farklı olması nedeniyle zincirleme suç hükümlerinin uygulanamayacağını görmekteyiz. TCK'nın 285. maddesinin 5. fıkrasında düzenlenen suç tipini kanunun 43. maddesinde belirttiği şekilde inceleme konusu suç tipinin nitelikli hali olarak kabul etmek mümkün değildir. Çünkü inceleme konusu suç tipinin fiil unsuru; soruşturmada yapılan işlemin içeriğinin açıklanması iken, 5. fıkrada düzenlenen suç tipinin fiil unsuru kişilerin görüntülerinin yayınlanmasıdır. Aynı zamanda iki suç arasında suçun konu unsuru yönünden farklılık bulunmaktadır. Bu nedenlerle iki suç tipinin mağduru aynı kişi olabilse de söz konusu suçların aynı suç olmamasından dolayı zincirleme suç hükümleri uygulanamaz.

Kamusal görevlerin düzenli, etkili, dürüst bir şekilde yerine getirilmesiyle ilgili devlete ait menfaatleri koruma altına alan görevi kötüye kullanma suçu TCK madde 257'de belirtildiği gibi kanunda ayrıca suç olarak düzenlenen haller dışında uygulanabileceğinden tali norm niteliğindedir³⁷⁸. Suçun kamu görevlilerince işlendiği hallerde, görevin kötüye kullanılması suçu, tali norm olarak geriye çekileceği ve aslı norm olan gizliliğin ihlali suçu uygulanacağı ifade edilmiştir³⁷⁹. Söz konusu suç aynı konuyu düzenlememekle birlikte, gizliliğin ihlali suçu bakımından öngörülen ceza daha ağır olduğu için görevi kötüye kullanma suçu geriye çekilir ve aslı norm olarak kabul edilen

³⁷⁵ Madde metni şu şekildedir. “yukarıdaki fıkralarda tanımlanan suçların kamu görevlisi tarafından görevinin sağladığı kolaylıktan yararlanarak işlenmesi halinde, ceza yarısına kadar artırılır”.

³⁷⁶ Ünver, *Adliye Karşı Suçlar*, s. 423. Ekmekçi, a.g.e., s. 259.

³⁷⁷ Koca, Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 784.

³⁷⁸ İlhan Üzülmöz, “Görevi Kötüye Kullanma Suçu (TCK m.257)”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, CiltXVI, Sayı1, 2012, s. 193.

³⁷⁹ Ersan, Aykut, “Gizliliğin İhlali Suçu (TCK m.285)”, *Ceza Hukuku Dergisi*, Sayı22, 2013, s. 141.

madde 285 uygulanır. TCK madde 285/1-a hükmündeki düzenlemede yer verilen haberleşmenin gizliliğini ya da özel hayatın gizliliğini ihlal etmek deyiminden yola çıkarak öğretide suçun bileşik suç olduğu ifade edilmiştir. Haberleşmenin gizliliğini ihlal suçu veya özel hayatın gizliliğini ihlal suçunun fiil unsuru soruşturmanın gizliliğini ihlal suçunun unsuru olarak belirtilmiştir³⁸⁰. TCK madde 42’de bileşik suç, biri diğerinin unsurunu veya ağırlaştırıcı nedeninin oluşturması sebebiyle tek fiil sayılan suç olarak ifade edilmiş bu tür suçlarda içtima hükümlerinin uygulanmayacağı düzenlenmiştir.

Kişiler arasındaki haberleşme içeriğini ifşa etmek suçu ile gizliliğin ihlali suçu arasında özel norm – genel norm ilişkisi bulunur ve özel norm olan TCK madde 285 uygulanır³⁸¹. Bir diğer bir görüşe göre, aleniyet unsuruna yer verilen TCK 285/1 değil TCK madde 285/2 hükmü haberleşme içeriğini ifşa suçuna göre özel norm niteliğindedir³⁸². Kendisiyle yapılan haberleşmelerin içeriğini diğer tarafın rızası olmadan ifşa etmek suçu bakımından gizliliğin ihlali suçu her durumda özel norm vasfındadır³⁸³. İfşa eyleminin konusu soruşturma aşamasında hakkında gizlilik kararı alınmayan haberleşme içeriklerinin söz konusu olduğu durumlarda TCK madde 132/2 hükmü uygulanırken³⁸⁴, soruşturma konusu içerikleri haberleşmenin tarafı failin alenen ifşa edilmesi halinde TCK 285. madde uygulanır³⁸⁵.

Fail tek bir fiil ile hem soruşturmanın gizliliğini ihlal edip hem de kişisel verileri hukuka aykırı olarak vermiş ya da yaymış olabilir. Çünkü soruşturma dosyası genellikle kişisel verileri içerir³⁸⁶. Bu durumda da özel norm genel norm ilişkisi olmadığından fail daha ağır ceza gerektiren verileri hukuka aykırı olarak verme ya da ele geçirme suçundan sorumlu olur.

Konutta ya da iş yerinde arama yapılması için verilen Cumhuriyet savcısının emri veya hakim tarafından verilen karar icra edilmeden önce ilgili kişiler bundan haberdar edilirse TCK md. 285 değil, TCK md. 281’de düzenlenmiş olan suç delillerini yok etme,

³⁸⁰ Ekmekçi, a.g.e., s. 305.

³⁸¹ Mahmut Koca , İlhan Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 9. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2016, s. 478

³⁸² Fatih Birtek, *Haberleşmenin Gizliliğini İhlal Suçları(TCK m. 132)*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2012 , s. 350.

³⁸³ Birtek, *Haberleşmenin Gizliliğini İhlal Suçları* , s. 393.

³⁸⁴ Birtek, *Haberleşmenin Gizliliğini İhlal Suçları* , s. 350.

³⁸⁵ Birtek, *Haberleşmenin Gizliliğini İhlal Suçları*, s. 393.

³⁸⁶ A. Caner Yenidünya , Zafer İçer, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2016, s. 243.

gizleme veya değiştirme suçu ya da TCK md. 283'te düzenlenmiş olan suçluyu kayırma suçu oluřur³⁸⁷. Suç delillerini gizlemek, silmek, yok etmek, bozmak veya değiştirmek, suçun seçimlik hareketleri olarak belirtilmiştir. Bu fiillerin gerçeğin ortaya çıkmasını engellemek amacıyla işlenmesi arandığı için suç bu özel kast ile işlenebilir³⁸⁸. Bu yüzden soruşturmada alınan arama gibi kararların ifşa edilmesi her durumda suç delillerini yok etme suçu kapsamında değerlendirilemez. Yargı yanıtma, ilgili kişinin ceza almasını, kendisini cezadan kurtulmasını sağlamak gibi amaçlarla işlendiğinde suç oluřmaz³⁸⁹. Gerçeğin ortaya çıkmasını engellemek amacıyla, suça konu karar ve işlemlerin ilgisine bildirilerek seçimlik hareketlerden birinin oluşması yoluyla delillere ulaşılmasının engellenmesi müşterek faillik olarak kabul edilebilir. Çünkü bildirme eylemi gerçeğleştirilmeden suçun işlenmesi mümkün deęildir³⁹⁰. Failin gerçeğin ortaya çıkmasını istediği belirlenirse her iki suç da oluşabilir. Tek fiil ile işlenen bu suçlar bakımından fikri içtima kurallarını uygulamak gerekir. TCK md. 283'de sadece özel kast ile işlenebilen bir suçtur. Suç işleyen bir kişiye araştırma, yakalanma, tutuklanma, infazdan kurtulması sağlama amaçları bu suçun özel kastıdır. Bu yüzden söz konusu karar ya da işlemin ilgisine ancak bu amaçlardan biri ile bildirmesi TCK madde 283'teki suçu oluşturur. Bu durumda da fikri içtima kuralları uygulanır.

Fail tek fiil ile soruşturma işlemleri sırasındaki ses ve görüntüleri yetkisiz olarak nakil edebileceği gibi soruşturmanın tarafı olanlara karşı gizli kalması gereken karar veya işlemlerin gizliliğini ihlal edebilir. Bu da hem TCK md 286'a göre ses ve görüntülerin kayda alınması suçuna hem de soruşturmanın gizliliğini ihlal suçuna vücut verir. Bu durumda fikri içtima hükümleri uygulanır³⁹¹.

Soruşturma işlemlerinin içeriğine ilişkin hususlar aynı zamanda devletin güvenliği iç veya dış siyasi yararları için gizli kalması gereken bilgi ise TCK md 329'da düzenlenen

³⁸⁷ İzzet Özgeç, "Soruşturma İşlemlerinin Gizliliğini İhlal ve Adil Yargılanmayı Etkilemeye Teşebbüs Suçları", Atatürk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza Hukukunun Güncel Sorunları Kolokiyumu, Erzurum, 2010, s. 151.

³⁸⁸ Mustafa Artuç, *Pratik Türk Ceza Kanunu*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2018, s.1359.

³⁸⁹ Ünver, *Adliye Karşı suçlar*, s. 367.

³⁹⁰ Korgan Asliye Ceza Mahkemesi, E. 2010/249, K. 2014/35. Hüküm yalnızca vekalet ücreti ile sınırlı olarak temyiz kanun yolunda incelenmiştir. Y. 16, CD, E 2016/1942, K. 2016/3865.

³⁹¹ Ekmekçi, a.g.e., s. 304. Ersan, a.g.e., s. 139.

devletin güvenliğine ve siyasal yararlarına ilişkin bilgileri açıklama³⁹² suçu oluşabilir. Bu bilgiler siyasal ya da askeri casusluk maksadıyla açıklandığında TCK md. 330'da düzenlenen gizli kalması gereken bilgileri açıklama suçu oluşur.

Soruşturmanın işlemlerinin içeriğinin yetkili makamların kanuna göre açıklamasını yasakladığı bilgilerden olması durumunda TCK md. 336'da düzenlenen yasaklanan bilgileri açıklama suçu eğer siyasal ya da askeri casusluk amacıyla açıklanması halinde ise TCK 337'de düzenlenen yasaklanan bilgileri siyasal veya askeri casusluk maksadıyla açıklama suçu oluşabilir. Devletin gizli kalması gereken bilgileri hukuka aykırı bir yolla soruşturmanın gizliliğini ihlal edilmesiyle ele geçirilmiş ise burada bir suç işlenmesi için diğer bir suçun işlenmesi zorunlu olduğu için³⁹³ her iki suçtan da sorumluluk doğar.

TCK m. 285/2 açısından içtima; Soruşturmanın tarafı olmayanlara karşı gizliliğin ihlal suçunu incelerken içtima ile ilgili yapılan açıklamalar bu suç içinde geçerlidir³⁹⁴.

1. Fikri İçtima

Bir görüşe göre soruşturmanın gizliliğini ihlal suçunun faili kamu görevlisi ise bu fiil aynı zamanda 5237 sayılı Kanun'un 258. maddesindeki suç ihlal ediyorsa; özel norm -genel norm ilişkisine göre soruşturmanın gizliliğini ihlal suçu ile ilgili hükümler uygulanmalıdır³⁹⁵. Aksi görüşe göre bu durumda fikri içtima hükümleri uygulanır yani en ağır cezayı gerektiren göreve ilişkin sırrın açıklanması suçu hükümlerinin uygulanması gerekir³⁹⁶.

5237 sayılı TCK'nın 286. maddesine göre bir soruşturma sırasındaki ses veya görüntüyü yetkisiz olarak kaydeden veya nakleden kişinin eylemi soruşturmanın taraflarına karşı gizliliğin ihlali suçunu oluşturabilir. Bu durumda fikri içtima hükümleri uygulanmalıdır.

³⁹² Öğretide bunun yerine daha açık ve net bir düzenlemeye yer verilebileceği ifade edilmiştir. “*Ulusal savunmaya ve istihbarat faaliyetlerine ilişkin bilgiler*”. Zeki Hafızoğulları, Özgür Küçüktaşdemir, “Devlet Sırlarına Karşı Suçlar ve Casusluk”, *Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2015, C. 1, S. 2, s. 139.

³⁹³ Hafızoğulları, Küçüktaşdemir, a.g.e., s. 145.

³⁹⁴ Ceber, *Soruşturmanın Gizliliğini İhlal Suçu*, s. 397.

³⁹⁵ Ersan, a.g.e., s. 140.

³⁹⁶ Necati Meran, *AİHM Kararları ile İçtihatlı -Açıklamalı Basın Yoluyla ve Genel Olarak Hakaret-İftira Suçtan Kaynaklanan Malvarlığını Açıklama ve Soruşturmanın Gizliliğini İhlal suçları*, 2. Baskı, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2013, s. 449.

2. Zincirleme Suç

İnceleme konusu suçun mağdurunu belirlemek için iki şekilde değerlendirme yapabiliriz. Birincisine göre bu suç adliye aleyhine işlenen bir suç olduğu için bu suç toplum aleyhine işlenen suçlar içinde değerlendirilmelidir. Diğer toplum aleyhine işlenen suçlar gibi bu suçun da mağduru devlettir³⁹⁷. İkincisine göre suçun mağduru sadece gerçek kişiler olabilir ve bu suçun mağduru toplumu oluşturan herkeştir³⁹⁸.

Bu suçun mağduru toplumu oluşturan herkes olduğu için bu suç için zincirleme suç hükümleri uygulanabilir. Aynı zamanda mağdurun belirlenmesi için savunulan bütün görüşlere göre bu suç için zincirleme suç hükümleri uygulanabilir³⁹⁹.

a. Aynı Maddede Düzenlenen Diğer Suç Tipleri Bakımından Değerlendirme

TCK 285. maddenin birinci ve üçüncü fıkrasında düzenlenen suç tipleri için konuşursak her iki suçunda TCK 285/2'deki suç ile aynı suç olmadığı görülecektir⁴⁰⁰. Zaten korudukları hukuki değerler bakımından birinci ve ikinci fıkralar aynı değeri korumamaktadırlar. İkinci fıkradaki suçun konusu soruşturma aşamasındaki karar veya işlemlerdir. Ama üçüncü fıkradaki suçun konusu kovuşturma aşamasındaki açıklama ve görüntülerdir. Bu yüzden inceleme konusu suç tipi maddenin birinci ve üçüncü fıkrasındaki suçlarla aynı suç olarak kabul edilememektedir.

İnceleme konusu suçun fiil unsuru soruşturma aşamasında alınan karar ve işlemlerin gizliliğinin ihlal edilmesiyken, beşinci fıkrada düzenlenen suçun fiil unsuru kişilerin görüntülerinin yayınlanmasıdır. Her iki suç arasında suçun konusu bakımından farklılık bulunmaktadır. Bu yüzden bu suçların aynı suç olarak kabul edilemeyeceği ve zincirleme suç hükümlerinin uygulanamayacağını düşünmekteyiz⁴⁰¹.

³⁹⁷ Doğan Soyaslan, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 6. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınevi, 2014, s. 24.

³⁹⁸ Artuk, Gökçen, Yenidünya, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 313.

³⁹⁹ Ali Hacifazlıoğlu, *Teori ve Uygulamada Suçların İctimatı*, Ankara, Bilge Yayınevi, 2014, s. 862.

⁴⁰⁰ Ceber, *Soruşturmanın Gizliliğini İhlal Suçu*, s. 298.

⁴⁰¹ Dolayısıyla 5237 sayılı Kanunun 285. maddesinin madde gerekçesinde de bu suç tipinin diğer suçlardan bağımsız bir suç olarak tanımlandığı açıkça belirtilmiştir. bkz. İzzet Özgenç, *Türk Ceza Kanunu Gazi Şerhi*, Ankara, Adalet Bakanlığı Eğitim Dairesi Başkanlığı, 3. Baskı, 2006, s. 1055.

VI. YAPTIRIM

A. Ceza

Soruşturmanın gizliliğini ihlal suçunda yaptırım olarak bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası öngörülmüştür. Daha sonra değişiklik yapılarak adli para cezası seçimlik ceza olarak madde metnine konulmuştur (TCK m. 285/2)⁴⁰².

Hâkim bu suçta gerekçesini kararda açıklamak şartıyla seçimlik cezalardan birini tercih etmelidir. Hâkim hapis cezasını tercih ederse TCK'nın 50. maddesinin 2. fıkrasındaki düzenlemeden dolayı belirlediği hapis cezasını adli para cezasına çeviremeyecektir⁴⁰³. Ancak hapis cezasının 50. maddede belirtilen diğer seçenek yaptırımlara döndürülmesine bir engel yoktur. Tekerrür şartları varsa mahkeme adli para cezasını tercih edemez, hapis cezasına karar vermek zorundadır⁴⁰⁴.

Mahkeme iki yıl veya daha az süreli hapis cezasına karar verirse bu ceza ertelenebilir. Mahkeme iki yıl veya daha az süreli hapis cezasına veya adli para cezasına karar verirse hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verebilir⁴⁰⁵. Maddede belirlenen adli para cezası hapis cezasına seçimlik ceza olarak belirlendiği için cezanın alt sınırı 365 günden az, üst sınırı 1095 günden fazla olamaz⁴⁰⁶. Mahkemece adli para cezasının ertelenmesi mümkün değildir.

Hapis cezasının ertelenebilmesi için kişinin önceden kasıtlı bir suçtan dolayı üç aydan fazla hapis cezasına mahkûm edilmemiş olması, yargılama sırasında pişmanlık göstermesi ve mahkemede tekrar suç işlemeyeceğine dair bir kanaat uyandırması gerekir⁴⁰⁷.

⁴⁰² Doktrinde bir görüşe göre söz konusu suç tipinde öngörülen hapis cezasının alt ve üst sınır arasındaki farkın fazla olması ve seçimlik ceza olarak adli para cezasının bulunması orantılılık ilkesini zedeleyebilecek mahiyettedir. Bu görüşe göre söz konusu suç tipinde belirlenen hapis cezasının üst sınır başta Fransız Ceza Kanununun 434-7-2 maddesinde öngörülen suç tipi olmak üzere mukayeseli hukuktaki benzer nitelikteki suç tiplerine göre oldukça yüksektir. Bkz. Ekmekçi, s. 308.

⁴⁰³ Yargıtay 2. Ceza Dairesi, 14.11.2007 tarih, E. 2007 / 11923 K. 2007 / I 50 I 9 sayılı kararı, Mustafa Artuç, Tahir Hırslı, *Hüküm Kurma Esasları*, Ankara, Adalet Yayınevi, 2008, s. 209.

⁴⁰⁴ Yargıtay 2. Ceza Dairesi, 14.11. 2007 tarih, E. 2007/ 1747 K. 2007/ 6229 sayılı kararı,(Son Erişim Tarihi:04. 3.2019).

⁴⁰⁵ Ceber, *Soruşturmanın Gizliliğini İhlal Suçu*, s. 320.

⁴⁰⁶ Ekmekçi, a.g.e., s. 306.

⁴⁰⁷ Yılmaz, a.g.e., s. 205.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verildiği zaman hapis cezasının ertelenmesi ve seçenek yaptırımlara çevrilmesi söz konusu olamaz (CMK m. 231/7).

Suçun üst sınırı bir yıldan az olmadığı için soruşturmada kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilemez. 31.12.2011 tarihine kadar basın ve yayın yoluyla işlenen soruşturmanın gizliliğini ihlal suçlarında erteleme bakımından 6352 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesi⁴⁰⁸ uygulanır. Yani Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 171. maddesindeki şartlar aranmaksızın kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilebilir⁴⁰⁹.

6352 sayılı Kanunun geçici 1. maddesinin 2. fıkrasına göre hakkında kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı alınan kişi bu kararın alındığı tarihten itibaren üç yıl içinde geçici 1. maddenin 1. fıkrasının kapsamına giren bir suç işlemezse hakkında kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilir. Ancak üç yıl içinde geçici 1. maddenin 1.

⁴⁰⁸ GEÇİCİ 1. maddeye göre; "(1) 31/12/2011 tarihine kadar, basın ve yayın yoluyla ya da sair düşünce ve kanaat açıklama yöntemleriyle işlenmiş olup; temel şekli itibarıyla adli para cezasını ya da üst sınırı beş yıldan fazla olmayan hapis cezasını gerektiren bir suçtan dolayı;

a) Soruşturma evresinde, 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanun'unun 171 inci maddesindeki şartlar aranmaksızın kamu davasının açılmasının ertelenmesine,

b) Kovuşturma evresinde, kovuşturmanın ertelenmesine,

c) Kesinleşmiş olan mahkûmiyet hükmünün infazının ertelenmesine, karar verilir.

(2) Hakkında kamu davasının açılmasının veya kovuşturmanın ertelenmesi kararı verilen kişinin, erteleme kararının verildiği tarihten itibaren üç yıl içinde birinci fıkra kapsamına giren yeni bir suç işlememesi hâlinde, kovuşturmaya yer olmadığı veya düşme kararı verilir. Bu süre zarfında birinci fıkra kapsamına giren yeni bir suç işlenmesi hâlinde, bu suçtan dolayı kesinleşmiş hükümle cezaya mahkûm olduğu takdirde, ertelenen soruşturma veya kovuşturmaya devam olunur.

(3) Mahkûmiyet hükmünün infazı ertelenen kişi hakkında bu mahkûmiyete bağlı olarak herhangi bir hak yoksunluğu doğmaz. Ancak bu kişinin, erteleme kararının verildiği tarihten itibaren üç yıl içinde birinci fıkra kapsamına giren yeni bir suç işlemesi hâlinde, bu suçtan dolayı kesinleşmiş hükümle cezaya mahkûm olduğu takdirde, ertelenen mahkûmiyet hükmüne bağlı hukuki sonuçlar kişi üzerinde doğar ve ceza infaz olunur.

(4) Bu madde hükümlerine göre cezanın infazının ertelenmesi hâlinde erteleme süresince ceza zamanaşımı durur; kamu davasının açılmasının veya kovuşturmanın ertelenmesi hâlinde, erteleme süresince dava zamanaşımı ve dava süreleri durur.

(5) Birinci fıkra kapsamına giren suçlardan dolayı hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının verilmiş olması hâlinde dahi, bu madde hükümleri uygulanır.

(6) Birinci fıkra kapsamına giren suçlardan dolayı verilmiş mahkûmiyet hükmünün infazının tamamlanmış olması hâlinde bu mahkûmiyet hükmüne bağlı yasaklanmış hakların 25/5/2005 tarihli ve 5352 sayılı Adli Sicil Kanun'unun 13/A maddesindeki şartlar aranmaksızın geri verilmesine karar verilir.

(7) Bu madde hükümlerine göre verilen kamu davasının açılmasının, kovuşturmanın veya cezanın infazının ertelenmesi kararları adli sicilde bunlara mahsus bir sisteme kaydedilir. Bu kayıtlar, ancak bir soruşturma veya kovuşturmayla bağlantılı olarak Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından istenmesi hâlinde, bu maddede belirtilen amaç için kullanılabilir.

(8) Bu madde hükümlerine göre kamu davasının açılmasının, kovuşturmanın veya cezanın infazının ertelenmesi kararlarının verildiği hâllerde, bu suçlar 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanun'unun erteleme ve tekerrüre ilişkin hükümlerinin uygulanmasında göz önünde bulundurulmaz."

⁴⁰⁹ Yılmaz, a.g.e., s. 206.

fikrasının kapsamına giren bir suç işlese bu suçtan dolayı kesin hükümlerle cezaya mahkûm olursa erteleme kararı verilen soruşturmaya devam edilir. Üç yıl içinde yeni bir suç işlememesi halinde düşme kararı verilir. Ancak bu kişi belirtilen süre içinde 1. fıkra kapsamına giren yeni bir suç işlemesi halinde, bu suçtan dolayı kesinleşmiş hükümlerle cezaya mahkûm olursa erteleme kararı verilen kovuşturmaya devam edilir⁴¹⁰.

Kişi hakkında geçici 1. maddenin 1. fıkrasında belirtilen nitelikteki bir suçla ilişkin olarak kesinleşmiş bir mahkûmiyet kararı verilmiş olması halinde kesinleşmiş olan mahkûmiyet hükmünün infazının ertelenmesine kararı verilir. Erteleme kararından itibaren üç yıl içinde 1. fıkra kapsamına giren bir suç işlenirse, bu suçtan dolayı kesinleşmiş hükümlerle cezaya mahkûm olursa ertelenen mahkûmiyet hükmüne bağlı hukuki sonuçlar kişi üzerinde doğar ve ceza infaz edilir⁴¹¹.

Basın ve yayın yoluyla işlenen suçların bu kapsamda olması gerektiği belirtilmiştir. Basın ve yayın yoluyla işlenen soruşturmanın tarafı olmayanlara karşı gizliliğin ihlali suçlarında söz konusu madde hükümleri uygulanacaktır. Geçici 1. maddedeki ifade sadece basın kanununa göre basılmış eserler yoluyla işlenen suçlarla sınırlı değildir. Bütün yazılı, görsel, işitsel ve elektronik kitle iletişim araçlarıyla yapılan yayınlardan dolayı 31.12.2011 tarihine kadar işlemin soruşturmanın gizliliğini ihlal suçları geçici 1. maddenin kapsamına girmektedir.

Basın ve yayın yoluyla işlenmeyen soruşturmanın tarafı olmayanlara karşı gizliliğin ihlali suçlarını değerlendirirken bu suçların düşünce ve kanaat açıklama yöntemiyle işlenip işlenmediğine bakılacaktır. 31.12.2011 tarihinden önce işlenen bir fiilin düşünce ve kanaat açıklayarak işlendiği ve soruşturmanın gizliliğini ihlal suçuna sebep olduğu anlaşılırsa geçici 1. madde hükümleri uygulanacaktır. Bu konu ile ilgili Yargıtay kararlarına baktığımızda 31.12.2011 tarihinden önce işlenen soruşturmanın gizliliğini ihlal suçlarına ilişkin temyiz incelemesinde sanık hakkında yerel mahkemece yeniden değerlendirme yapmak gerektiğini söyleyerek bozma kararı vermiştir⁴¹². Basın yoluyla işlenen soruşturmanın gizliliğini ihlal suçuna yönelik bir temyiz incelemesinde de söz

⁴¹⁰ Ceber, *Soruşturmanın Gizliliğini İhlal Suçu*, s. 327.

⁴¹¹ Ceber, *Soruşturmanın Gizliliğini İhlal Suçu*, s. 329.

⁴¹² Yargıtay 9. Ceza Dairesi, 20.02.2014 tarih, E. 2013 / 11218 K. 2014 / 1986 sayılı kararı, (Son Erişim Tarihi :23.03.2019).

konusu madde hükümlerine göre değerlendirme yapmak gerektiğini belirtip bozma kararı vermiştir⁴¹³.

Hapis cezasına karar verilmesi ve cezanın ertelenmemesi halinde fail TCK md. 53/1 hükmünde yer verilen bazı hakları kullanmaktan yoksun kalır ve infaz sona erece kadar kullanamaz. Soruşturmanın gizliliğini ihlal suçlarında 53. maddenin birinci fıkrasında sayılan hak ve yetkilerin kötüye kullanılması söz konusu olabilir. Kamu görevlisi tarafından soruşturmanın gizliliğini ihlal suçları, kamu görevinin verdiği hak ve yetkinin kötüye kullanılması yoluyla işlenebilir. Ya da basın yoluyla işlenebilen soruşturmanın gizliliğini ihlal suçları medya kuruluşlarının sorumlu müdürleri tarafından, sahip oldukları hak ve yetkinin kötüye kullanılmasıyla işlenebilir. Yaptırım olarak verilen hapis cezasının yarısından bir katına kadar söz konusu hak ve yetkilerin kullanılması yasaklanabilir. Fakat hakim tarafından karar verilmedikçe, hak yoksunluğu dikkate alınmaz⁴¹⁴.

B. Güvenlik tedbiri

İnceleme konusu suç müsadere uygulanmasında farklılık göstermez⁴¹⁵. Yani şartlar varsa eşya ve kazanç müsadere uygulanabilir⁴¹⁶. Müsadere güvenlik tedbiri olduğu için müsadere konusu şeyin mülkiyeti devlete geçer⁴¹⁷. Ancak basın yoluyla işlenen suçlarda 1982 Anayasası'nın 30. maddesindeki düzenlemeden dolayı basın işletmesi olarak kurulan basımevi ve eklentileri ile basın araçları suç aleti olması sebebiyle müsadere edilmeyecektir. Tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbiri kanunun ayrıca belirttiği

⁴¹³ Yargıtay 9. Ceza Dairesi, 12.11.2013 tarih, E. 2013 / 3558 K. 2013 / 13970 sayılı kararı, (Son Erişim Tarihi :23.03.2019).

⁴¹⁴ Meran, *AIHM Kararları ile İçtihatlı -Açıklamalı Basın Yoluyla ve Genel Olarak Hakaret-İftira Suçtan Kaynaklanan Malvarlığını Açıklama ve Soruşturmanın Gizliliğini İhlal suçları*, s. 453.

⁴¹⁵ Caner Yenidünya, "Yeni Türk Ceza Kanununda Müsadere", 3. Yılında Yeni Ceza Adaleti Sistemi, Bahri Öztürk (edt), İstanbul Kültür Üniversitesi, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2009, s. 113.

⁴¹⁶ "Müsadere, kasıtlı bir suçun işlenmesinde kullanılan veya suçun işlenmesine tahsis edilen veya suçtan meydana gelen veya kamu güvenliği, kamu sağlığı veya genel ahlak açısından tehlikeli olması koşuluyla suçun işlenmesinde kullanılmak üzere hazırlanan veyahut üretimi, bulundurulması, kullanılması, taşınması, alım ve satımı suç oluşturan eşyanın mülkiyeti ile suçun işlenmesi ile elde edilen veya suçun konusunu oluşturan ya da suçun işlenmesi için sağlanan maddi menfaatler ile bunların değerlendirilmesi veya dönüştürülmesi sonucu ortaya çıkan ekonomik kazançların devlete geçirilmesini ifade etmektedir." Tanım ve müsadereye ilişkin bilgiler için bkz. Doğan Gedik, *5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu ve 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'na Göre Müsadere*, Ankara, Adalet Yayınevi, 2007, s. 8 vd.

⁴¹⁷ Zekeriyâ Yılmaz, "Müsadere Muhakemesi", *Ceza Hukuku Dergisi*, S. 40, 2009, s. 49.

durumlarda uygulanabileceğinden bu suçtan dolayı tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbiri uygulanamaz. Bu suç tipinde 58. maddedeki şartlar varsa tekerrür hükümleri uygulanabilir⁴¹⁸.

C. Zamanaşımı

Dava zamaşıımı sanık veya şüpheli ile devlet arasında suç işlenmesinden dolayı oluşan ve devlete cezalandırma yetkisi veren ilişkiyi bitirir. TCK'nın 66. maddesinin 1. fıkrasının (e) bendine göre, 5 yıldan fazla olmayan hapis veya adli para cezasını gerektiren suçlarda dava zamaşıımı 8 yıldır. İnceleme konusu suç tipinde 6352 sayılı kanun ile yapılan değişiklikten önceki halinde de sonraki halinde de dava zamaşıımı süresi 8 yıldır.

Dava zamaşıımı sürelerinin hesabında dikkat edilmesi gereken bir husus; failin kamu görevlisi olmasıdır. Fail kamu görevlisi ise fail hakkında soruşturma izni alınması gerekiyorsa TCK'nın 67. maddesine göre dava zamaşıımı durur. Bir başka husus ise 6352 sayılı kanunun geçici 1. maddesindeki düzenlemedir. 4. fıkrasındaki düzenlemeye göre kamu davasının açılmasının veya kovuşturmanın ertelenmesine karar verilirse dava zamaşıımı durur. Objektif cezalandırılabilme şartı içeren suçlarda da dava zamaşıımı suçun işlendiği tarihten başlar⁴¹⁹

TCK'nın 66. maddesinin 1. fıkrasının (e) bendine göre inceleme konusu suçta ceza zamaşıımı 8 yıldır. 6352 sayılı kanunun geçici 1. maddesinin 4. fıkrasına göre cezanın infazının ertelenmesine karar verilirse ceza zamaşıımı durur .

Dava zamaşıımının başlangıcı tamamlanmış suçlarda, suçun işlendiği gün olarak belirlenmiştir. Şekli suçlarda suç hareket ya da ihmalin gerçekleşmesiyle oluştuğundan, dava zamaşıımı hareket ya da ihmalin gerçekleştiği günden itibaren işlemeye başlar⁴²⁰. Soruşturmanın gizliliğinin ihlal edildiği gün bu suç için dava zamaşıımı başlar.

⁴¹⁸ İlhan Üzülmez, "Suçta Tekerrür", *Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 4. S. 1-2, 2000, s. 297.

⁴¹⁹ Mehmet Emin Artuk, Mehmet Emin Alşahin, "Objektif Cezalandırılabilme Şartları ve Zamaşıımı", Prof. Dr. Nur Centel'e armağan, s. 42.

⁴²⁰ Manzini, Vincenzo, *Trattato di diritto penale italiano*, V. III, Torino 1981, s. 538. Aktaran Fahri Gökçen Taner, *Ceza Hukukunda Zamaşıımı*, (Yüksek Lisans Tezi), Ankara, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Ceza Ve Ceza Usulü Hukuku Anabilim Dalı, 2007, 84.

Uygulamada zamanaşımı ertesi günden itibaren değil suçun işlendiği ilk gün göz önünde bulundurularak hesaplanmaktadır⁴²¹. Suçun işlendiği zaman tespit edilemezse, zamanaşımı konusunda ortaya çıkan şüphe hakkında şüpheden sanık yararlanır ilkesinin uygulanması gerekmektedir⁴²². Yani hakim, gidebildiği en somut zaman dilimine kadar giderek sanığın en lehine olacak zamanı dava zamanaşımının başlangıcı olarak kabul etmelidir⁴²³.

Ceza zamanaşımında suç için verilen hapis cezasının süresine göre belirlenir. Soruşturmanın ihlal suçlarında, kanunda 5 yıla kadar verilen mahkumiyetlerde ceza zamanaşımı süresi 10 yıldır. Birden fazla suçtan yargılama yapıldığında ve gerçek içtima söz konusu olduğunda, fiil sayısı kadar hüküm olduğundan; dava zamanaşımı her suç için ayrı ayrı hesaplanır⁴²⁴. Müsadere zamanaşımı süresi de, hükmün kesinleşmesinden itibaren TCK madde 70'de 20 yıl olarak düzenlenmiştir⁴²⁵.

VII. MUHAKEMEYE İLİŞKİN KURALLAR

A. Soruşturma ve Kovuşturma Usulü

İnceleme konusu suç tipi şikâyete tabi olmadığı için re'sen soruşturulacaktır. Bazı istisnalar dışında inceleme konusu suç tipi hakkında genel soruşturma ve kovuşturma usulleri uygulanacaktır. Mesela suçun faili kamu görevlisi, hâkim, savcı ve avukat olursa soruşturma ve kovuşturma usulü farklılık gösterecektir. Kişi kamu görevlisi, hâkim, savcı veya avukat olduğunda bu kişiler hakkında kendi özel kanunlarına göre soruşturma ve kovuşturma biçimi uygulanacaktır⁴²⁶.

CMK'nın 160. maddesine göre kanun tarafından kendilerine verilen veya kanun dairesinde kendilerinden istenen adliye ile ilgili görev ve işlemlerde kötüye kullanma ya da ihmali olan kamu görevlileri ve savcılarının istem ve emirlerini yapma sırasında kötüye

⁴²¹ Taner, a.g.e., s. 81.

⁴²² Fatih Birtek, *AİHM Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay Kararları Işığında Ceza Muhakemesinde Delil ve İspat*, Ankara, Adalet Yayınevi, 2015, s. 630.

⁴²³ Taner, a.g.e., s. 82.

⁴²⁴ Manzini, Vincenzo, *Trattato di diritto penale italiano*, V. III, Torino 1981, s. 591. Aktaran. Taner. a.g.e., s. 182.

⁴²⁵ Kitle iletişim suçlarına ilişkin AY m. 30'da suça konu eşyalara ilişkin müsadere yasağına bu noktada dikkat etmek gerekir.

⁴²⁶ Ceber, *Soruşturmanın Gizliliğini İhlal Suçu*, s. 322.

kullanan ve ihmali olan kolluk amir ve memurları hakkında savcılarca doğrudan uygulama yapılacaktır. Bu fıkrada vali, kaymakam ve en üst kolluk amiri istisna tutulmuştur.

En üst kolluk amiri emri veren savcının bulunduğu il veya ilçenin en üst dereceli amiridir⁴²⁷. Yargıtay'a göre ilçe emniyet müdürü⁴²⁸ ve ilçe jandarma komutanı⁴²⁹ en üst dereceli kolluk amiri olduğu için görevlerini kötüye kullanarak soruşturmanın işlemlerinin içeriğini açıklamaları halinde soruşturmada hakimler hakkında uygulanan soruşturma usulleri uygulanmalıdır.

B. Görev

Adli yargıda görevli mahkeme asliye ceza mahkemesidir. Fakat kişi hâkim ve savcı olursa görevli mahkeme farklılık göstermektedir⁴³⁰.

5187 sayılı Kanun'un 27. maddesine göre basılmış eserler yoluyla işlenen suçlardan ağır ceza mahkemesinin görevine girenler hariç olmak üzere asliye ceza mahkemesi görevlidir. Asliye ceza mahkemesinin birden fazla dairesi varsa bu davalar iki numaralı asliye ceza mahkemesinde görülür. Bu düzenleme emredici olduğu için yargı kararı veya idari tasarruf ile aksi uygulama yapmak mümkün değildir⁴³¹.

⁴²⁷ Cengiz Apaydın, “ Ceza Hukuku Sisteminde Savcı ve Kolluk Arasındaki İlişki”, Ceza Muhakemesi Hukukunda Güncel Sorunlar, Koç Üniversitesi Hukuk Fakültesi Araştırma Konferansları Serisi-1, Nur Centel (edt), İstanbul, On İki Levha Yayınevi, 2015, s. 73.

⁴²⁸ Yargıtay 8. Ceza Dairesi, 31.21.2007 tarih E. 2007/12440 K. 2007/9073 sayılı kararı, (Son Erişim Tarihi:12.03.2019).

⁴²⁹ Yargıtay 4. Ceza Dairesi, 25.06.2008 tarih, E. 2008/872 K. 2008/14514 sayılı kararı, (Son Erişim Tarihi:12.03.2019).

⁴³⁰ Muharrem Özen, Hâkimin Cezai Sorumluluğu, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2004, s. 255.

⁴³¹ Esra Alan, “ Basın Yoluyla Soruşturmanın Gizliliğini İhlali Suçunda Görev Sorunu”, *Fasikül*, S. 3, 2010, s. 7. Kanun yararına bozma talebiyle gelen bir dosaya ilişkin olarak Yargıtay 4. Ceza Dairesinin, vermiş olduğu bir konumuz açısından çok önemlidir. Basılmış eser yoluyla işlenen soruşturmanın gizliliğini ihlal suçuna ilişkin bir dava Bağcılar 2. Asliye Ceza Mahkemesinde görülmekteyken, Bağcılar adliyesinin Bakırköy adliyesi ile birleşmesi üzerine Bağcılar 2. Asliye Ceza Mahkemesinin işleri Bakırköy 16. Asliye Ceza Mahkemesine devredilmiştir. Bakırköy 16. Asliye Ceza Mahkemesi 5187 sayılı Kanun'un 27. maddesindeki düzenlemeyi gerekçe göstererek Bakırköy 2. Asliye Ceza Mahkemesinin görevli olduğunu belirtmek suretiyle görevsizlik kararı vermiştir. Bakırköy 2. Asliye Ceza Mahkemesi ise Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun kararını gerekçe göstererek Bakırköy 16. Asliye Ceza Mahkemesinin görevli olduğu gerekçesiyle karşı görevsizlik kararı vermiştir. Bakırköy 9. Ağır Ceza Mahkemesi Bakırköy 16. Asliye Ceza Mahkemesinin görevli olduğu gerekçesiyle Bakırköy 16. Asliye Ceza Mahkemesinin görevsizlik kararını kaldırmıştır. Söz konusu dosay bunun üzerine kanun yararına bozma talebiyle Yargıtay 4. Ceza Dairesine gönderilmiştir. Yargıtay 4. Ceza Dairesi Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun Kanun'un aksine bir karar almayacağını mahkemelerin görevinin kanunla belirtileceğini belirterek 5187

Basın Kanunu'nun ilgili hükümlerinden dolayı internet yoluyla işlenen soruşturmanın gizliliğini ihlal suçunda Basın Kanun'unun hükümleri uygulanamaz⁴³². Basın yoluyla işlenen soruşturmanın gizliliğini ihlal suçlarında görevli mahkeme genel kurallara göre belirlenir. Radyo ve televizyon yayınlarıyla bu suç işlendiğinde de görev konusunda özel bir düzenleme olmadığı için görevli mahkeme genel kurallara göre belirlenecektir.

C. Yetki

Yetkili mahkeme genel olarak suçun işlendiği yer mahkemesidir⁴³³. Soruşturmanın gizliliğini ihlal suçunun radyo veya televizyon yoluyla işlenmesi durumunda CMK md. 12'de sayılan yer mahkemeleri yetkilidir. Radyo ve televizyon yayını mağdurun yerleşim yerinde ve oturduğu yerde işitilmiş veya görülmüşse oradaki mahkemeler de yetkili olacaktır. Ancak suçun basılı eserle işlenmesine ilişkin CMK md. 12/3'e göre, eserin yayım merkezi olan yer mahkemesi yetkilidir. Fakat, aynı eserin birden çok yerde basılması durumunda suç, eserin yayım merkezi dışındaki basılan eserde meydana gelmiş ise, bu durumda eserin basıldığı yer mahkemesi de yetkilidir.

İnternet yoluyla işlenen suçlarda özel bir düzenleme olmadığı için yetkili mahkeme genel kurallara göre belirlenecektir⁴³⁴. İnternet yoluyla yapılan yayınlar basılmış eser, görsel ve işitsel yayın kabul edilemeyeceğinden Kanun'un 12. maddesinin uygulanması mümkün değildir. Aksi görüşe göre internet gazeteciliği şeklindeki yayınlar görsel ve işitsel yayınlar kapsamında olduğu için 12. maddenin 3. fıkrası bu yayınlar için de geçerlidir. Ama diğer internet yayınları yoluyla işlenen suçlarda 12. maddenin 5.

sayılı Basın kanununun 27. maddesi hükümlerine göre görevli mahkemenin Bakırköy 2. Asliye Ceza Mahkemesi olduğunu belirterek kanun yararına bozma talebini kabul etmiştir. Yargıtay 4. Ceza Dairesi, 16.07.2008 tarih E. 2008/7210 K. 2008/16565 sayılı kararı, (Son Erişim Tarihi:15.03.2019).

⁴³² Uğrul Katoğlu, "Basın Yoluyla Hakaret Kavramı ve Madde Yönünden Yetki Sorunu", Prof. Dr. Nur Centel'e Armağan, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, C. 19. S. 2, 2013, s. 736.

⁴³³ Mahmut Koca, "Türk Ceza Kanunu'nun Yer Bakımından Uygulanması", *Hukuk ve Adalet: Eleştirel Hukuk Dergisi*, Y. 2, S. 5, 2005, s. 27.

⁴³⁴ İnternet yoluyla işlenen suçlara ilişkin mukayeseli hukuktaki düzenlemeler de olduğu gibi Türk hukukundaki düzenlemelerde de başta yetki olmak üzere ceza muhakemesine ilişkin konularda eksiklikler bulunmaktadır. Ulrich Sieber, *İnternetteki Suçlar ve suçun İnternetteki Takibi*, Yener Ünver (edt.), Özyeğin Üniversitesi Alman Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2014, s. 21.

fikrasındaki düzenlemeden dolayı bu yayın mağdurun yerleşim yerinde işitilmiş veya görülmüş ise o yer mahkemesi de yetkilidir⁴³⁵.

D. Dava süreleri

Soruşturma ve kovuşturma yapılabilmesi şikâyet, izin, karar veya belli sürede dava açılması gibi bazı şartlara bağlanabilir⁴³⁶. Muhakeme şartlarından birisi de hak düşürücü sürelerdir. 5187 sayılı kanunda da basılmış eserler yoluyla işlenen suçlar ile bu kanunda düzenlenen suçlarla ilgili muhakeme şartı olarak hak düşürücü süreler belirlenmiştir⁴³⁷

Basılmış eserler yoluyla işlenen soruşturmanın tarafı olmayanlara karşı gizliliğin ihlali suçuna ilişkin davaların maddede belirtilen süreler içinde açılması gerekir. Maddede belirtilen süreler zamanaşımı süresi olarak kabul edilemez. Hak düşürücü süreler zamanaşımı sürelerinden farklıdır. Bundan dolayı zamanaşımına ilişkin hükümler hak düşürücü sürelerde uygulanamaz.

Basın Kanunu'nun 26. maddesinin 1. fıkrasına göre inceleme konusu suçun günlük süreli yayınlara işlenmesi halinde davanın hak düşürücü süre olarak 4 ay içinde, diğer basılmış eserlerle işlenmesi halinde davanın 6 ay içinde açılması gerekmektedir. 2. fıkrada sürenin ne zaman başlayacağı belirlenmiş ve dava açma süresi dava zamanaşımı süresini geçemez denmiştir .

Bu suçun basılmış eserler yoluyla işlenmesi halinde hak düşürücü süreler göz önünde tutulmalıdır. Çünkü hak düşürücü süreye uyulmazsa söz konusu işlemi yapma etkisi ortadan kalkar⁴³⁸. İddianame değerlendirme süresi hak düşürücü süreye dahil olduğu için iddianame inceleme süresinde süre dolarsa kamu davası açılmaz ve iddianamenin iadesi gerekir⁴³⁹. Hak düşürücü süreler geçerse savcı tarafından kovuşturma

⁴³⁵ Yenisey, Nuhoğlu, a.g.e., s. 259.

⁴³⁶ Hüsamettin Uğur, "Basın Kanununa Göre Dava Açma Sürelerinin Yetersizliği ve Anayasa Aykırılığı Üzerine Değerlendirme", *Terazi Hukuk Dergisi*, S. 47, 2010, s. 105.

⁴³⁷ 6352 sayılı Kanunun 77. maddesi ile yapılan değişiklik neticesinde maddenin birinci fıkrasına "bir muhakeme şartı olarak" ifadesi eklenmek suretiyle maddedeki düzenlemenin hukuki mahiyeti açıkça belirlenmiştir.

⁴³⁸ Bahattin Aras, "Türk Hukukunda İletişimin Denetlenmesi Tedbirinde Yargısal Denetim", *Terazi Hukuk Dergisi*, S. 30, 2009, s. 36.

⁴³⁹ Yargıtay'ın hak düşürücü sürenin belirlenmesi bakımından iddianamenin düzenlendiği tarihin hesaplanmasına ilişkin kararları bulunmakla birlikte (Yargıtay 4. Ceza Dairesi, 23.06.2010 tarih 2008/15913 E. 2010/12286 K. sayılı kararı), Yargıtay Ceza Genel Kurulu yakın tarihte verdiği bir kararında

olanağı olmadığı için kovuşturmayaya yer olmadığı kararı verilmesi gerekmektedir⁴⁴⁰. Hak düşürücü süre geçtikten sonra açılan bir davada kovuşturma aşamasına geçilmiş ise, mahkemenin düşme kararı vermesi gerekmektedir⁴⁴¹

Hak düşürücü sürede başka bir düzenleme Türkiye radyo ve televizyon kanununun 28. maddesindeki düzenlemedir⁴⁴². Bu maddenin son fıkrasında hak düşürücü süre düzenlenmiştir. Bu yayınlardan dolayı işlenen suçlarda yayının yapıldığı tarihten itibaren altmış gün içinde dava açılması gerekir. Yani bu suç Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu'nun yayınları yoluyla işlenirse bu süreye dikkat edilmelidir⁴⁴³.

isabetli olarak kamu davasının açıldığı tarihin iddianamenin kabul edildiği tarihe göre belirlenmesi gerektiğine karar vermiştir. Bkz. Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 30.09.2014 tarih, 2013/7-40 E. 2014/404 K. sayılı kararı, (Son Erişim Tarihi :29.03.2019).

⁴⁴⁰ Yargıtay 4. Ceza Dairesi, 16.02.2011 tarih, E. 2010/386 K. 2011/1902 sayılı kararı, (Son Erişim Tarihi :29.03.2019).

⁴⁴¹ Bkz. Yargıtay 12. Ceza Dairesi, 12.02.2014 tarih, E. 2013/20480 K. 2014/11410 sayılı kararı, (Son Erişim Tarihi :29.03.2019). Zamanaşımı için söz konusu sürenin durması veya kesilmesi kural olarak hak düşürücü süreler yönünden geçerli değildir. Bunun istisnai 26. maddesinin son fıkrasında düzenlenmiştir. Bu istisnai düzenlemeye göre kamu davasının açılması izin veya karar alınmasına bağlı olan suçlarda, izin veya karar için gerekli başvurunun yapılmasıyla dava açma süresinin durması mümkündür. Ayrıntılı bilgi için bkz. Uğur , a.g.e., s. 109 vd. Yargıtay konuya ilişkin vermiş olduğu bir kararında bu sayılan haller dışında sürenin durmasının mümkün olmadığına karar vermiştir. Söz konusu kararda "...İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının 06.10.2011 tarihli kovuşturmayaya yer olmadığına kararına şikâyetçi vekili tarafından 20.10.2011 tarihli delikçeyle yapılan itiraz üzerine Bakırköy 12. Ağır Ceza Mahkemesince verilen 07.12.2011 tarihli karar tarihine kadar dava açma süresinin durduğunun kabul edilmeyeceği... ” denilmek suretiyle kovuşturmayaya yer olmadığına dair karara yapılan itirazın bile söz konusu hak düşürücü süreyi durduramayacağı belirtilmiştir. Bkz. Yargıtay 12. Ceza Dairesi, 12.05.2014 tarih, E. 2013/20480 K. 2014/11410 sayılı kararı, (Son Erişim Tarihi :29.03.2019).

⁴⁴² 11.11.1983 tarih ve 2954 sayılı Kanun (RG. 14.11.1983/18221M).

⁴⁴³ Nitekim Yargıtay da söz konusu kanundaki düzenlemenin mahiyetinin Basın Kanun'undaki hak düşürücü süre ile aynı olduğuna ve bu nedenle bu sürenin dolması durumunda Cumhuriyet savcılığınca 5271 sayılı Kanun'un 172. maddesi uyarınca kovuşturmayaya yer olmadığına karar verilmesi gerektiğine karar vermiştir. Yargıtay 4. Ceza Dairesi, 16.02.2011 tarih, E. 2010/386 K. 2011/1902 K. sayılı kararı, (Son Erişim Tarihi :01.04.2019).

SONUÇ

Soruşturmanın gizliliğini ihlal suçunu inceledikten sonra, aşağıdaki maddeler ile sonuçlandırmaktayız.

1. Basını tanımlarken, basının içerisinde sadece yazılı eserler bulunmamaktadır. Ancak 1982 Anayasasındaki basın kavramının içerisinde sadece yazılı eserler bulunmaktadır.

2. Basın, gerek uluslararası hukukta gerekse ulusal mevzuatlarda kitle iletişim araçlarından biri olarak düzenlenmiştir.

3. İfade özgürlüğünden beslenen ve ifade özgürlüğünün kapsamı içerisinde yer alan özgürlüklerden birisi de basın özgürlüğüdür. Buna karşın basın özgürlüğünün ifade özgürlüğüne göre daha ayrıcalıklı ve özel bir alan olarak değerlendirilip değerlendirilmemesi konusu tartışılmaktadır. Son olarak basın ve ifade özgürlüğü birbirini tamamlayan kavramlardır. Bu nedenle basın özgürlüğünü ifade özgürlüğünün bir parçası olarak değerlendirilmektedir.

4. Gerek 1982 Anayasası'nda gerek Basın Kanunu'nda ve gerekse Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde basın özgürlüğünün sınırları yer almaktadır.

5. Basın suçları kavramını kullanmamıza rağmen, böyle bir suçun gerçek anlamıyla olmamasına inanmaktayız. Çünkü bu suçlar esasında başka herhangi bir araçla işlenmesi mümkün olan suçlardır, basının araç olarak kullandığı suçlardır.

6. Basın suçları yayım yoluyla işlenmesine rağmen, ancak bu araç bağımsız bir suç grubunun ortaya çıkmasını zorunlu kılmaz. Çünkü basın suç aracı suçu tamamlamak için değil sadece ve sadece suçun ortaya çıkması için bir koşuldur. Basın sadece suçun işlenmesi için bir araçtır.

7. Eski Basın Kanunu, söz konusu suçlar bakımından özel bir ayırım yapmadan çeşitli terimleri kullanılmıştı. Örneğin 3. maddede “basın suçu”, 16. maddede “basın yoluyla işlenecek fiil”, 18. maddede ise “basın suçlarından mahkum olanlar” terimleri basın hukuku içinde kullanılmıştı, ancak bu terimlerle farklı basın suçu türleri ortaya atılmamıştır.

8. 285. maddenin gerekçesinde bu suçun düzenlenme nedenleri apaçık bir şekilde belirtilmiştir. Gerekçeye göre, soruşturmanın gizliliği ilkesinin korunmasının önemi ve bu konuyla ilgili suç tipinin düzenlenmemiş olmasının sonucu olarak bu madde ihdas edilmiştir.

9. 765 TCK'da soruşturmanın tarafı olanlara karşı gizliliğin ihlali suçunu düzenleyen bir hüküm bulunmamaktaydı.

10. Soruşturmanın tarafı olanlara karşı gizliliğin ihlali suçu 5237 sayılı TCK'nın ilk halinde 285. maddede soruşturmanın tarafı olmayanlara karşı gizliliğin ihlali suçuyla ayırmadan düzenlenmişti.

11. 6352 sayılı Kanun ile yapılan en önemli değişiklik inceleme konusu suç tipinin soruşturmanın tarafı olmayanlara karşı gizliliğin ihlali suçundan ayrı olarak başka bir fıkra düzenlenmesidir. Yapılan değişiklik ile suçun konusu soruşturma evresinde alınan ve soruşturmanın tarafı olan kişilere karşı gizli tutulması gereken kararların ve bunların gereği olarak yapılan işlemler olarak düzenlenmiştir. Yapılan en önemli değişiklik, suçun konusunu belirlemek için soruşturmanın tarafı olan kişilere karşı gizli tutulması gereken ifadesinin tercih edilmesidir.

12. Adliyeye karşı suçlara baktığımızda bu suçlar karma nitelikte hukuki değer korumaktadır. Soruşturmanın gizliliğini ihlal suçu da birden çok hukuki değeri korumaktadır. Birincisi, soruşturmanın maddi gerçeğin bulunmasına imkan verecek şekilde gerçekleşmesini sağlamak, ikincisi masumiyet karinesi ve özel hayatın gizliliğini korumaktır.

13. Soruşturmanın tarafı olanlara karşı gizliliğin ihlali suçu TCK'nın "*Adliyeye Karşı Suçlar*" bölümü altında düzenlenmiştir. Yani bu suç ile korunmak istenen hukuki değerlerin adli menfaatlerle ilgili olduğu anlaşılmaktadır.

14. söz konusu suçu soyut tehlike suçu olarak kabul etmeyi gerektirmektedir. TCK m. 285/2 bağlamında da, suçun konusu yönünden soyut tehlike suçu olduğu açıktır.

15. Gizliliğin ihlalinin nasıl bir insan davranışıyla gerçekleştirileceğine bir sınırlama getirilmediği için fiil, söz, yazı veya vücut hareketi gibi her türlü davranış ile gerçekleştirilebilir. Yani bu suç, serbest hareketli bir suçtur .

16. Bir suç tipinin özgü suç olması için düzenlemede suçun failine yönelik sınırlandırıcı bir ifade bulunması gerekir. Yani yorum yoluyla bir suçun özgü suç olarak kabul edilebilmesi mümkün değildir. İnceleme konusu suç tipinde faile yönelik bir sınırlayıcı ifade olmadığı için bu suça özgü suç diyemeyiz.

17. Basılmış eserler yoluyla işlenen suçlarda kimlerin sorumlu olacağını düzenlemiştir. Buna göre öncelikle süreli ve süresiz yayınlar yoluyla işlenen suçlardan eser sahibi sorumludur. Eser sahibinin belli olmaması ya da suç işlendiğinde ceza ehliyeti bulunmaması ya da yurt dışında bulunması veya verilecek cezanın eser sahibine daha önce verilmiş cezaya etki etmemesi durumunda sorumlu müdür ve yayın yönetmenidir. Ancak bu eser sorumlu müdür veya diğer yetkililerin karşı olmasına rağmen yayımlanması durumunda bu sorumluluk yayımlatana ait olur.

18. Basın Kanunu'nda internet yayınları yoluyla işlenen suçlarda sorumluluğun kime ait olacağına ilişkin bir düzenleme yoktur. Bundan dolayı Basın Kanunu'nda yapılan düzenlemelerin internet yoluyla işlenen suçlar bakımından uygulanması söz konusu olamaz.

19. Doktrinde hakim görüşe göre ceza sorumluluğunun şahsiliği kuralına göre tüzel kişinin organ veya temsilcisinin fiil ve tasarrufları nedeniyle tüzel kişi hakkında yaptırım uygulanamaz. Çünkü kusurlu hareket edebilme yeteneği gerçek kişilere aittir.

20. 6352 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikten dolayı madde metnine eklenen “soruşturma evresinde alınan ve soruşturmanın tarafı olan kişilere karşı gizli kalması gereken kararlar” kavramının kapsamını belirledikten sonra her iki ifadenin kapsamına giren karar ve işlemlerin neredeyse aynı olduğu görülmektedir. Çünkü “soruşturma evresinde alınan ve kanundan dolayı gizli tutulması gereken kararlar” soruşturmanın tarafı olanlara karşı da gizli tutulmak zorundadır.

21. “*Soruşturmanın tarafı*” kavramı ile ilgili mevzuatta herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Bununla beraber soruşturmanın tarafı ile kastedilen kişiler öncelikle şüpheli ve müdafidir. Ama mağdur veya vekil ile suçtan zarar gören de süje olarak ceza soruşturmasında bir takım haklara ve yetkilere sahip olduğu için soruşturmanın tarafı kavramının bu kişileri de kapsadığını söylemek mümkündür.

22. Yargıtay 8. Ceza Dairesi 2007 yılında verdiği bir kararda aleniyeti "...*Yargıtay uygulamasında aleniyet her kesin veya birçok kimsenin duyup görmesiyle değil duyup görebilmesi mümkün ve muhtemel olan yerlerde fiilin işlenmesi olarak kabul edilmektedir*" şeklinde tanımlamıştır.

23. TCK'nın 285. maddesine baktığımızda bir fiil tanımına yer verildiği görülmektedir. Düzenlemeye baktığımızda bir fiilin bu suç tipi için taşıması gereken unsurlar; aleniyet ve soruşturmadaki işlemin içeriğinin açıklanmasıdır.

24. TCK'nın 285. maddesinin 2. fıkrasında düzenlenen suçta aleniyet unsur olarak düzenlenmemiştir. Bu iki suçtan birinde aleniyet zorunluysen diğesinde zorunlu değildir. Bunun sebebi söz konusu suçların korudukları hukuki değerler ile ilgilidir. Birinci fıkrada soruşturmanın tarafı olmayan kişiler bakımından iken ikinci fıkrada taraf olan kişiler bakımından soruşturmanın gizliliğini ihlal suç olarak aranmaktadır.

25. İnceleme konusu suçta suçun basın ve yayın yoluyla işlenmesi bir nitelikli hal olarak düzenlenmişti. TCK m. 6/1-g uyarınca, basın ve yayın yoluyla deyiminden, her türlü yazılı, görsel, işitsel, ve elektronik kitle iletişim aracıyla yapılan yayınlardır. Ama kanun koyucu değişiklik yaparak bu suçun basın yoluyla işlenmesini cezayı yarı oranında arttıran bir nitelikli hal olarak öngörmekten vazgeçmiştir.

26. Şüpheli ya da müdafii savunma hakkı içinde kalacak şekilde yargı mercileri önünde itham edilen suç ile ilgili ithamdan kurtulabilmek için soruşturmanın işlemlerinin içeriğini açıklaması durumunda, inceleme konusu suç diğer unsurları gerçekleşse bile hukuka aykırılık unsuru olmadığı için suç oluşmayacaktır.

27. Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü'nün yayınladığı soruşturmanın gizliliği ve basın sözcülüğü genelgesinin bir Cumhuriyet savcısı bu genelgedeki kurallara göre açıklama yapmış ise, bu açıklama soruşturmanın gizliliğini ihlal etse de açıklamanın hukuka uygun olduğunu kabul etmek gerekir.

28. Türk Ceza Kanunu'nda hukuka uygunluk nedenlerinden biri olan *ilgilinin rızası* hukuka uygunluk nedeninin TCK m. 285/2'de düzenlenen suç için uygulanması mümkün değildir. *Haber verme hakkının* ise bu suç için uygulanması mümkündür.

29. Şüphelinin ve müdafinin soruşturmanın tarafı olan şüphelinin bilmemesi

gereken bir karar ya da işlemi öğrenip şüpheliye haber vermesi halinde, eylemi savunma hakkı kapsamında kalmaz. Çünkü bir davranışın savunma hakkı kapsamında olması için yargı mercileri önünde savunma yapma amacıyla gerçekleştirilmesi gerekir.

30. İnceleme konusu suç tipini sırf hareket suçu olarak değerlendirmekte. Bu yüzden TCK md. 285/1-a'da belirtilen hakların ihlalini bir netice olarak görmemekteyiz.

31. Basın Kanunu md. 11/1'e göre, basılmış eserler yoluyla işlenmiş bir suçun varlığı ancak yayım şartının gerçekleşmesi ile mümkündür. Bundan dolayı henüz yayımlanmamış bir eserin incelediğimiz suçun oluşumuna sebebiyet vermesi mümkün değildir.

32. TCK m. 285/2 açısından teşebbüs; Bir görüşe göre bu suç sırf hareket suçudur ve irca hareketlerinin bölünebildiği durumlarda sırf hareket suçlarına teşebbüs mümkündür.

33. Soruşturma tarafı olmayanlara karşı gizliliğin ihlali suçu genel kast ile işlenebilen bir suçtur. Yine madde metninde sınırlandırıcı herhangi bir ifade bulunmadığı için bu suçun olası kast ile işlenmesi de mümkündür.

34. Üzerinde durduğumuz suç tipi kusurluluğu etkileyen nedenler bakımından farklılık arz etmez.

35. 6352 sayılı kanun ile yapılan en önemli değişiklik inceleme konusu suç tipinin soruşturmanın tarafı olmayanlara karşı gizliliğin ihlali suçundan ayrı olarak başka bir fıkra düzenlenmesidir.

36. İnceleme konusu suç tipi bir bileşik suç değildir. Bileşik suçlarda tek fiil tek suç olduğundan suçların içtimandan söz etmek mümkün değildir.

37. Soruşturmanın gizliliğini ihlal suçunda yaptırım olarak bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası öngörülmüştür. Daha sonra değişiklik yapılarak adli para cezası seçimlik ceza olarak madde metnine konulmuştur.

38. Maddede belirlenen adli para cezası hapis cezasına seçimlik ceza olarak belirlendiği için cezanın alt sınırı 365 günden az, üst sınırı 1095 günden fazla olamaz. Mahkemece adli para cezasının ertelenmesi mümkün değildir.

49. Soruşturmanın gizliliğinin ihlal edildiği gün bu suç için dava zamanaşımı başlar. Uygulamada zamanaşımı ertesi günden itibaren değil suçun işlendiği ilk gün göz önünde bulundurularak hesaplanmaktadır.

KAYNAKÇA

Kitaplar:

ABDULLAH Muhammed, *Yayın Suçları*, Kahire, Üniversite Yayınevi, 1951.

AKBULUT Berrin , *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 5. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2018.

AKBULUT Berrin, “Ceza Hukukunda Suçun İşlendiği Yer”, 3. Yılında Yeni Ceza Adaleti Sistemi, Bahri Öztürk (edt), İstanbul Üniversitesi, Ankara, Seçkin Yayınevi.

AKBULUT Berrin, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 5. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2018.

AKİPEK Jale, AKINTÜRK Turgut, *Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku*, 6. Baskı, İstanbul, Beta Yayınevi, 2007.

AKKURT Ali Akkurt, *Basın Özgürlüğünün Kapsamı ve Sınırları*, Ankara, Adalet Yayınevi, 2014.

AKTAŞ Batuhan, İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi ve Yargıtay Kararları Açısından Özel Hayatın Gizliliğini İhlal Suçu, İstanbul, Der Yayınları, 2017.

AKYÜREK Güçlü, Özel Hayatın Gizliliğini İhlal Suçu (Doktora Tezi), İstanbul, Galatasaray Üniversitesi, 2011.

ALACAKAPTAN Uğur, *suçun unsurları*, 1. Baskı, Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1975.

ALAN Esra , “ Basın Yoluyla Soruşturmanın Gizliliğini İhlali Suçunda Görev Sorunu”, *Fasikül*, S. 3, 2010.

ALŞAAHUY Muhamed , *İletişim Araçları*, 2. Baskı, Gazze, Kudüs Yayınevi, 2014.

APAYDIN Cengiz, “Ceza Hukuku Sisteminde Savcı ve Kolluk Arasındaki İlişki”, Ceza Muhakemesi Hukukunda Güncel Sorunlar, Koç Üniversitesi Hukuk Fakültesi Araştırma Konferansları Serisi-1, Nur Centel (edt), İstanbul, On İki Levha Yayınevi, 2015.

ARPACI Abdulkadir, *Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler)*, 2.baskı., İstanbul, Beta Yayınevi,

2000.

ARTUÇ Mustafa , **HIRISLI** Tahir , *Hüküm Kurma Esasları*, Ankara, Adalet Yayınevi, 2008.

ARTUÇ Mustafa, *Pratik Türk Ceza Kanunu*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2018.

ARTUK Mehmet Emin, **ALŞAHİN** Mehmet Emin, “Objektif Cezalandırılabilme Şartları ve Zamanaşımı”, Prof. Dr. Nur Centel'e armağan.

ARTUK Mehmet Emin, **GÖKCEN** Ahmet, **YENİDÜNYA** Ahmet Caner, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 5. Baskı, Ankara, Turhan Kitabevi, 2011.

ARTUK Mehmet Emin, **GÖKCEN** Ahmet, **YENİDÜNYA** A. Caner , *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 15. Baskı, Ankara, 2015.

ARTUK Mehmet Emin, **GÖKCEN** Ahmet, **YENİDÜNYA** Ahmet Caner, *Ceza Hukuku Genel hükümler*, 5. Baskı, Ankara, Turhan Kitabevi, 2011.

ASLAN Ahmet, *Kitle İletişim Suçları*, Ankara, Adalet Yayınevi, 2017.

ATEŞ Derya, *Borçlar Hukuku Sözleşmelerinde Genel Ahlaka Aykırılık*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006.

AYAN Mehmet, **AYAN** Nurşen, *Kişiler Hukuku*, 3. baskı , Konya, Mimoza Yayınları, 2011.

AYDIN Devrim, *Türk Ceza Hukukunda İştirak*, 1. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınevi, 2009.

AYDIN Murat, *TCK'nın Genel Hükümleri Açısından Basın suçlarında Sorumluluk*, 1. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2009.

BIÇAK Vahit, *Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında İfade Özgürlüğü*, Ankara, Liberal Düşünce Topluluğu, 2002.

BİRTEK Fatih, *AİHM Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay Kararları Işığında Ceza Muhakemesinde Delil ve İspat*, Ankara, Adalet Yayınevi, 2015.

BİRTEK Fatih, *Haberleşmenin Gizliliğini İhlal Suçları(TCK m. 132)*, Seçkin Yayıncılık,

Ankara, 2012 .

CEBER Ayvaz, *Soruşturmanın Gizliliğini İhlal Suçu*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Erzincan, Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, 2016.

CENTEL Nur Centel, ZAFER Hamide, ÇAKMUT Özlem Çakmut, *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, 7. Baskı, İstanbul, Beta Yayınevi, 2011.

ÇAKIR Kerim , “5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nda Gizliliğin İhlali Suçu ve Ceza Muhakemesi Hukuku ile İlişkisi”, İstanbul, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı*.

ÇAKIR Kerim, *Gizliliğin İhlali Suçu*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2011.

ÇANKAYA Özden , YAMANER Melike Batur Yamaner, *Kitle İletişim Özgürlüğü*, Turhan Kitabevi, Ankara, 2006.

ÇOLAKKOL Hediye, *2001 Anayasa Değişiklikleri Bağlamında 1982 Anayasası’nda Temel Hak Ve Özgürlüklerin Sınırlanması*, Edirne, 2010.

DANISMAN Ahmet, *Basın Özgürlüğünün Sağlanması Önlemleri* (Devletin Basın Karşısındaki Aktif Tutumu), Ankara, Ankara Üniversitesi Basın-Yayın Yüksek Okulu Yayınları No:1, 1982.

DARAGENLİ Vesile Sonay, *Tehlike Suçları*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Bölümü, 1998.

DARAGENLİ Vesile Sonay, *Tehlike Suçları*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Bölümü, 1998.

DEMİRBAŞ Timur, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 8. Baskı, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2012.

DOĞRU Osman Doğru, NALBANT Atilla, *İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi Açıklama ve Önemli Kararlar*, C. 2, Ankara, Pozitif Matbaa, 2013.

DOĞRU Osman, *İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi İçtihatları*, C. II, İstanbul, Legal Yayınları, 2004.

DÖNMEZER Sulhi, *Basın ve Hukuk*, 4. Baskı, İstanbul, Sulhi Garan Matbaası, 1976.

DÖNMEZER Sulhi, BAYRAKTAR Köksal, *Basın Hukuku Genişletilmiş*, İstanbul, Beta, 2016.

DÖNMEZER Sulhi, ERMAN Sahir, *Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Genel Kısım*, C. 1, Yeniden Gözden Geçirilmiş 11. Baskı, İstanbul, Beta Yayınevi, 1994.

DURAL Mustafa, ÖĞÜZ Tufan, *Kişiler Hukuku*, C. II, 12. baskı, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2012.

DURAN Lütfi, “Sosyal Hareketler ve Milli Güvenlik”, İktisat ve Maliye, Cilt.17 Sayı:4, Temmuz 1970, s.170.’den Aktaran, Hasan Tunç, “Türkiye’de Kavram Ve Kurul Olarak Milli Güvenlik”, Prof. Dr. Erdal Onar’a Armağan, Ankara 2013.

EKMEKÇİ Dilek , *Kitle İletişim Özgürlüğünün Sınırı Olarak Türk Hukukunda Adil Yargılanma Hakkına Karşı Suçlar*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı, 2013.

ERMAN Sahir, ÖZEK Çetin, *Kamunun Selametine Karşı İşlenen Suçlar*, İstanbul, 1995.

ERSOY Uğur, *Ceza Hukukunda Objektif Cezalandırılabilme Şartları*, 1. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2015.

EVİK Vesile Sonay, *Suçta İştirakte Yardım Edenin Ceza Sorumluluğu*, 2. Baskı, Oniki Levah Yayınları, 2011.

GEDİK Doğan, *5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu ve 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'na Göre Müsadere*, Ankara, Adalet Yayınevi, 2007.

GÖZBÜYÜK Abdullah Pulat, *Türk Ceza Kanunu Şerhi*, C. 2, İstanbul, Kazancı Hukuk Yayınları, 1990.

GÜLŞEN Recep, *Ceza Muhakemesi Hukuku Açısından Mağdurun Hakkı*, 3. Yılında Yeni Ceza Adaleti Sistemi, Bahri Öztürk (edt.), İstanbul Kültür Üniversitesi, Ankara,

Seçkin Yayınevi, 2009.

GÜNGÖR Devrim, *Ceza Hukukunda Fiil Üzerinde Hata*, 1. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınevi, 2007.

HACİFAZLIOĞLU Ali, *Teori ve Uygulamada Suçların İçtimai*, Ankara, Bilge Yayınevi, 2014.

HAFIZOĞULLARI Zeki, Özgür Küçüktaşdemir, “Devlet Sırlarına Karşı Suçlar ve Casusluk”, *Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2015, C. 1, S. 2.

HEİNRİCH Bernd, *Ceza Hukuku Genel Kısım*, Yener Ünver (edt.), Ankara, Adalet Yayınevi, 2014.

HELVACI Serap, *Türk ve İsviçre Hukuklarında Kişilik Hakkını Koruyucu Davalar*, İstanbul, Beta Yayınevi, 2001.

İÇEL kayıhan , ÜNVER Yener, *Kitle Haberleşme Hukuku*, 8 .baskı, İstanbul, Beta, 2009.

İÇEL Kayıhan, *Kitle İletişim Hukuku*, 10. Baskı, İstanbul, Beta Yayınevi, 2013.

İÇEL Kayıhan, ÜNVER Yener, *Kitle İletişim Hukuku* , İstanbul, Beta, 2009.

İÇEL Kayıhan İçel, *İçtima*, İstanbul, Semet Matbaası, 1972.

İPLİKÇİOĞLU Mehmet Asım, “soruşturma Aşamasında Savunma”, 3. Yılında Yeni Ceza Adalet Sistemi, Bahri Öztürk (edt), İstanbul Kültür Üniversitesi, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2009.

KABACALI Alpay, *Başlangıçtan Günümüze Türkiye’de Basın Sansürü*, 1. Baskı, İstanbul, Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, 1990.

KAMBER Suat, *İfade Özgürlüğü*, Başbakanlık İnsan Hakları Başkanlığı (Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi), Ankara, 2012.

KAPANİ Münci, *Kamu Hürriyetleri*, 7. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2003.

KARABURUN Metin, Basın Özgürlüğünün Sınırları Bağlamında “Özel Yaşam” Sorunu, (Yüksek Lisans Tezi), Erzurum, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Anabilim Dalı, 2018.

KARAGMÖZ Kasım, *İfade Özgürlüğü ve İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi Kararlarında Sınırlandırılması Sorunu*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2004.

KARAGÖZ Kasım, *İfade Özgürlüğü ve İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi Kararlarında Sınırlandırılması Sorunu*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2004.

KARAMAN Şebnem, *Basın Özgürlüğünün Bir Sınırı Olarak Kişilik Hakkı*, (yüksek lisans tezi), Ankara, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2018.

KAYMAZ Sydi, *Ceza Muhakemesinde Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Denetlenmesi*, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2009.

KILIÇ Hüseyin , *İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Doğrultusunda Açıklamalı İçtihatlı Basın Hukuku Basın Yoluyla İşlenebilen Diğer suçlar*, 1. Baskı, Ankara, Seçkin, 2018.

KILIÇOĞLU Ahmet, *Şeref, Haysiyet ve Özel Yaşama Basın Yoluyla Saldırlardan Hukuksal Sorumluluk*, Ankara, 2013.

KOCA Mahmut Koca , İlhan Üzülmmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 9. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2016.

KOCA Mahmut, “*Ceza Hukukunda Hata*”, 3. Yılında Yeni Ceza Adalet Sistemi, Bahri Öztürk (edt), İstanbul Kültür Üniversitesi, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2009.

KOCA Mahmut, “Türk Ceza Kanunu'nun Yer Bakımından Uygulanması”, *Hukuk ve Adalet: Eleştirel Hukuk Dergisi*, Y. 2, S. 5, 2005.

KOCA Mahmut, “YTCK'da Hukuka Uygunluk sebepleri”, *Cezaz Hukuku dergisi*, Seçkin Yayınları, S. 1, 2006.

KOCA Mahmut, *Hazırlık soruşturmasında sanığın savunma hakkı*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Bölümü, 1998.

KOCA Mahmut, ÜZÜLMEZ İlhan, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 8. Baskı,

Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2015.

KOCAK Mahmut, **ÜZÜLMEZ** İlhan, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 2. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2015.

KORKMAZ Fahrettin, *Tarihsel Süreçte Türkiye’de Basın Özgürlüğü*, Ankara, Bizim Büro Basımevi, 2005.

LOUCAİDES Loukis G., “The Right to Information”, Essays on The Developing Law of Human Rights , 1995, Volume 39, (3-31)

MERAN Necati, *AİHM Kararları ile İçtihatlı -Açıklamalı Basın Yoluyla ve Genel Olarak Hakaret-İftira Suçtan Kaynaklanan Malvarlığını Açıklama ve Soruşturmanın Gizliliğini İhlal suçları*, 2. Baskı, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2013.

MUTLU Erol, *İletişim Sözlüğü*, 5. Baskı, Ayraç Yayınları, Ankara, 2008.

OĞUZMAN Kemal, **SELİÇİ** Özer, **OKTAY-ÖZDEMİR** Saibe, *Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler)*, 17. baskı, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2018.

ÖKÇÜN Ahmet Gündüz, *Devletler Hususi Hukukunun Kaynakları ve Kamu Düzeni*, Ankara 1997.

ÖZBEK Veli Özer, **KANBUR** Mehmet Nihat, **DOĞAN** Koray, **BACAKSIZ** Pınar , **TEPE** İlker, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 6. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2015.

ÖZEK Çetin, *Basın Özgürlüğünden Bilgi Edinme Hakkına*, İstanbul, Alfa Yayınevi, 1999.

ÖZEK Çetin, *Türk Basın Hukuku*, İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1978.

ÖZEL Cevat, *Türk Medya Hukuku*, İstanbul, Alfa Basım Yayım Dağıtım, 1999.

ÖZEN Muharrem, *Hakaret Suçlarında Haber Verme ve Eleştiri Hakkı*, 3. Yılda Yeni Ceza Adalet Sistemi, Bahri Öztürk (edt), İstanbul Kültür Üniversitesi, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2009.

ÖZEN Muharrem, *Hâkimin Cezai Sorumluluğu*, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2004.

ÖZEN Mustafa, Suçların İçtimai, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, 2008.

ÖZGENÇ İzzet, “Soruşturma İşlemlerinin Gizliliğini İhlal ve Adil Yargılanmayı Etkilemeye Teşebbüs Suçları”, *Atatürk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza Hukukunun Güncel Sorunları Kolokyumu*, Erzurum, 2010 .

ÖZGENÇ İzzet, *Suçta İştirakin Hukuki Esası ve Faillik*, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Hukuk Müşavirliği Yayın No. 2, İstanbul, 1996.

ÖZGENÇ İzzet, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 9. Baskı, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2013.

ÖZGENÇ İzzet, *Türk Ceza Kanunu Gazi Şerhi*, Adalet Bakanlığı Eğitim Dairesi Başkanlığı, 3. Baskı, Ankara, 2006.

ÖZSUNAY Ergun, *Gerçek Kişilerin Hukuki Durumu*, 3. baskı , İstanbul, Sulhi Garan Matbaası, 1977.

ÖZTÜRK Ahmet, “Basın Özgürlüğü Kuramları”, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, Sayı 5, Yıl 1997.

ÖZTÜRK Bahri, ERDEM Mustafa Ruhan, *Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku*, 9. Baskı, Ankara, 2006.

ROAGNA Ivana, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Kapsamında Özel Hayata ve Aile Hayatına Saygı Gösterilmesi Hakkının Korunması, Avrupa Konseyi Strazburg, 2012.

SALİHPAŞAOĞLU Yaşar, *Türkiye’de Basın Özgürlüğü*, Ankara, Seçkin, 2007, s. 23. İlhan Üzülmez, “Suçsuzluk Karinesi ve Basın Özgürlüğü”, Prof. Dr. Fahiman Tekil’in Anısına Armağan içinde, (Yayına hazırlayanlar: Murat Yusuf Akın & Oğuz Caner), Beta Basım, İstanbul, 2003.

SALMAN AbdulAziz, *Yargı ve Anayasal Yargı Alanındaki İfade Özgürlüğünün Anayasal Korunması*, İskenderiye, Üniversite Yayınevi, 2010, s. 23.

SANCAR Türkan Yalçın, *Çok Failli Suçlar*, 1. Baskı, Ankara, Seçkin Yayınevi, 1998.

SANCAR Türkan Yalçın, *Müteselsil Suç*, Ankara, Seçkin Yayınevi, 1995.

SIRMA Öze, Yeni Türk Ceza Kanunu'nda İlgilinin Rızası, 3. Yılında Yeni Ceza Adaleti sistemi, Bahri Öztürk (edt), İstanbul Kültür Üniversitesi, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2009.

SİEBER Ulrich, *İnternetteki Suçlar ve suçun İnternetteki Takibi*, Yener Ünver (edt.), Özyeğin Üniversitesi Alman Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2014.

SOYASLAN Doğan, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 6. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınevi, 2014.

SÖZÜER Adem , *Basın Suçlarında Ceza Sorumluluğu*, Melisa Matbaacılık, 1996.

SÖZÜER Adem, *Basın Suçlarında ceza Sorumluluğu*, Alfa Basım Yayım Dağıtım, 1969.

SÖZÜER Adem, *Suçta Teşebbüs*, İstanbul, Kazancı Hukuk Yayınları No. 134.

SUNAY Reyhan, *Avrupa Sözleşmesinde ve Türk Anayasasında İfade Hürriyetinin Muhtevası ve Sınırları*, Ankara, 2001.

ŞAHİN Cumhur , *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1. Baskı, C. 1, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2018.

ŞAHİN Meral Ekici, *Ceza Hukuku'nda Rıza*, 1. Baskı, İstanbul, Levha Yayınları, 2012.

TALBANY Mohamed, *Filistin Mevzuatında Suçlaştırma ve Açıklık Arasında İfade Özgürlüğü*, Gazze, Al - Azhar Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 2014.

TANER Fahri Gökçen, *Ceza Hukukunda Zamanaşımı*, (Yüksek Lisans Tezi), Ankara, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Ceza Ve Ceza Usulü Hukuku Anabilim Dalı, 2007.

TENİDÜNYA Caner, "Yeni Türk Ceza Kanununda Müsadere", 3. Yılında Yeni Ceza Adaleti Sistemi, Bahri Öztürk (edt), İstanbul Kültür Üniversitesi, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2009.

TEPE İlker Tepe, *Modern Ceza Hukuku Anlayışında İnternet Suçluluğu ve Türk Ceza Hukukundaki Yansımaları*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Antaya, Akdeniz

Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, 2009.

TEZCAN Durmuş, ERDEM Mustafa Ruhan, ÖNOK R. Murat, *Teorik ve pratik Ceza Özel Hukuku*, 11. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2014.

TEZCAN Durmuş, *Avrupa'da Düşünce Özgürlüğü: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 10. Maddesine İlişkin İçtihat*, İzmir, Etki Yayıncılık, 2002.

TEZCAN Durmuş, ERDEM Mustafa Ruhan ve ÖNOK R. Murat, *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, 14. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2017.

TOROSLU Nevzat, *Ceza Hukuku: Genel Kısım*, Ankara, 2008.

TOROSLU Nevzat, *Cürümlerin Tasnifi Bakımından Suçun Hukuki Konusu*, Ankara, Ankara Üniversite Hukuk Fakültesi Yayınları, 1999.

TOZMAN Önder, *Suçta Teşebbüs*, 1. Baskı, Ankara, Adalet Yayınları, 2015.

TUNÇ Hasan Tunç, “2001 Yılı Anayasa Değişiklikleri Çerçevesinde Milli Güvenlik Ve İnsan Hakları İlişkisi”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (GÜHFD)*, Cilt 3, Sayı 1 -2, Haziran-Aralık 1999.

ÜNVER Yener, *Adliyeye Karşı Suçlar*, 3. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2012.

ÜNVER Yener, *Ceza Hukukuyla Korunması Amaçlanan Hukuksal Değer*, Ankara, seçkin Yayıncılık, 2003.

ÜZÜLMEZ İlhan, “Suçsuzluk Karinesi ve Basın Özgürlüğü”, Fahiman Tekl'in Anısına Armağan, İstanbul, 2003.

YARSUVAT Duygun, “Kitle İletişim Araçlarının Ceza Adaletine Etkisi”, Prpf. Dr. Nurullah Kunter'e Armağan.

YAŞAR Osman, GÖKCAN Hasan Tahsin, ARTUÇ Mustafa, *Türk Ceza Kanunu*, C. 6, 2. Baskı, Ankara, Adalet yayınevi, 2014.

YAVUZ Hilal Tuğba, *İfade Hürriyeti Bağlamında Türkiye'de Basın Özgürlüğü*, (Yüksek Lisans Tezi), Kırıkkale, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2015.

YAZICI Fikret, *İfade Özgürlüğü ve Avrupa Birliği Medya Politikasına Uyum*

Çerçevesinde Televizyon Programlarının Sınıflandırılması Sorunu, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008.

YAZICIOĞLU Yılmaz, *Haber Verme Hakkının, Hakaret Suçları Bakımından Sınırları*, Prof. Dr. Selahattin Sulhi Tekinay'ın Hatırasına Armağan, İstanbul, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, C. 11, S. 1-3, 1999.

YENİDÜNYA A. Caner , İÇER Zafer , *Ceza Muhakemesi Hukuku*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2016.

YENİDÜNYA Caner, "Yeni Türk Ceza Kanununda Müsadere", 3. Yılında Yeni Ceza Adaleti Sistemi, Bahri Öztürk (edt), İstanbul Kültür Üniversitesi, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2009, s. 113.

YENİSEY Feridun, NUHOĞLU Ayşe, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 3. Baskı, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2015.

YILDIRIM Zeki, *İfade ve Basın Özgürlüğü Bağlamında Terörizmin Propagandası suçu*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2014.

YILDIZ Ferhat, *Türk Anayasa Hukukunda Basın Özgürlüğü*, Ankara, 2013.

YILMAZ Halit, *İdarenin Görsel-İşitsel İletişim Alanındaki İşlevi*, Ankara, İmaj Yayıncılık, 2006.

YILMAZ Merve Nur, *Türk Ceza Kanunu'nda Düzenlenen Gizliliğin İhlali Suçları*, Ankara, Adalet Yayınevi, 2019.

YÜZER Dilara, *1982 Anayasasına Göre Basın Özgürlüğü Karşısında Kişilik Hakkı Ve Korunması*, Ankara, 2013.

ZEVKLİLER Aydın, ACABEY Mehmet Beşir, GÖKYAYLA K. Emre, *Medeni Hukuk*, 6. baskı. , Ankara, Seçkin Yayıncılık, 1999.

Makaleler:

AKBULUT Berrin, “Bağlılık Kuralı”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 14, S. 1, 2010.

AKTAŞ Sururi, “ Hukukta Yorum Çabaları”, *Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 15, S. 3-4, Erzincan, 2011.

ARAS Bahattin , “Türk Hukukunda İletişimin Denetlenmesi Tedbirinde Yargısal Denetim”, *Terazi Hukuk Dergisi*, S. 30, 2009.

ARAS Bahattin, “Türk Hukukunda İletişimin Denetlenmesi Tedbirinde Yargısal Denetim”, *Terazi Hukuk Dergisi*, S. 30, 2009.

ARTUÇ Mustafa, “Zincirleme Suçu”, *Tarazi Hukuk Dergisi*, S. 28, 2008.

ASLAN M. Yasin, “Türk Hukukunda Tüzel Kişilerin Ceza Sorumluluğu”, *Ankara Barosu Dergisi*, Yıl 68, S. 2010/2.

AYDIN Hüseyin, “Ceza Hukukunda Kamu Görevlisi Kavramı”, *Ankara Barosu Dergisi*, Yıl. 68, S. 2010/1.

AYKUT Ersan, “Gizliliğin İhlali Suçu (TCK m.285)”, *Ceza Hukuku Dergisi*, S 22, 2013.

BAT Yüksel, “Suç Teşebbüs ve Yargıtay Uygulaması”, *Legal Hukuk Dergisi*, C. 13, S. 151, 2015.

BAYINDIR Sinan, “Bir Hukuka Uygunluk Nedeni Olarak Haber Verme Hakkının Yazılı Basın Yoluyla İşlenen Hakaret Suçları Açısından Değerlendirilmesi”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 91, 2010.

BAYRAKTAR Köksal, “Bilgi Edinme Hakkı ve Sır Kavramı”, İstanbul, Kazancı Hukuk, *İşletme ve Maliye Bilimler Dergisi*, Ekim 2004, S. 3.

CEBRE Ayvaz , “Zorunluk Hali”, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, Yıl. 3, C. 1, S. 8, 2012.

ÇAKIR Kerim, “5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nda Gizliliğin İhlali Suçu ve Ceza Muhakemesi Hukuku ile İlişkisi”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi–Hukuk*

Araştırmaları Dergisi , C. 18, S. 1, İstanbul, 2012, s.52.

DURSUN İsmail, “Yasama Sorumsuzluğunun Hakaret Suçu Bakımından Değerlendirilmesi”, *MÜHFHAD*, C. 19, S. 1.

EREM Faruk, “Suçun Konusu ve Hümanist Doktrin”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 25, S 1, Ankara, 1968.

ERGÜN Güneş Okuyucu, “Soruşturmanın Gizliliği”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Dergisi*, C. 59, S. 2.

ERİŞ Uğur, “Savunma Dokunulmazlığı, Zorunluluğu, Hukuksal Niteliği”, *Ankara Barosu Dergisi*, C. 35, S. 4-6, 1978.

GÖZLER Kemal, "Anayasa Değişikliğinin Temel Hak ve Hürriyetlerin Sınırlandırılması Bakımından Getirdikleri ve Götürdükleri: Anayasanın 13'üncü Maddesinin Yeni Şekli Hakkında Bir İnceleme", *Ankara Barosu Dergisi*, 2001/4.

GÜLSEREN Fehmi Şener, “Ceza Hukukunda Aleniyet Kavramı”, *Lefke Avrupa Üniversitesi Hukuk Fakültesi sosyal bilimler Dergisi*, C. 5, S. 1.

GÜNAYDIN Barış, “5187 Sayılı Yeni Basın Kanunu”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 57, 2005.

GÜROL Candaş, “Tanığın Korunması Müessesesi ve Adil Yargılanma Hakkı”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 60, 2005.

HAFIZOĞLLARI Zeki, GÜNGÖR Devrim, “Türk Ceza Hukukunda Suçların Tasnifi”, *TBB Dergisi*, S. 69.

HAKERİ Hakan, “Yeni Türk Ceza Kanunu'nda İştirak”, *Ceza Hukuka Dergisi*, Yıl. 1, S. 1, 2006.

HAMİDE Zafer, “Halkın Bir Kısmını Aşağılayacak ve İnsan Onurunu Zedeleyecek Şekilde Tahkir Etme Cürüümü (TCK m.312/3)”, *İÜHFİM*, C. 62, S. 1-2.

İŞİK Mehmet, “Gizli Soruşturmacı Görevlendirilmesi”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 110, 2014.

- İÇEL** Kayıhan, “Fikir İçtima Üzerine Bir İnceleme”. *İÜHFM*, C. 30, S. 1-2, İstanbul, 1964.
- KANGAL** Zeynel T., “Yeni Türk Ceza Hukuku'nda Tüzel Kişiler”, *Hukuki perspektifler Dergisi*, S. 7, 2006.
- KARAKAYA** Naim, “Türk Ceza Hukukunda Savunma Dokunulmazlığı”, *Hukuk ve Adalet Eleştirel Hukuk Dergisi*, Yıl. 1, S. 3, 2004.
- KARTAL** Bilal, “Basın Yayın Yoluyla Kişilik Haklarına Saldırı ve Hukuki Sorumluluk”, *Yargıtay Dergisi*, c. XXIII, S. 1-2, Ocak-Nisan 1997.
- KATOĞLU** Uğrul, “Basın Yoluyla Hakaret Kavramı ve Madde Yönünden Yetki Sorunu”, Prof. Dr. Nur Centel'e Armağan, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, C. 19. S. 2, 2013.
- KEYMAN** Selahattin, “ Tipiklik ve Ceza Hukuku”, *AÜHFD*, C. 37, S. 1-4, 1980.
- KILIÇOĞLU** Ahmet, “Kişilik Haklarına Basın Yoluyla Saldırıları Bakımından Medeni ve Borçlar Kanunumuzda Yapılan Değişiklikler”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 3, 1990.
- KIYAK** Fahrettin Kıyak, “Suç İşlemeye Tahrik Cürümleri”, *Adalet Dergisi*, S. 9-10.
- KIZILKAYA** Ezgi, “Adil Yargılanma Hakkı Işığında Gizli 'Ulaşılamayan,Anonim' Tanık”, *Terazi Hukuk Dergisi*, S. 30, 2009.
- KOCA** Mahmut, “Fikri İçtima”, *Ceza Hukuku Dergisi*, Yıl. 2, S. 4, 2007.
- KOCA** Mahmut, “Türk Ceza Kanunu'nun Yer Bakımından Uygulanması”, *Hukuk ve Adalet: Eleştirel Hukuk Dergisi*, Y. 2, S. 5, 2005, s. 27.
- KUDLİCH** Hans, “Kusur İlkesi Işığında Obektif Cezalandırılabilme Şartı İçeren Suçlar”, çeviren. İlker Tepe, Serkan Meraklı, Mustafa Oğlakçioğlu, *Ceza Hukuku Dergisi*, S. 18, 2012.
- MAHMUTOĞLU** Fatih Selami , “5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Hukuka Uygunluk Nedenleri”, *Hukuk ve Adalet Eleştirel Hukuk Dergisi*, S. 5, 2005.

MERAN Necati, “İnternet Yoluyla İşlenen Suçlar ve Kişilik Hakları İhlalinin Engellenmesinde Yeni Düzenlemeler”, *Terazi Hukuk Dergisi*, C. 9, S. 97, 2014.

OKUYUCU ERGÜN Güneş, “Soruşturmanın Gizliliği”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Dergisi, C. 59, S. 2.

ÖZAR Süleyman, “Türk Ceza Kanunu'nun Sistematiğine İlişkin Olarak Kiritik Noktalar”, *Ankara Barosu Dergisi*, 2006, S.3.

ÖZEK Çetin, “Adliyeye Karşı Suçların Hukuksal Konusu”, *İÜHFM*, C.55, S.3, 1997.

ÖZEN Muharrem, “ Savunma Dokunulmazlığı”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 3, 1992.

ÖZEN Muharrem, “Türk Ceza kanunu Tasarısının Tüzel Kişilerin Ceza Sorumluluğuna ilişkin Hükümlerine Bir Bakış”, *AÜHFD*, Yıl 2003, C. 52, S. 1.

ÖZEN Mustafa, “Hakaret Suçu ve İnternet Yoluyla İşlenmesi”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 75, 2008.

ÖZGENÇ İzzet, Cumhur Şahin, “İddia ve Savunma Hakkı”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 5, S. 1-2, 2001.

PERKEL Abdulkadir, “İfade Özgürlüğünün Sınırlandırma sebeplerinden Biri Olarak 'Yargı Organının Otorite ve Tarafsızlığının Korunması' ”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 18, S. 2, Ankara, 2014.

SANCAR Türkan Yalçın, Yeni Türk Ceza Kanunu'nda “Zincirleme suç”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 70, 2007.

SOYKAN Cavidan, “Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihatlarında Bilgi Edinme Hakkı”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt: 56, Sayı: 2, 2007.

SÖZÜER Adem, “Hukuki Hata”, *Yargıtay Dergisi*, C. 21, S. 4, 1995.

TURABİ Selami , “Ceza Hukukunda Kamu Görevlisi Kavramı”, *Ceza Hukuku Dergisi*, S. 20, 2012.

UĞUR Hüsamettin , “Basın Kanununa Göre Dava Açma Sürelerinin Yetersizliği ve

Anayasaya Aykırılığı Üzerine Değerlendirmeler”, *Terazi Hukuk Dergisi*, S. 47, 2010.

ÜZÜLMAZ İlhan, “Görevi Kötüye Kullanma Suçu (TCK m.257)”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt XVI, Sayı1, 2012.

ÜZÜLMEZ İlhan, “Suçta Tekerrür”, *Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 4. S. 1-2, 2000.

YETİM Servat, “İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkındaki Kanun ile Kamu Bilgi İşlem Merkezi Yöneticilerine Getiren Yükümlülükler”, *Terazi Hukuk Dergisi*, S. 32, 2009.

YILMAZ Zekeriya , "Müsadere Muhakemesi", *Ceza Hukuku Dergisi*, S. 40, 2009.

YÜKSEL Göksel, “5237 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu Çerçevesinde 'Gizli Soruşturmacı Görevlendirilmesi' ”, *Ankara Barosu Dergisi*, S. 2011/3

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
TEZ ÇOĞALTMA VE ELEKTRONİK YAYIMLAMA İZİN FORMU

Yazar Adı Soyadı	Nour Abdel Razek ALMASSRI
Tez Adı	Soruşturmanın Gizliliğinin İhlali Suçunun Basın Yoluyla İşlenmesi
Enstitü	Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim Dalı	Kamu Hukuku Anabilim Dalı
Tez Türü	Yüksek Lisans
Tez Danışmanı	Doç. Dr. Zeynel T. KANGAL
Çoğaltma (Fotokopi Çekim) İzni Kısıtlama	☐ Patent Kısıt (2 yıl) ☐ Genel Kısıt (6 ay) ☒ Tezimin elektronik ortamda yayımlanmasına izin veriyorum.

Hazırlamış olduğum tezimin belirttiğim hususlar dikkate alınarak, fikri mülkiyet haklarım saklı kalmak üzere Bursa Uludağ Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı tarafından hizmete sunulmasına izin verdiğimi beyan ederim.

Tarih : 02.09.2019

İmza :

